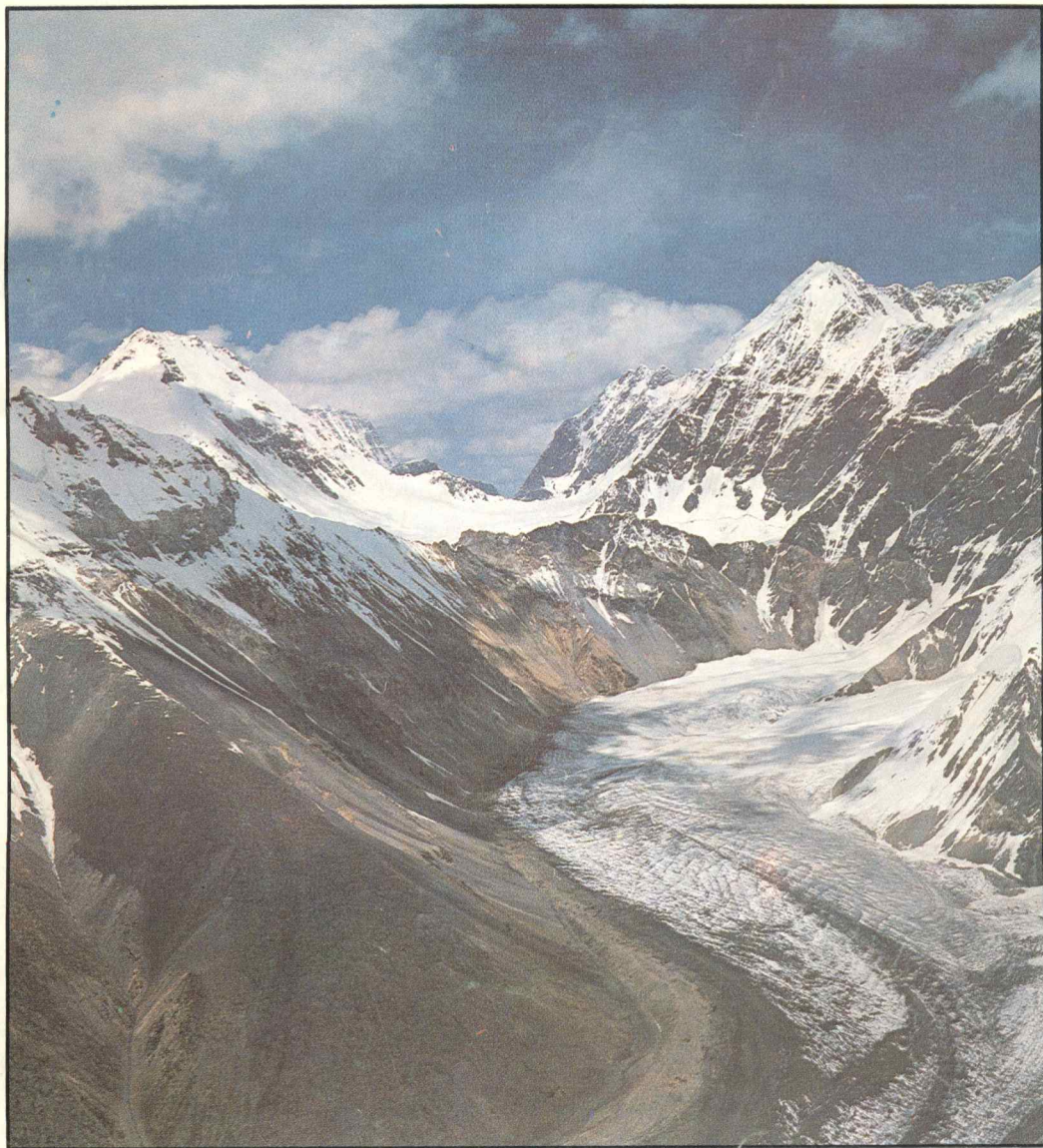
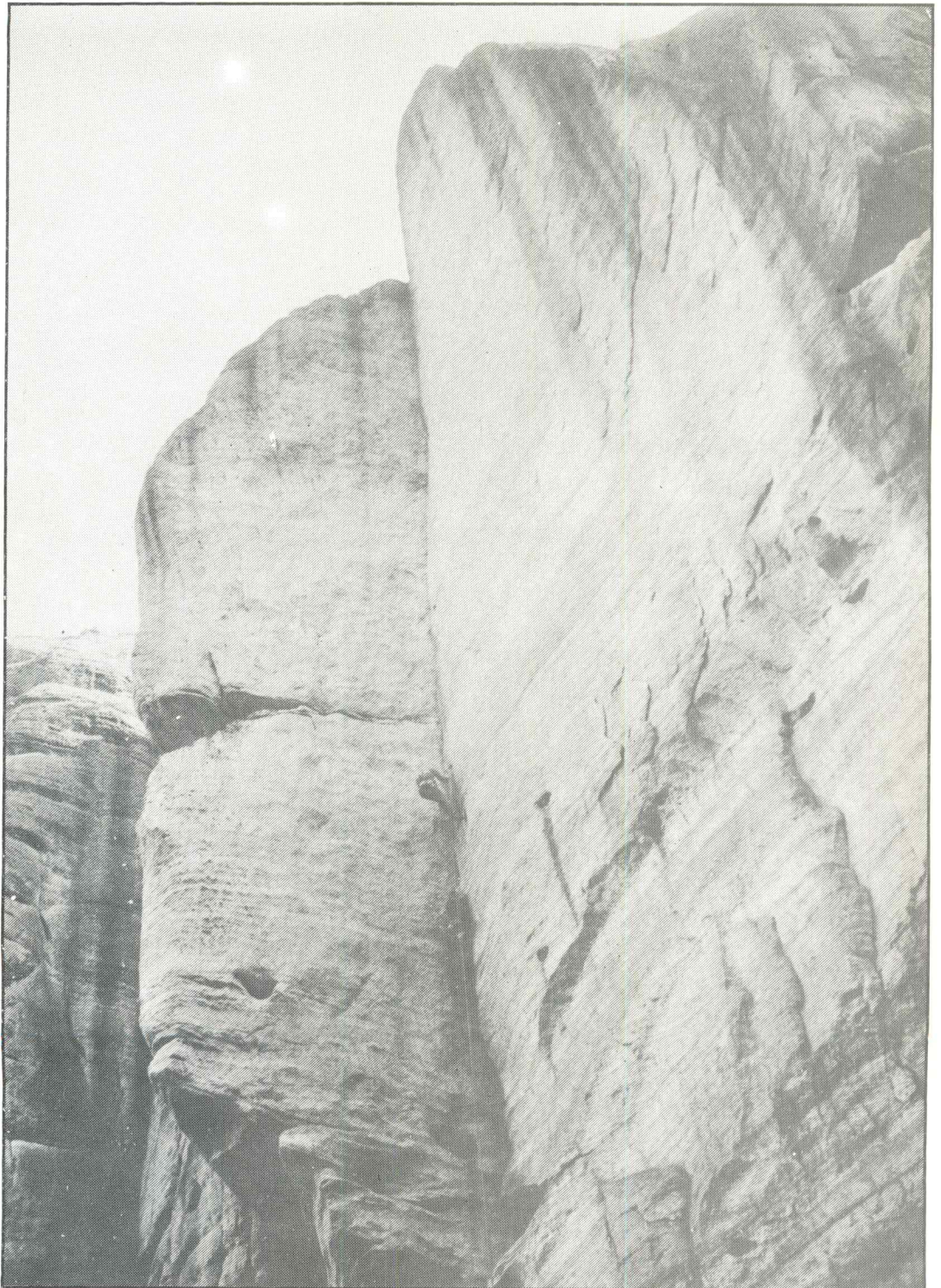

JAMESAK 88

ROČNÍK XX

Číslo 1

OBSAH

M ako moralita	2
Diskusia o čistote lezenia	3
49. zhromaždenie UIAA	11
Po Amerike nielen o Amerike	12
Skalky – Porúbka pri Žiline	16
Gore-tex	19
Memoriál Juzeka Psotku	21
Perspektívy skalolezenia	26
Poslední romantici v Dolomitoch	27
Užitočné paragrafy	28
Zo zájazdu Pamír 1987	30
Žije ešte klasické horolezectvo?	33
So smrťou v batohu	35
Na Holštejne	36
Ženská otázka	38
Filmový festival 1987 v Trente	40
Kronika	42
Résumé	44

IAMESÁK 1/1988

Ročník XX

Odborný, metodický a informačný spravodaj Horolezeckého zväzu SÚV ČSZTV

Vydáva VHZ SÚV ČSZTV, nepravidelne v spolupráci s TJ Metropól Košice. Vytlačené len pre vnútornú potrebu. Redakčný krúžok: Peter Hargaš – vedúci redaktor, Božena Braklová – technická redaktorka, Alexander Buzinkay, Alan Formánek, Robo Gálfy, Ivan Sekaj. Články, námety, kresby a fotografie posielajte na adresu: Peter Hargaš, Zetkinovej 65, 851 04 Bratislava. Vytlačila Pravda, tlačový kombinát KSS, závod 02, Martanovičova ul. – sádzané fotosadzbou. Tlač – Slovšport Bratislava.

Snímky na obálke – 1. strana: Pohľad z Borotkinovho piliera (Pik Komunizmu) na Pik Četyrjoch (vľavo) a Pik Achmadi Doniš, snímka Emil Hasík; 2. strana: Na Chrámovom námestí v Tepliciach, snímka M. Kapusta; 3. strana: Z výstupu na Pik Korženevskej, snímka Juraj Settey; 4. strana: Alpy, pod Badylom, snímka Zolo Demján

MAKO MORALITA

Nachádza sa uprostred nášho hesla „IAMES“ a zrejme aj preto je jednou z najdôležitejších nevyhnutností pri vykonávaní horolezeckého športu. Vplyvom rozvoja horolezectva a jeho disciplín – skalolezenia a skialpinizmu – i vplyvom vývoja spoločnosti dochádza k akejsi devalvácii významu tohto slova resp. devalvácii morálnej úrovne našej členskej základne.

Príčiny sú zrejme v životnom zhone, ešte aj v súčasnosti v trvalom nedostatku materiálu, problematickom vycestovaní do zahraničných hôr, raste cien zahraničných zájazdov, ale i v stále sa zvyšujúcich nárokoch na organizovanie a zdokumentovanie našej činnosti. Tieto, no aj iné príčiny zasievajú medzi naše členstvo a oddiely tvrdé súperenie, často až nevráživosť s hľadaním možností ako toho druhého predstihnúť, oblaňnúť. Už ten fakt, že sme vydali disciplinárny poriadok svedčí o tom, že sa uberáme k horšiemu a nie k lepšiemu, aj keď sme boli údajne posledným športom, ktorý tento poriadok nemal. (Čo turistika či ZRTV?) Rozvojom skalolezenia a hlavne skialpinizmu sme sa postupne prepracovali medzi ostatné skomeracionalizované športy – v dobrom aj zlom. Máme však právo upúšťať z našich morálnych princípov? Veď práve náš šport nás má robiť dostatočne morálne silnými na prekonanie všetkých ťažkostí. Vedieť vychutnať chvíle šťastia pri dosiahnutí vrcholu, ale i zmieriť sa s neúspechom, s prehrou.

Povedzme si čo je to morálka. Je to vlastne súhrn kladných charakterových vlastností. Čestnosť, priamočiarosť rozhodovania a konania, sebakritickosť, stavovská hrdosť a ďalšie vlastnosti boli vždy charakteristické pre členov horolezeckého spolku IAMES. V posledných rokoch však akosi prirýchlo zlavujeme z týchto vlastností. Nekonáme často ani v zmysle našich dobrovoľne prevzatých záväzkov voči priateľom, telovýchovnému hnutiu a spoločnosti. Navonok, samozrejme, chceme vystupovať a vystupujeme ako vysoko morálny spolok.

Morálka, to je aj otázka dôvery – k partnerovi na lane, dôvery pretekárov v kvality organizátora, členov zväzu k funkcionárom na všetkých stupňoch a opačne. Ak sme raz presvedčení o správnosti nášho konania, správnosti rozvoja nášho športu, musíme sa

vedieť za naše ciele a snaženie postaviť! Dôkazov o prospešnosti rozvoja horolezectva a jeho disciplín je predsa dostatok. Žiadne útoky neprajníkov, dočasné neúspechy či anonymy nás potom nemôžu zastaviť v našej činnosti! Zastieranie nedostatkov, rozširovanie nepravdivých informácií, prekrúcanie faktov nesvedčí o veľmi vysokej úrovni našej morálky a podstatne naruša ovzdušie dôvery a spolupráce. Ak nemáme žiť ako „dravci v klietke“ mal by mať každý dostatok sebakritiky a odvahy priznať si svoje chyby a niesť za ne zodpovednosť. Riadiace zväzové orgány by na druhej strane nemali pripustiť benevolenciu k riešeniu priestupkov v horolezeckom športe, ale vyvodit' z nich patričné uzávery.

Na celé naše snaženie má vplyv doba, v ktorej žijeme. Určite nám nepridá zhon, stresové situácie v práci, starosti o rodinu atď. Robíme ale dobrovoľnú športovú činnosť a navyše objektívne nebezpečný šport. Prenášanie zlých pracovných zvyklostí do tejto záujmovej sféry tu predsa nemôže mať miesto. Nikto predsa nemá právo šliapať, zatracovať ideály zdedené po zakladateľoch IAMES-u! Bolo by predsa zvrhlostou stanoviť nejakú hranicu pokiaľ je čo možné porušovať a pokiaľ nie. Skúsenosti však hovoria skôr o tom, že sme schopní využiť pre dosiahnutie svojho cieľa čokoľvek. To však neznamená, že je to v prospech zväzu a horolezeckého hnutia.

Na mieste je tiež otázka, kto nás má vychovávať k správne morálnemu cíteniu? A tu je odpoveď jednoznačná. Na základných princípoch spoločnosti, morálneho kódexu socialistického človeka umocneného naším vedomím a chcením. Československá telovýchova má vychovávať telesne i duševne rozvinutého a morálne uvedomelého človeka. Naše hnutie má pre zabezpečenie výchovy členskej základne značný metodický aktív. Mnohí sú z radov inteligencie. Prirodzene, tento proces uľahčuje a značne umocňuje šport akým je horolezectvo vykonávaný vo voľnej prírode, ktorá nestrpí falš, podrazy, úplatky. Lenže spravili sme všetko pre to, aby sme časom nedospelí k vážnej kríze v našom hnutí? Čím sme pozdvihli našu morálku, stavovskú česť? Mám za to, že len dobré športové výkony (možno že aj za každú cenu) nie sú toho zárukou.

Asi sa niekto spýta prečo píšem o takejto samozrejmosti? Nuž teda preto, že stále častejšie sa stretávam s hľadáním akýchkoľvek prostriedkov na dosiahnutie cieľa, natieraním na bielo čo je raz čierne. Bojíme sa otvorene si priznať kto čo urobil zle, zahrávame sa s dobrým menom horolezeckého športu kvôli pár jednotlivcom zasluhujúcim si trest. Uvedomme si, že jednotlivec či malý kolektív, ktorý o sebe navyše ani nič nechce dať vedieť, nechce spolupracovať, nemôže nič znamenať ani pre naše hnutie, ani ho nejako podporiť. Skôr naopak, negovať naše hnutie.

V posledných rokoch sa veľa hovorí aj píše o čistote lezenia. Tá sa dá vidieť, zaznačiť, ľahšie-ťažšie prakticky realizovať. Čo ale naše svedomie, myslenie a čistota ducha? Zdá sa akoby ostala niekde v pozadí nášho záujmu. Žiadny idealizmus, hodnotný alpiniz-

mus, prehnaný entuziazmus a solidarita nám nepomôžu ak zabudneme čo je to morálka horolezca, človeka súdneho, sebakritického, čestného! Sláva založená na pompéznych článkoch, niekedy dokonca i na úspechoch iných a hodnota výkonov neznamená ešte hodnotu človeka.

Skúsme preto spraviť pre čistotu ducha aspoň toľko, čo sme spravili pre čistotu lezenia. Rozvinie to tak naše vzťahy a aj upevní pozíciu horolezectva v československom športe. Aby sme sa mohli k písomku M – MORALITA hlásiť aj v nasledujúcich rokoch bez výčitiek svedomia.

● **STANISLAV MELEK,**
predseda VHZ SKV ČSZTV,
Banská Bystrica

Diskusia o čistote lezenia

Nasledujúce príspevky vznikli síce na podnet prvého z nich, ale nejde o tému nijako novú. O čistote lezenia sa predsa diskutovalo dávno. Táto téma je však aktuálna i dnes, ba pod vplyvom rozmachu voľného lezenia ešte aktuálnejšia, než v minulosti.

● **ZDENĚK VANÍK**

„KOZELKA“

● Z časopisu Hory č. 18, článok, ktorý diskusiu vyvolal

Nikoho jsem zatím nepřesvědčil, aby něco napsal do Hor o Kozelce – tedy aktuálního. Já osobně k tomu v poslední době ani příliš chuti nemám, protože se tam začaly dělat cesty způsobem, který já nikdy nepoužíval, a ke kterému bude muset naše ustanovená komise Západočeského kraje zaujmout stanovisko. Zatím jsme se nesešli. Já osobně (a myslím, že většina) bude proti tomu, aby se před prvovýstupem osazovali kruhy ze slanění, jako se to teď na Kozelce děje. Podle mne to ubírá na sportovní hodnotě, a pokud to nebude zrušeno, mělo by to být aspoň v popisu cesty označeno jako nespportovní prvovýstup. Navíc tímto způsobem, kdy by si mohl vlastník vrtáku dát kruh kam by chtěl, vznikají cesty s kruhy příliš blízko sobě, takže by se dalo dosáhnout od

kruhu jedné cesty ke druhé, případně se prát o chyty. S autory se nedá rozumně domluvit, protože je to „světový trend“, osadit před prvovýstupem jištění ze slanění, a na Kozelce nebyla vydána pravidla. Něco podobného se dělá v menší míře v Srbsku již několik let, ale tam mě to tolik nebolí – to je jen důsledek toho, že vrcholová komise Českého krasu již delší dobu nepracuje. Možná, že by bylo dobré na toto téma rozvinout v Horách diskuzi. Některé články přeložené ze zahraničí bohužel svádějí zkoušet podobný způsob provádění prvovýstupů u nás. Možná, že jsou pravidla lezení Českého krasu opravdu zastaralá, v tom případě by se ale měla inovovat...

● **MILOSLAV PLETÁNEK**

K článku „Kozelka“ (Hory č. 18)

Chtěl bych rozvinout diskuzi na téma osazování jištění ze slanění při prvovýstupech v Českém krasu, kterého se ve svém příspěvku dotkl Zdeněk Vaník.

Nesouhlasím s tím, aby se cestám, na kterých se

dalo jištění před prvovýstupem ze slanění, říkalo nesportovní výstup. Něco jiného je, když se to ví a autor cesty to zapírá. Pokud se to ví a prvovýstupci to v popisu cesty uvedou, nevidím v tom nic nesportovního, je to potom jenom jiný způsob dělání prvovýstupů. Podle mě je věcí cti každého horolezce uvádět pravdu o výstupu, to je nakonec i v pravidlech Českého krasu. Teď má vyjít nový průvodce Nepískovcové terény a já nevěřím, že v něm budou jen samé poctivě dělané cesty.

V Českém krasu je dost úseků stěn, kde se dá dobře lézt, ale vzhledem ke kompaktnosti skály tu nelze dobře skobovat. Jediná možnost jsou jistíci body trvale osazené ve vrtaných děrách. Prvolezec tu ale nemá nic, co by mohl rychle osadit (i vzhledem k tomu, že u nás není běžně dostupné technické vybavení – vrtáky, skyhooky a pod.). Vrtání díry do vápence a osazení trvalého jistícího bodu vyžaduje alespoň půlhodinovou práci a jsou k tomu v každém případě třeba obě ruce. To lze těžko realizovat v terénu klas. VI UIAA a více. Jako příklad uvedu jednu z nejnovějších cest v Srbsku, je to Estakáda, klas 8 UIAA, kterou vylezl Petr Čermák ve stylu RP. Příprava jištění na cestě (ze slanění) zabrala asi 5 hodin. Když by se jistíci body osazovaly při prvovýstupu klasickým způsobem, byly by a) mnohem blíže u sobe, protože by se osazovala jedna pomůcka z druhé, b) mnohem hůře provedené, což má vzhledem k požadavku bezpečnosti značný význam, c) došlo by ke mnohem většímu poškození skály a d) cestu by nebylo možno vylézt napoprvé RP. Jistě lze namítnout, že cesty v těchto partiích stěn, kde nejdu dělat extrémní cesty srovnatelné s tím, co se leze na vápencových skalách v zahraničí. Potřebné jistíci pomůcky by šlo samozřejmě osadovat i ze stavění (jednu z druhé), v pravidlech lezení v Českém krasu se tento způsob nezakazuje. Myslím si ale, že je čestnější nic takhle neobcházet, jistíci body dát ze slanění a říkat pravdu o tom jak je cesta udělaná.

Ke zlepšení současného stavu provádění prvovýstupů v této oblasti navrhuji následující řešení:

Nemyslím si, že pravidla lezení v Českém krasu jsou zastaralá, mohl by se k nim pouze připsat dodatek, že cesty dělané jiným způsobem se uznávají, s tím, že u nich bude napsáno např. jištění osazeno ze slanění, případně lezeno s magnezíem. To proto, aby nebylo ukřivděno cestám dělaným podle pravidel ani cestám dělaným v novém trendu. Zákaz rozmístování více jak dvou vrtaných pomůcek za sebou má smysl pouze na cestách lezených technicky a je nelogický na čistě lezených cestách (vždyť i na pískovcích jsou běžně více než dva kruhy na jedné cestě). Vrcholová komise společně se špičkovými skalními lezci by měla vytvořit pravidla pro cestu

dělané tímto způsobem, zejména co se týče rozmístění předem osazovaných jistících bodů. Samozřejmým požadavkem je, aby se tímto způsobem dělaly pouze cesty lezené čistě při horní hranici klasifikace.

Samozřejmě, že může vzniknout cesta, která vyvolá diskuzi a ozvou se hlasy, že by se měla zrušit. Kdo o tom má ale rozhodnout? Tím, že se vytlučí jištění, se cesta nezruší, ta tam stále je, protože pouze jeden tudy může lézt jako první. Navíc o tom rozhodují lidé, kteří cestu zpravidla nelezli. Můj návrh by byl aby se našlo alespoň pět lezců, kteří přelezli cestu RP a shodují se v tom, že by se měla zrušit. Pokud prvovýstupci sami budou dbát na to, aby nevznikaly cesty nesmyslné, například příliš blízko u sebe, nebude žádný důvod cesty rušit.

Chápeme námitky „klasiků“, kteří tvrdí, že cestu je třeba udělat zdola. Tento názor má svůj původ v klasickému chápání horolezectví, tj. ve snaze „dobyť“ vrchol hory. Dnes se ale horolezectví rozděluje na řadu disciplin. Jednou z nich je skalní lezení, jehož smyslem není dobýt vrchol, ale přelézt co nejtěžší cestu vlastními silami. Z toho vyplývá náš rozdílný názor na osazování trvalých jistících bodů při prvovýstupu. Pro nás není důležité jak byly tyto body osazeny, ale to, že jsem schopen přelézt cestu vlastní silou.

A ještě co se týká magnézia. Kdo si myslí, že je to umělá pomůcka, ať leze bos. Na skalách máme snad zatím demokracii a nikdo nemá nikomu co poručet, alespoň ne v tom, co je v horolezectví vyspělých oblastech běžné.

Tento příspěvek jsem sepsal podle připomínek a rad svých kamarádů bez zaujetí vůči článku Zdeňka Vaníka. Uvítal bych v Horách co nejširší polemiku na dané téma s nadějí, že vyústí v rozumnou dohodu. Vždyť všichni chceme, aby lezení v Českém krasu bylo zase FAIR-PLAY.

● PRÍSPEVOK IVANA SEKAJA

Pokiaľ ide o nazývanie zhora zaistených výstupov nešportovými, stotožňujem sa s autorom predchádzajúceho článku. Predsa stále ide len o športovú činnosť, o porovnávanie výkonov. Ale porovnávať možno len výkony rovnakej kategórie, a preto treba vždy uvádzať všetky okolnosti výstupu a diferencovane hodnotiť výstupy pripravené zdola a zhora.

Chcel by som sa však pristať pri termíne „iný spôsob robenia prvovýstupov“. Myslím, že je diskutabilné považovať zo zlanenia vopred pripravené cesty za prvovýstupy. Každému takémuto prvovýstupu predchádza najprv „prvozostup“, pri ktorom sú na niektorých miestach osadené nity, krúžky atď.

Voľba aj počet týchto miest je ľubovoľná a závisí od nich smer výstupu a v podstatnej miere jeho psychická náročnosť. Naproti tomu pri výstupoch zdola vzniknú cesty zodpovedajúce psychickým aj fyzickým dispozíciám ich autorov. Pri zaistovaní zhora si obvykle neodpustíme ani „ochytanie“ a nacvičenie kľúčových miest. Často sa okrem toho stáva, že autorom zaistenia je niekto iný než ten, čo cestu prvýkrát preliezol zdola. Za autora prvovýstupu sa zväčša považuje ten druhý. Lenže ten nezodpovedá za rozmiestnenie a výber istiacich bodov a obyčajne to ani nemôže ovplyvniť. A aj keď autor istenia aj prvého prelezania je náhodou tá istá osoba, nepovažoval by som tento prvovýstup celkom bezo zvyšku za voľne vylezený. Pri jeho tvorbe bola predsa používaná umelá pomôcka – fixné lano zhora.

Je pravda, že takýmto spôsobom môžu vzniknúť všestranne náročné cesty a to aj tam, kde nám to naše súčasné schopnosti neumožňujú „klasickým spôsobom“ – čiže zdola. Preliezanie takýchto ciest môže prispieť k zvýšeniu našej výkonnosti. Nikoho by sme nemali obmedzovať. Každý nech podniká tak, ako uzná za vhodné, ale keď nám ide o to ukázať, že „sme schopní preliezť stenu vlastnou silou“, tak si radšej dajme lano zhora a nechajme možnosť lepším. (O tom, že takíto lezci po nás prídu, nemáme dôvod pochybovať).

Mimochodom, pri preistených cestách obyčajne ani nie je rozdiel medzi lezením zdola a boulderingom z horným lanom, čo si často mnohí nechcú priznať.

Je pravdou, že pri lezení prvovýstupov zdola sa objavuje viacero problémov, ako na to poukazuje Míla Pletánek. No práve ich vyriešenie veľa napovie o kvalitách horolezca.

Osobne za vhodný spôsob robenia prvovýstupov na skalách považujem tento: Cestu vyliezť zdola a snažiť sa pritom, aby môj výkon po psychickej stránke zodpovedal fyzickej náročnosti cesty. Používal by som aj vklínence a pri navrtávaní nitov by som používal skoby a neodsudzoval by som ani odsadnutie do háčika.

Ďalšou spornou otázkou je už dlhšiu dobu magnézium. M. Pletánek píše: „Kto si myslí, že je to umelá pomôcka, nech lezie bosý.“ Obuv síce je umelá pomôcka, rovnako ako aj odev. Lenže táto chráni nohy človeka, ktoré si už odykli chodiť bosé a znášať chlad. Magnézium je pomôcka, ktorá odsáva pot z rúk a zvyšuje ich trenie o skalu. Popri tom zanecháva stopy na skale. Myslím si, že jeho používanie má u nás význam len v niektorých cestách, a to pre jeho ďalšiu vlastnosť, že chráni skalu proti škodlivým účinkom potu, proti vyšmýkaniu, najmä malých a obľých, často kľúčových chytov.

● MILOSLAV PLETÁNEK

Pri psaní dodatku jsem hlavně sledoval smysl proč vlastně já dělám cesty. Při lezení prvovýstupu mě těší objevitelský pocit, nejistota a i to, že poznávám sám sebe. Mnohdy jsem dodatečně odjišťoval své cesty, které jsem vylezl odspodu. Jsem radši, když se moje cesty lezou, než aby se nelezly jen proto, že jsou nebezpečné. Souhlasím s tím, že prvovýstupce by měl dělat i zajišťovat prvovýstup podle sebe. A je jenom na jeho dobré vůli, jestli cestu dodatečně odjistí pro ty druhé. Jsem přesvědčen, že mu to bude sloužit jen ke cti.

Každý vidí smysl lezení v něčem jiném a každý by měl jednat podle svého vědomí a svědomí. Ze své zkušenosti vím, že jsou cesty, na kterých se nepozná okamžitě jejich nebezpečnost a mnohdy se z nich nedá ani vrátit. Začal jsem skoro zároveň lézt na vápenci i na pískovci a už od začátku jsem toto lezení považoval za rovnocenné pískovcovému. Když jsem psal, že skály byly odsuzovány jako cvičné, tak jsem vycházel ze situace u nás. Diskuzní odpověď jsem totiž poslal na výbor horolezeckého svazu. Zástupce našeho oddílu, který se zúčastnil jejich schůze mně sdělil, že jejich stanovisko je takové, že pro skály nebyly vydány celostátně platná pravidla, že nepískovcové skály jsou od toho, aby se na nich lidé cvičili a že pravidla lezení a provádění prvovýstupů v jednotlivých oblastech určují vrcholové komise.

Závěrem bych chtěl poznamenat, že je načase vytvořit pro nepískovcové oblasti oficiální jednotná celostátně platná pravidla a vymazat z horolezeckého slovníku termín „cvičné skály“.

● MILOSLAV PLETÁNEK

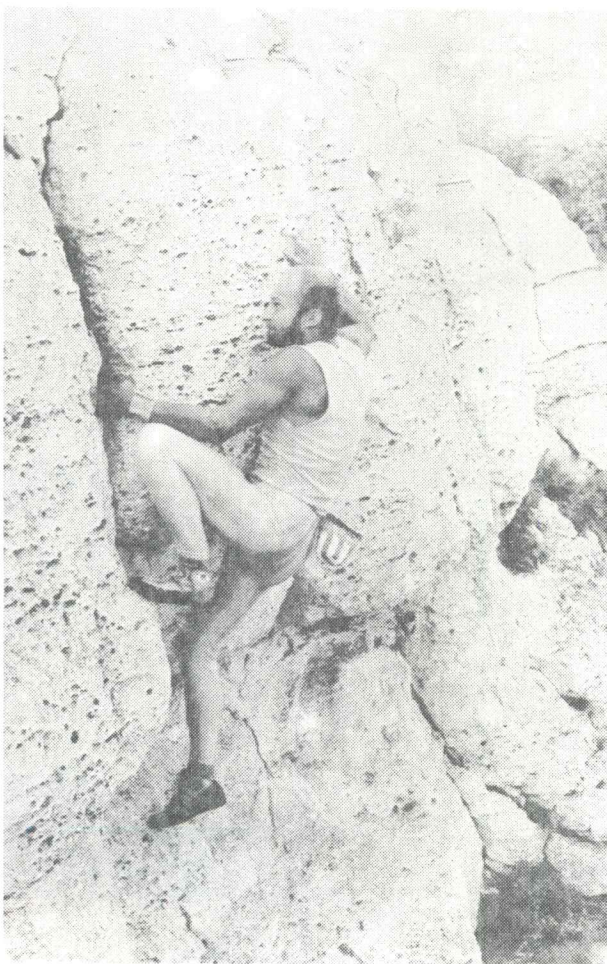
Dodatek k diskusní odpovědi k článku „Kozelka“ (Hory č. 18)

Ivane, chci, aby se vědělo, proč jsem chtěl rozvinout tuto diskusi. Je to proto, že sa takto začaly dělat cesty v některých cvičných skalních oblastech ČSSR a také proto, aby se již jednou provždy udělalo ve věci jasno.

Cílem mého snažení je, aby byly cesty bezpečné a to ne kvůli sobě, ale kvůli mým kamarádům. Nebyl bych totiž na sebe vůbec hrdý, kdyby se na mé cestě někdo zmrzačil nebo zabil. A také mi jde o to, aby se skalní lezení považovalo za rovnocenné pískovcovému. „Skála jako skála, lezení zůstává lezením“. Samozřejmě, že by se potom měly hodnotit jenom cesty vylezené odspodu. Bohužel, ale skály byly odsouzeny k tomu, aby sloužily jako „cvičné“. Takže

pokud jsou „cvičné“, není důležité, jakým způsobem se jištění osadilo. „Cvičné skály“ jsou zatím určeny k tomu, aby se na nich lidé cvičili. Cvičnou stěnu si může každý postavit doma a je velká škoda, že se přírodní skalní útvary degradují na „cvičné“.

Nepovažuji za naprosto správné osazování jištění ze slanění, proto takto udělané cestě neříkám prvovýstup, ale prvopřelez (to je názor i jiných lezců). Osazování jištění začne být vlastně důležité teprve tehdy, až skála bude rovnocenná písku oficiálně a bude uznána za samostatné lezecké odvětví jako je pískovcové.

Na Dreveníku.

Snímka Herbert Seidel

● MILOSLAV PLETÁNEK

Příspěvek do diskuze k článku Ivana Sekaje

Musím taky napsat něco k tomu mému a Ivanovu článku. Osazování jištění ze slanění by se mohlo zneužívat ve stěnách, které jdou lézt od spodu. Neměl by se vydat zákaz osazování jištění ze slanění, který by povoloval v odůvodněných případech výjimku? Jsou přece stěny, ve kterých nezbyvá než osadit jištění ze slanění, protože současná zajišťovací technika to neumožňuje ani s pomocí háčku. Provádění prvovýstupů v takových stěnách není potom otázkou lezeckého umění, ale toho, jak se bude vyvíjet zajišťovací technika, například „laserový bórek“ nebo „hermetické lepidlo“.

Proto si myslím, že by se pro některé cesty měla povolit výjimka a vytvořit pro prvopřelezy pravidla a dohodnout se ve kterých případech tuto výjimku povolovat. Ivan píše, že jednou budou lezci, kteří přelezou po nás těžké a kompaktní stěny. Naskytá se však otázka jak je budou přelézat? Sóló nebo se při tom budou nějak jistit? Jestliže sóló, potom klobouk dolů před jejich odvahou a lezeckým uměním. Je se třeba ale zamyslet nad tím, mají-li takové cesty smysl a pro koho. Když se někdo na takové cestě zabije, bude autor takové cesty na sebe pyšný a bude se bušit do prsou se slovy „Já jsem to přešel a on ne?“.

Říká se, že osazením jištění ze slanění se zabírá místo příštím generacím, které to mohou přelézt od spodu. Paradoxní je, že by se stejně mohlo říci i to, že minulé generace zabraly místo svými technickými cestami a zahnalí současné lezce do míst, kde se nedá skobovat. Vždyť všechny tyto cesty (původně A0 až A5, dnes 6+ až 9-) by šly dnes udělat způsobem, který popisuje Ivan Sekaj ve svém článku, protože na těchto cestách lze skobovat, zakládat hexcentry, stopery, používat háčky a podobně. Podobné problémy, které my dnes řešíme se staršími lezeckými generacemi měli i oni s tím co se uznávalo správně před nimi. První lezci Českého krasu lezli podle nepsaných pískařských pravidel a jistili se smyčkami jako na pískovci. Potom přišla mladá generace a s ní éra skobovaček. Starší lezci jim to pochopitelně vyčítali. Vývojem se ukázalo, že správně. Já nechci snižovat výkony starších lezeckých generací, vím, že když by nebylo jich, nebylo by ani nás. Kamarád mi napsal, že ve světě také řešili podobné problémy, například se brojilo proti zavedení skob (Fiechtl), proti volnému čistému lezení (Mumery), proti lezení technickému (Comisi), ale vždy se to časem srovnalo samo díky snaze lidí jít na to lépe než tí před nimi, a celý sport tím vždy jen získal. Věděl jsem již dřív, že cesta na které se dalo jištění ze slanění není vlastně

prvovýstup, ale prvopfelez. Pri psaní toho článku jsem toto považoval za slovíčkaření, dnes ale již vím, že je správné oba tyto styly odlišovat. Souhlasím s tím, že magnezium je umělá pomůcka, stejně jako obuv. Bos lezu u nás na vápně v létě a v tomto období se snažím lézt i co nejčistěji a nejpřirozeněji. Oděv (trenýrky) mi neslouží k tomu, abych si chránil tělo proti povětrnostním vlivům nebo proti poranění, slouží mi k tomu, abych nebudil veřejné pohoršení. V zimě je oděv samozřejmě nutný, protože lidské tělo je velmi citlivé na chlad.

● IGOR KOLLER

Moje poznámky do diskusie

Keď M. Pletánek napísal prvý list do diskusie na tému „osadzovanie istiacich kruhov zo zlanovania“, iste netušil, aký kolotoč sa rozbehne. Začali sa množiť dopisy, príspevky, návrhy, dodatky a dodatky k dodatkom. Záber diskusie sa rozširoval a materiálu sa nazbieralo toľko, že bol problém, ako to všetko uverejniť. Mój príspevok do diskusie vychádza z mojích predchádzajúcich článkov „Čistota v horolezectve a umelé pomôcky“ (uverejnené v Krásach Slovenska 10/1981, Iamesáku 1981, Hotejli 2/81) a z článku „Čistota lezenia v praxi“ (uverejnené v Iamesáku – revue 1984 a v Krásach Slovenska 9/84) a nechcel by som veci tam uvedené znovu rozoberať. Aj preto som volil formu môjho terajšieho príspevku ako poznámky k niektorým diskutovaným otázkam.

1. Otázka pojmu „nesportovní výstup“, ktorý použil Z. Vaník v Horách. Podľa Pletánka i Sekaja je to nesprávne, pretože či sa dá krúh zhora alebo zdola, vždy je to „športovanie“. To je síce pravda, ale nechytajme sa za slovíčka. Z. Vaník tým celkom iste myslel, že takto vyrábané prvovýstupy majú oveľa nižší stupeň čistoty lezenia, ako to bolo pri predchádzajúcich výstupoch na Kozelke a to má bezpochyby pravdu.

2. Mnoho napovie, ak sa vrátíme trochu do histórie a zamyslíme sa nad koreňmi dnešnej vlny voľného lezenia v nevelhorských terénoch i ďalších horolezeckých disciplínach. Tie korene sú niekde v lezeckých oblastiach Severnej Ameriky 60-tych rokov, keď si niektorí americkí lezci uvedomili, že pretechnizovaný prístup k lezeniu nie je dobrý, že nie je férový ku skalnému svetu, kde lezieme, že nie je férový k prírode. A tu niekde siahajú ich ideály až k mužovi menom John Muir, ktorý už na začiatku storočia vo svojej láske k Yosemitekému údoliu definoval čistý vzťah k jeho prírodným hodnotám, k prírode samotnej. Tak vznikla vlna zvyšovania čistoty pri lezení, ktorá

bola najskôr zameraná viac na samotnú prírodu a jej ochranu ako na „športovejší“ prístup k lezeniu a zo začiatku sa prejavila napr. lezením bez kladiva, bez skôb, aby sa ich zatĺkaním neničila skala. Celkom prirodzene sa čistejším stalo tiež lezenie voľné než lezenie technické. Do popredia sa teda dostala otázka „ako“ je výstup vylezený a v 70-tych rokoch sa na mnohých miestach sveta pretvorila a našla vyjadrenie v RP-prelezeniach ciest atď., teda v lezení vysokého stupňa čistoty s pomerne presne stanovenými pravidlami hry. Na veľkú škodu vecí sa tento fantastický smer vývoja majúci na zreteli všeobecné snahy človeka o návrat k prírode z pretechnizovaného sveta zmenil u západných lezcov len na otázku voľného lezenia, lezenia vlastnou silou. Ale či otázka zaistenia výstupu nepatrí do kategórie „ako“, či sem nepatrí otázka použitia vklínena, skoby alebo dokonca vrátaného kruhu a spôsob ich osadenia do prírodného terénu? Či do tejto kategórie nepatrí otázka použitia magnézia? Či sem nepatrí otázka štýlu, spôsobu lezenia, použitia umelých pomôcok vrátane výstroja? Istotne áno, len akosi príliš skoro sa na tieto okolnosti zabudlo, hoci spomínané korene sú ešte na dosah ruky. A ignorovanie týchto skutočností, absolutizácia otázky lezenia vlastnou silou privedlo, respektíve privádza dnešné voľné lezenie v nevelhorských terénoch i inde do slepej uličky, ktorá sa niekde prejavuje tým, že sa lezenie mení na gymnastiku na skale, že sa objavili „medzikružky“ na prílišné zaistenie výstupu v pieskovcových oblastiach, že sa porušuje princíp rovnováhy medzi psychickým a fyzickým výkonom pri lezení alebo iné základné princípy horolezectva. „Svetový trend“ je krásny pojem a odvolávanie sa naň tiež, ale je na nás vedieť si vybrať z neho len to dobré a nedať sa ovplyvniť zlým a neperspektívnym.

3. Veľakrát sa v diskusií objavila otázka postavenia, vážnosti a rovnocennosti lezenia v nevelhorských terénoch v rámci ostatných horolezeckých disciplín, či sú cvičné skaly len „cvičné“, či by sa nemal tento hanlivý výraz prestať používať. Čo sa týka odbornej terminológie termín „nevelhorské terény“ bude asi najvhodnejší, aj keď sa výraz „cvičné skaly“ asi bude ako zaužívaný technický termín ďalej používať, ale to vôbec nevaď. Tieto terény sú nakoniec v našich podmienkach naozaj najdostupnejším cvičným terénom. Ale cvičnými sú do určitej miery aj Vysoké Tatry, pre Francúzov i hory Mont Blancu a himalájsky Šerpa sa učí naväzovať na lano trebárs pod Everestom. Takže nemáme problém. Pre horolezceky mladších čičem pripomenúť, že sme vážnosť cvičným skalám prisúdili už dávno, teda aspoň v niektorých oblastiach, ešte predtým, ako sa k nám dostala vlna voľného lezenia zvonku. Na Kalamárke napr. už v polovici 60-tych rokov sa liezlo takmer výlučne voľne, zo stovky ciest tu boli len asi 3 s tech-

níckými úsekmi a tento stav bol celkom prirodzený, bez špekulácií o čistote lezenia.

A čo povedal Ivan Dieška pred vyše desiatimi rokmi vo svojom prvom sprievodcovi po slovenských cvičných skalách? „Dnes však cvičné skaly umožňujú i rýdzo športové využitie, ktoré je neraz ťažko nazvať tréningom. Prvovýstup sa neraz stáva zmyslom i cieľom.“ A ako je to dnes? Vážnosť lezenia v nevelhorských terénoch závisí predovšetkým od tých, ktorí tu lezú, od ich prístupov. Ak majú byť všetky horolezecké disciplíny od lezenia na liepakárskych balvanoch až po Himaláje rovnocenné, musí byť prístup k nim a prístup k riešeniu ich lezeckých problémov v zásadných otázkach rovnaký. Takto to vidím ja a je to pre mňa dôležité teoretické zdôvodnenie mojej horolezeckej činnosti. Nemali by sme preto zneužívať danosti prírodného terénu, konkrétne dostupnosť a malú výšku cvičných skál, pre realizovanie svojich lezeckých zámerov za každú cenu.

4. Tu som sa dostal k ďalšej zaujímavej otázke – cvičná skala ako prírodný živel, ako prírodná prekážka. V horolezectve ako športe existuje, samozrejme, súťaž medzi lezcami, tiež súťaž so sebou samým atď., ale je tu aj prvok prekonávania prírodnej prekážky, ktorá sa tomu svojimi prírodnými danosťami bráni. Je to jedinečnosť horolezectva, že prekonávanou prekážkou v našom športe je prekážka prírodná. Je to teda náš súper i partner zároveň. Jednou z hlavných zásad lezenia je hľadanie cesty najmenšieho odporu v tejto prírodnej prekážke. A to platí vo veľkom i malom, historicky i v dnešnom okamihu. Aj v rámci tri metre širokého voľného pruhu platne si vyberám cestu najmenšieho odporu, a to aj napriek tomu, že nám nejde o dosiahnutie vrcholu, ale o vyhľadávanie obtiaží. Ak mám päť centimetrov od seba dva chyty, vyberiem si ten lepší, aj to je princíp cesty najmenšieho odporu. A o tomto rozhoduje skala, utvára logiku cesty danú jej prírodnými možnosťami. Umožňuje cestu niekedy zaistiť skobou, inokedy vklínencom, niekedy istenie neumožňuje. Skala ovplyvňuje pri lezení zdola aj umiestnenie vŕtaného kruhu, aj ten sa nedá dať na ľubovoľnom mieste, aj to utvára logiku cesty.

A zrazu lano zhora. Padajú všetky zásady, umiestnenie kruhu je od skaly úplne nezávislé, zbavuje skalu jej prirodzenej možnosti odporu. Istotne to nie je férové ani voči skale!

5. Ešte raz sa vrátim do histórie, lebo chcem poukázať na miesto vŕtaných kruhov, trebárs i zhora, vo vývoji horolezectva. Je fakt, že analogické problémy sa už v minulosti vyskytli. Ako prvú spomeniem Fiechtlovu skobu zo začiatku nášho storočia. Skoba bola menej čistá umelá pomôcka ako tie, čo sa používali dovtedy. Ale predsa posunula horolezectvo dopredu, otvorila nové možnosti a pri rozumnom

použití neporušila princíp rovnováhy medzi fyzickým a psychickým výkonom. Ale prehnané nasadenie skôb na technické lezenie je tým momentom, ktorý môžeme niektorým našim predchodcom vyčítať. Podobne to bolo s nitmi, ktoré sú ešte menej čistou umelou pomôckou. Ale práve ich použitie r. 1955 na Kazalnici a na „R“ variante na Mnicha otvorilo novú éru lezenia vo Vysokých Tatrách, vytrhlo ich zo stagnácie. Aj v oblasti nitov sme boli svedkami ich nesprávneho nasadenia pri technologickom lezení napr. v Dolomitoch alebo na Kaukaze. V Tatrách namiesto toho boli používané na technické lezenie špeciálne jedničkové skoby (čistejšie ako nity), ale aj to nie ako cieľ, ale ako prostriedok k uplatneniu maximálne ťažkého voľného lezenia, ktoré vo výstupoch prevládalo. A dnes? Nity v Tatrách majú svoje pevne vymedzené miesto a aj na istenie sa používajú veľmi zriedka. Analogickú úlohu zohrávajú v súčasnosti vŕtané kruhy. Aj s nimi je spojená nová kvalita v horolezectve, veľké zvýšenie obťažnosti voľného lezenia, otvorenie nových možností, predovšetkým však nové myslenie. Ale ide o to, aby sme si čím skôr uvedomili miesto vŕtaných kruhov vo vývoji horolezectva a vyhli sa ich nesprávnemu použitiu, kde na prvom mieste figuruje ich osadzovanie zo zlanovania. Bolo by to opakovanie a nepoučenie sa z chýb minulosti!

6. Bezpečnosť, istenie, istota pri lezení – to je ďalší okruh otázok. Obecne už boli analyzované v prácach o čistote lezenia, ale aplikujeme ich na nevelhorské terény. Ak však má byť lezenie v nevelhorských terénoch rovnocenné ostatným horolezeckým disciplinám, tak aj zásady z tohoto okruhu otázok musia platiť všeobecne, a teda aj pre nevelhorské terény. Obecne platí, že pri horolezeckom výstupe pristupujeme na určitú rozumnú mieru rizika, je to záležitosť horolezectvu vlastná, práve za ňou sa skrýva psychický výkon pri lezení, za ňou sa skrýva skutočnosť, ktorá robí z horolezectva šport jedinečný a odlišný od iných. Miera rizika či miera bezpečnosti nie je stanovená a ani sa nedá stanoviť žiadnym predpisom či pravidlom. Isté však je, že istotu pri lezení, čo je lezenie s určitou rezervou, nemožno nahradiť zaistením. Čím vyššie steny, kopce, tým viac spočíva bezpečnosť lezca na istote a nie na istení. Možno namietnuť, že dnešné špičkové lezenie v nevelhorských terénoch vyžaduje lezenie na hranici pádu, na hranici ľudských možností. Všetka sa aj na skalkách veľa padá, a to chce kvalitné istenie. Ale musí byť lezenie na hranici ľudských možností i v nevelhorských terénoch aj hranicou čisto fyzických možností lezca? Istotne nie! V tom je pointa veci! Lezecký výkon je rovnaký ak robíme pri kruhu strážne ťažké kroky alebo päť metrov nad kruhom relatívne ľahšie, to je predsa dávno známe. Len ten výkon päť metrov

nad kruhom je ďaleko hodnotnejší, ďaleko horolezeckejší v zmysle vyváženosti fyzického a psychického výkonu, zatiaľ čo pri liepakárskych krokoch pri kruhu je táto rovnováha porušená a mení sa naozaj na gymnastiku na skale. Kruh by teda nemal byť tam, kde nie je nevyhnutne potrebný z hľadiska ohrozenia života. Kruh nemá nepriamo riešiť prelezanie určitej cesty alebo miesta. Zanášanie liepakárskych problémov do dlhších výstupov je iste prínosom, ale nie spolu so zanášaním podmienok odpovedajúcim liepaniu. Kruh tri či štyri metre nad zemou, nad ideálnym pieskovým doskočiskom, nemá nič spoločné s bezpečnosťou ani s rozumnou mierou rizika pri lezení.

Všetky tieto otázky sú dôležité aj z metodického hľadiska. Lezec si ani na malých skalkách nesmie zvykať, že má pod sebou superistenie, akým vŕtaný kruh je. To môže viesť k potlačeniu istoty pri lezení s najhoršími následkami pri horolezeckej činnosti v ďalších terénoch, hlavne v horách. Aj preto je dobre mať i na skalkách i slabšie istiace body, preto sa musí veľmi rozumne a citlivo postupovať aj pri osadzovaní kruhov zdola i pri úpravách starších ciest. Preto treba nechať aj niektoré staré technické cesty, hoci sa už lezú voľne, v takom stave, aby sa dali liezť aj technicky, pretože to môže byť niekedy potrebné pre bezpečnosť lezenia v horách a mladý lezec sa to musí niekde naučiť, musí mať možnosť sa to niekde naučiť.

7. V diskusii sa tiež vyskytol názor, že cesty lezení s osadením kruhov zhora sú proste inou disciplínou. Nie sú to prvovýstupy, ale prvoprelezy, nebudú vyhodnocované vo výstupoch roka, ale v prvoprelezoch roka. Ale dá sa vec takto zjednodušovať? Spýtam sa ja, prečo si títo lezci nedajú ľanô zhora a nelezú cestu rovno s horným istením? Liezli by vlastnou silou, voľne, bolo by to maximálne bezpečné... Pritom by zostala možnosť urobiť na danom mieste normálny prvovýstup zdola, aj keď sa tu už skaly držala ľudská ruka. Teda ideál? Nie, pretože takéto lezenie nie je pre ľudí zaujímavé, chýba mu psychická zložka výkonu. A tak sa robí akási kamufláž, zhora i zdola, nová disciplína, systém všetko pre úspech, keď to nejde, tak to predsa len nejako ide, len si treba nájsť vhodné prostriedky. Aj pre tieto dôvody som zásadne proti osadzovaniu kruhov zhora!

8. Otázka prečo to vlastne robíme, prečo lezieme prvovýstupy? Pletánek píše, že ho pri prvovýstu teší objaviteľský pocit, nieistota výsledku. Ale kde je objaviteľský pocit a neznámy terén, ak predtým pri osadzovaní kruhov stenou zlanujem? Kde je objaviteľský pocit alebo o čo menší je pre toho, kto po prvopreleze robí na tom istom mieste prvovýstup? Kde ostáva nieistota, ak sa dá kruh zhora, keď veľmi dobre vieme, že práve osadenie istiaceho kruhu trebárs i na piesku býva kritickým bodom prvovýstu-

pu. O toto všetko sa chceme ochudobniť? A prečo? Len preto, že chceme zlikvidovať kus neprelezenej steny, že na prvom mieste je dosiahnutie najvyššieho stupňa obťažnosti, že sa chceme obťažnosťou výstupov priblížiť cestám vo Verdone. Ťažko sa to priznáva, ale aj zo svojej osobnej lezeckej praxe viem, že nás tieto skutočnosti veľmi ovplyvňujú.

9. Otázka výstupov roka v nevelhorských terénoch. Je samozrejme trochu neinformovanosťou tvrdiť, že sa v tejto kategórii nevyhlasujú. Ide len o to, na akej úrovni či oblasti, krajskej, národnej alebo celoštátnej sa to deje. Lenže táto úroveň nezávisí od žiadnej trénerskej rady, ale od toho, či daný terén má charakter miestny alebo celoštátny. Záleží to od lezcov, či chlapi z Čiech prídu na Kalamárku alebo Tomašák a naopak, či slovenskí lezci zavítajú do Srbska či na Kozelku. Že je to ďaleko? Güllich chodí za skalkami do Austrálie. Žeby ste tiež išli, keby boli možnosti? Možno, ale zájsť na Kalamárku či Kozelku nie je otázka možnosti, ale záujmu o danú disciplínu. Len tak sa môžu zo skaliek stať terény takého významu, ako sú piesky v NDR, kde lezú Nemci i Francúzi, Angličania i Američania, ale i Carighan z Austrálie, takže sa tu najväznejšie výstupy dajú vyhlasovať aj ako hviezdíčkové výstupy roka znamenajúce svetovú úroveň. Lebo piesky NDR sú naozaj svetovým kolbištom. Jednoduchšia situácia nastáva, ak čs. lezec podá svetový výkon v nevelhorskom teréne svetového významu, ako je napríklad Verdon. To potom tiež nebráni vyhlásiť výstup roka aj na najvyššej úrovni. Ale tento problém sme, žiaľ, u nás ešte nemali. A úplne nakoniec o výstupoch roka toľko, že ak samotní aktéri nepodajú návrhy, tak niet čo vyhodnocovať.

10. Ďalšou otázkou je, ako by mal vyzerať ideálny prvovýstup. Obecne možno povedať, že tak, aby ten, kto výstup opakuje, sa stretol s takými podmienkami a ťažkosťami, ako ich mal prvovýstupca, resp. aby sa im čo najviac blížili. Tento stav sa dá dosiahnuť najlepšie použitím zaisťovacích pomôcok, ktoré neostávajú fixne zabudované v ceste. Samozrejme, že takýchto možností je čím ďalej menej. Ale zároveň z toho vyplýva, že nad každou skobou či dokonca kruhom sa treba pred osadením vážne zamyslieť. Aj fixné kruhy sa dajú osadzovať tak, aby nám budúce lezecké generácie nemali čo vyčítať. Totiž v hladkej platni aj keď len obťažnosti V nebudú kruhy 5 až 6 metrov od seba nikdy nikomu vadit. Pretože aj keď sa budú liezť cesty s oveľa vyššou obťažnosťou, vždy budú lezci, pre ktorých je klasifikácia V ich vrcholným výkonom. Z tohto obecné vyplýva, že pri kvalite a spôsobe zaistenia by sme sa nemali nikdy odvolávať na obťažnosť výstupu či hornú hranicu terajších ľudských možností.

11. Pravidlá – iste, že snaha o ich formuláciu.

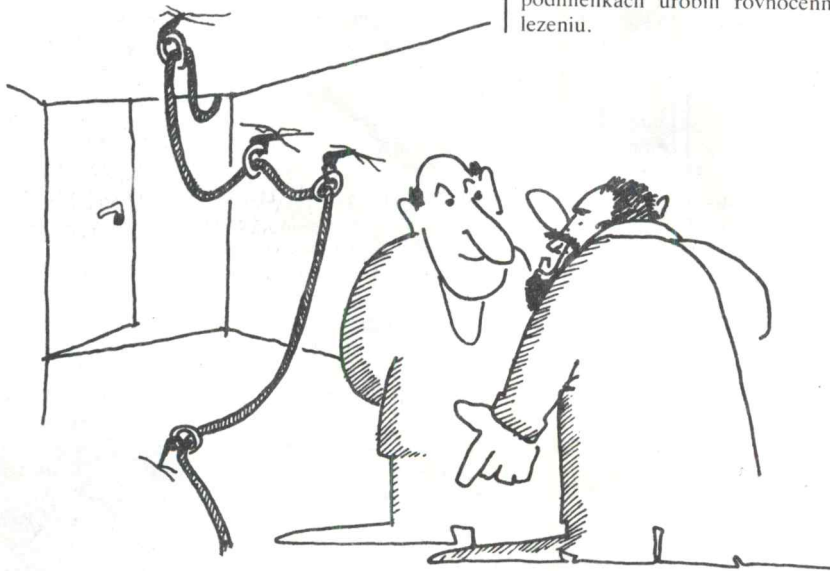
prispôsobenie dnešnej dobe a určité zjednotenie je namieste. Ale zjednotenie by sa malo týkať len hlavných zásad, medzi ktoré patrí i spôsob osadzovania istiacich prostriedkov, no v jednotlivostiach musia pravidlá rešpektovať špecifiká jednotlivých oblastí. Bolo by predsa nezmyslom, aby pravidlá umožňovali lezenie nižšieho stupňa čistoty, aký bol v danej oblasti dosiahnutý a aký domáci lezci používajú. Napr. na Kalamárke sa pri prvovýstupoch nepoužíva zavesovací háčik. Štruktúra skaly tu totiž dovoľuje použitie háčik prakticky na každom mieste, a to by veľmi znižovalo športovú úroveň prvovýstupu. Tiež sa tu nepoužíva magnézium, a to platí aj o iných oblastiach (k téme magnézium sa ešte vrátíme v najbližšej budúcnosti). Každému by malo byť jasné, že tieto zásady sa musia v oblastiach rešpektovať, ináč by to mohlo skončiť veľmi ostrou výmenou názorov. Snahou Pletánka bolo veci raz prevždy vyjasniť, podľa mňa sa takáto diskusia nedá celkom uzavrieť. Dôležitejšie ako pravidlá je myslenie ľudí, a preto je na diskusií cenná už jej existencia, ktorá menila názory aj samotného Pletánka. A že táto diskusia ovplyvni i ďalších lezcov a že to bude pre dobro vecí, v to pevne verím.

● IVAN SEKAJ

Dodatok do diskusie

Pri prvovýstupe by cieľom nášho snaženia mala byť čo najhodnotnejšia cesta, čo najhodnotnejší výkon. Horolezecký výkon má zmysel vtedy, keď je zachovaná rovnováha medzi psychickou a fyzickou zložkou tohoto výkonu. Keď sa na ceste lezec zabije, ako píše Míla Pletánek, je rovnováha danej cesty (aj pred jeho pádom) zjavne porušená. Na druhej strane pri vytváraní „bezpečných ciest“, husto zaistených, je obyčajne táto rovnováha tiež porušená. Psychický výkon je potlačený. Myslím, že každý by mal zaistovať prvovýstupy podľa svojich psychických a fyzických schopností. Ďalej predpokladám, že žiadny normálny človek sa nechce zabíť. Ak sa inému bude zdať jeho cesta nebezpečná, nebude ju liezť, respektíve, včas sa vráti. Z toho ale nevyplýva, že autor cesty bol hazardér, ale že jeho výkonnosť bola na vyššom stupni.

Pokiaľ ide o „cvičné skaly“, tieto nikdy neboli odsúdené k tomu, aby zostali iba cvičnými. Pôvodne tomuto účelu síce slúžili, ale dnes sú už plnohodnotným športovým terénom. Kto s tým nesúhlasí, ten už stratil kontakt s dobou. Vôbec nie je ľahostajné, akým spôsobom sa na nich osadzuje istenie. Lezenie na skalkách je už dlhšiu dobu samostatným horolezeckým odvetvím a je na nás, aby sme ho aj v našich podmienkach urobili rovnocenným pieskovcovému lezeniu.

PROSÍM VÁS, NEČÍTEL TADIALTO KEJAKÝ HOROLEZEC ?

NAKRESLIL
STANO MIKOVČÁK

49. ZHROMAŽDENIE UIAA

Delegáti UIAA zo 42 krajín z 5 kontinentov sa 10. októbra 1987 zišli v Maroku (v meste Marrákeš) na 49. zhromaždení UIAA, ktoré zorganizoval Marocký kráľovský lyžiarsky a horolezecký zväz. Marocký zväz je jediným africkým zväzom, ktorý je členom UIAA. Diskutovalo sa o najdôležitejších problémoch súčasného horolezectva.

1. Vypracoval sa etický kód pre expedície. Rastúci počet expedícií, najmä v Himalájach, spôsobuje čoraz viac problémov

- v prvom rade zhoršovanie životného prostredia. Odtiaľ všetky expedície organizované alebo podporované členským zväzom budú musieť rešpektovať etický kód UIAA, ktorý okrem iného vyžaduje:
- expedíciu organizovať v čo najčistejšom horolezeckom štýle
- rešpektovať domáce krajiny, ich práva a predpisy, miestne obyvateľstvo a okolie
- rešpektovať Káthmandskú deklaráciu z roku 1982
- po ukončení podať úplnú a podrobnú správu o expedícii

2. Ďalším dôležitým rozhodnutím bola schôdzka novej Komisie pre súťažné lezenie. Mladá generácia v mnohých krajinách sa čoraz viac zaujíma o súťažné lezenie. Aj keď v niektorých krajinách tento šport nie je známy a niektoré sú zásadne proti nemu, v mnohých krajinách – najmä vo východnej Európe a vo Francúzsku – sa súťaže pestujú už mnoho rokov. Každá krajina má však vlastné pravidlá, a preto nebolo možné zorganizovať preteky na medzinárodnej úrovni. Nedostatočná kontrola zvýšila nebezpečenstvo búrlivého vývoja pretekov na profesionálnej báze, čo by bolo v protiklade s ideálmi UIAA. Roku 1988 sa nová komisia UIAA pokúsi vyriešiť tieto problémy a vypracovať medzinárodné pravidlá pre súťažné lezenie. 50 expertov z rôznych krajín už vypracovalo návrh. Vďaka jednotným pravidlám bude v budúcnosti možné uskutočniť medzinárodné majstrovstvá a takisto zaradiť súťažné lezenie medzi olympijské športy.

3. Akcia „Svetový deň čistých hôr“ sa v mnohých krajinách, najmä v Anglicku a Španielsku, stretla s kladným ohlasom. Delegáti sa preto rozhodli zopakovať túto akciu každý druhý rok. Úmyslom je zapojiť čo najširší okruh ľudí do ochrany prírody.

4. Fritz Wiessner z mesta Stowe (Vermont, USA) bol zvolený za čestného člena UIAA. Prispeli k tomu jeho mnohostranné zásluhy, život venovaný horolezectvu a jeho pomoc pri zostavovaní prvej stupnice obťažnosti v horolezectve.

Podvečer na Mt. Blancu du Tacul.
Snímka Ing. Vlado Launer

PO NIELEN O AMERIKE

Na strážnici Mliekárenského priemyslu sa 25. októbra minulého roku uskutočnil nasledujúci rozhovor:

Svetko Poláček: 10. augusta sme odleteli linkou OK 600 z Prahy do New Yorku. Pristáli sme večer o piatej a na letisku nás čakali americkí lezci, ktorí u nás boli na pozvanie minulý rok. S niekoľkými ľuďmi som ostal v New Yorku a po jeho týždňovej prehliadke sme vyrazili do najbližšej oblasti Shawagunks. Tu sme sa zdržali dva dni a ďalej sme šli okolo jazera Michigan do štátu Wyoming, kde sme liezli na Devil's Tower. Po dvoch dňoch lezenia sme pokračovali ďalej do mesta Boulder v štáte Colorado. Mark Wilford nás tu ubytoval. Odtiaľ sme mohli chodiť

liezť do oblasti Eldorado Canyon. Ďalšou zastávkou bol Smith Rock v štáte Oregon. Odpojal som sa od ostatných a šiel som navštíviť oblasť Squamitsch, ktorá sa po lezeckej a výzorovej stránke dá prirovnať Yosemite. Odtiaľ som sa vrátil späť na Smith Rock, kde ma čakali Petr Čermák-Bobuláč a Tomáš Čada-Tomas. Pôsobili sme tu najdlhšie zo všetkých oblastí – ja týždeň a pol a oni tri týždne. Potom sme išli do svetoznámych Yosemitev, kde nám ostalo len málo času na lezenie. Odtiaľ sme sa vracali naprieč celou Amerikou do New Yorku, len na jeden deň sme sa

Svet'o Poláček

zastavili na Castleton Toweri. V New Yorku som nemal záujem ostať dlhšie, odišli sme preto s Bobom Mrózekom a Tomasom na dva dni na Shawagunks. Pred odletom sme sa vrátili naspäť do gigantického mesta a linkou OK 601 sme sa 13. októbra 1987 vrátili do Prahy. Pokiaľ ide o dopravu v Amerike, používali sme dve autá značky Chevrolet, ktoré nám Američania zapožičali. Autá neboli v dobrom stave. V závere cesty po menšej kolízii, keď sme na rovnej ceste urobili troje hodín, nám naháňali strach.

Liezli sme na kremenci (Shawagunks), čadiči (Devil's Tower), pieskovci (Eldorado), tufo (Smith Rock) a žule (Yosemite a Squamisch). Lezenie sa mi najviac páčilo na Smith Rocku – sú tam veľké možnosti lezenia ťažkých ciest. Potom v Yosemite a v Squamisch, oblastiach dosť podobných čo sa týka charakteru skaly a výzoru. Také lezenie sa u nás asi nikde nevyskytuje. Z najvýznamnejších ciest som vyliezol „Dark Side of the Moon“, RP, 5.13a (prvá 5.13a na Smith Rocku) a „Tachochips“, RP, 5.13 (má len málo RP prelezov a tiež je na Smith Rocku). Okrem toho jednu cestu na Devil's Tower, OS, 5.12, „Kinchcrack“, RK, 5.12c (Eldorado Canyon) a „The Nose“ na El Capitana za 23 hodín.

Alan Formánek: Družstvo tvojich obvyklých ističov a strojcov dobrej pohody zostalo doma dva mesiace nezamestnané. Ako si sa vyrovnal s týmto handicapom a koho si namiesto nich prijal do pracovného pomeru?

S. P.: V ťažkých cestách som sriedal viacero spolulezcov, istili sme sa navzájom podľa toho, komu sa chcelo ísť liezť alebo kto mal čas na istenie. Raz som liezol s americkou lezkyňou, ktorá mi bola predstavená s tým, že urobí zhyb na jednej ruke a že lezie 5.13, mala však problémy v cestách obťažnosti 5.9. „The Nose“ som liezol s Bobuláčom.

Okrem toho sme boli v kontakte s ďalšími Američanmi. Niektorí sa stretli s Henrym Barberom, mne sa však nedostalo možnosti uvidieť ho, pretože som sa práve nachádzal v New Yorku a on na Shawagunks. Stretol som môjho najobdivovanejšieho lezca Johna Bachara. Bol vyradený z lezenia pre vytknuté rameno. Narástlo mu väčšie brucho a stenčili sa mu ruky. Vôbec sa nepodobal na svalnatého Johna Bachara. Stretli sme mnohých ďalších amerických lezcov, ktorí nevynikali svojím lezením, ale ochotou vo vzťahu k nám. Z dialky som pozoroval neznámeho nemeckého lezca, ktorému nerobila potiaže cesta 5.13 a liezol ju ako pavúk. Jeho meno nepoznám.

A. F.: Je nám dopriate byť svedkami hádok o osadzovaní nitov. Niekde sa môžu osadzovať zo zlaňáku,

inde je potrebné osadiť ich z lezeckej pozície. Aká je situácia za oceánom?

S. P.: Spôsob osadzovania kruhov závisí od dvoch činiteľov – od lezca a od oblasti. Sú lezci, ktorí odistujú cesty zhora, iná skupina to nerobí a dokonca ani nelezie cesty, ktoré boli odistené zhora. K nim patrí napríklad Mark Wilford, od ktorého som sa mimochodom dozvedel, že „PP variant“ nevyšiel z RP, ale iba AF, nemožno teda hovoriť o voľnom prelezení. Pokiaľ ide o vplyv oblasti na osadzovanie, spôsob osadzovania závisí najmä od možnosti, ktoré poskytuje skala. Napríklad na Devil's Toweri bola iba jedna cesta, ktorá bola odistená zo zlanenia – hrana, ktorá by sa pri súčasných možnostiach nedala inak odistiť. V ostatných cestách sa istilo len stopermi. Na druhej strane napríklad na Smith Rocku sú skoro všetky cesty odistené zhora.

Podľa môjho názoru sú niektoré oblasti vopred určené na istenie zhora, v iných by sa bolo treba pridržovať osadzovania zdola.

A. F.: Edlinger pri svojej návšteve v USA vyliezol mnoho ťažkých výstupov vo veľmi etickom štýle, mnohé cesty najvyššieho stupňa obťažnosti liezol OS. Predchádzala tomu však príprava na domácej pôde, kde vyliezol mnoho prvovýstupov, pri ktorých si istenie pripravil zo zlaňáku. Keby liezol doma etickejšie a istil by sa výlučne zdola, vyliezol by iste oveľa menej prvovýstupov a asi by sa nebol vypracoval na svoju úroveň. Neetickým spôsobom sa mu teda podarilo dopracovať sa ku schopnostiam, pomocou ktorých môže predvádzať najetickejší spôsob.

S. P.: Ja proti tomu nič nemám. Myslím si, že keď chce byť človek dobrý, musí na svojej tréningovej skale porušovať etiku.

A. F.: V čom vidíš hlavný rozdiel medzi americkými a našimi lezcami?

S. P.: Hlavným nedostatkom našich lezcov je menšia fyzická vyspelosť. Na druhej strane ju mnohí Američania získali napichávaním sa liekmi, čo sa mi vôbec nepáči. V USA je veľmi málo špičkových lezcov, u nás je špička široká a trochu slabšia. Všeobecným názorom je, že najlepšia situácia je vo Francúzsku – tam je špička na vysokej úrovni a je široká. O Francúzoch sa hovorí ako o najlepších.

A. F.: Mne sú najsympatickejšie talianske voľné lezkyne z provincie Miláno-vidiek. Ty si však rozumnejšie čerpal z originálnejších ponúk HZ a videl si exotickejšie kraje a ľudí.

S. P.: *S tými zájazdmi máš pravdu. Mne boli svojou šialenosťou najsympatickejší Angličania.*

A. F.: *Čo je potrebné k tomu, aby človek mohol liezť cesty klasifikácie 9 a viac?*

S. P.: *Dôležité sú tri základné atribúty – triezvy um, smelý pud a priezračný zrak.*

A. F.: *Často sa zamýšľam nad tým, či je dobré veľa cestovať. Keď je človek stále na cestách, nemôže sa dobre sústrediť na svoju vedeckú prácu. A okrem toho sa môže cestovania presýtiť. Čo to však znamená často cestovať? Je to individuálne, pre niekoho je časté ísť raz za mesiac na Zochovu chatu. Nechali ti tvoje výjazdy ešte priestor pre cestovateľské túžby, alebo túžiš iba ľahnúť si na posteľ a mediťovať?*

S. P.: *Ostala mi túžba, chcel by som sa pozrieť do Austrálie a pod Himaláje. Pokiaľ viem, aj ty máš popri Peru podobné cesty v pláne, možno, že sa raz stretne na vrchole K2...*

A. F.: *Nemal si v USA problémy s dorozumením?*

S. P.: *Rád by som sa naučil po anglicky. Mal som často ťažkosti, párkrát som sa dorozumel ľámanou nemčinou a niekoľkokrát som nemal nijaké potiaže.*

A. F.: *Výrobcovia papučiek so zdesením sledujú inváziu lepivej gummy do našich krajín. Aj najradikálnejší zástancovia kontaktu so skalou sú necitliví voči ich vzlykom a neváhajú vymeniť stotisíce lír za prchavý zážitok z lezenia na malých stupoch.*

S. P.: *V lezečkách má človek trochu menej citu ako v papučkách, kontakt s prírodou je trochu horší a človek zo začiatku lezie viac rukami. Na druhej strane však v lezečkách vyleziem také cesty, ktoré by som v papučkách nemohol vyliezť. Ak chcem dobre liezť v nejakých lezečkách, musím v nich liezť často, aby som si na ne zvykol. Potom sa temer odstráni zbytočné vísanie na rukách.*

Dnes existuje mnoho špeciálnych druhov lezečiek. Ako nám povedal John Bachar, zástupca firmy Boreal v USA, výrobcovia sa dnes špecializujú na výrobu lezečiek do stienok, do špár, do previsov, prípadne univerzálnych typov. Najpopulárnejšie sú talianske značky. Pripomínam ešte, že typ lezečky by si mal každý vybrať aj podľa tvaru nohy (výber je dosť veľký).

A. F.: *Podľa mňa všetky dnešné temer dokonale umelé pomôcky, ako aj vybrúsená technika lezenia uberajú lezeniu na dobrodružnosti a romantike. Člo-*

vek potom niekedy nevie, či sa má nechať strhnúť kolobehom ambícií a odoprieť si lyrické stavy ducha alebo ísť hľadať ducha starých dobrých čias. Ako sa pozerám okolo seba, sedia tu typy so zdedenými vyhranenými vlastnosťami a z jednej strany preklinam a z inej blahorečím skeptickým silám, ktoré ma vrhajú z jednej polohy do druhej.

S. P.: *Technický pokrok nemožno vrátiť späť a treba sa prispôsobiť väčšine. Moje ambície nie sú na úkor vzťahu k prírode. Rád chodím do lesa nielen kvôli lezeniu. Mnohí naši skalní špecialisti majú lepší vzťah k prírode ako niektorí zlatokopovia, ktorí si o sebe myslia, že sú skutoční lamesáci.*

A. F.: *Mám v čerstvej pamäti staré časy v Slávií SVŠT. Potom sa vrce pretrhlo a štyria mladí lezci spolu s tebou a so mnou odišli do iných oddielov.*

S. P.: *Myslím si, že lezenie nie sú len výškové práce. Situácia v Lokomotive isto nie je ideálna, pre mňa je však najlepšia. Mám tam niekoľko dobrých priateľov a páči sa mi, že v našom oddieli sa lezci nedelia zbytočne na skupiny A, B, C podľa výkonnosti. Človek aby sa potom snažil byť lepší preto, aby mal z toho výhody.*

A. F.: *Aký spôsob akcií ti najviac vyhovuje?*

S. P.: *Mám rád sólolezenie, rýchle akcie, maratóny a ťažké lezenie. Najradšej chodím s niekoľkými svojimi najlepšimi priateľmi. S ľuďmi, ktorým sa páči príroda, baví ich lezenie, nestáhujú ma očami zo skaly a nenadáávajú mi, keď ich nedoberám napevno.*

A. F.: *Čo ti lezenie dáva a čo ti berie?*

S. P.: *Lezenie ma baví a príliš sa nad tým nezamýšľam. Jedno však viem isto, že mi škodí v rozvoji ducha a v škole. Keď sa vrátim z lezeckej akcie, nevládzem vnímať umenie, spomínam a nemôžem sa sústrediť na prítomnosť.*

A. F.: *A mohol by si teda s lezením prestať? Dobre si to premysli, pretože sú takí mravokárcovia, ktorí by ti povedali, že keď si sa vzdal takej bohumilej činnosti, nikdy si nebol skutočným horolezcom.*

S. P.: *Čo je to skutočný horolezec? Skalky sú jeho cvičným objektom na prípravu na veľké hory. Má rád prírodu. Nie je to vecou toho, či skončí alebo nie. Myslím si, že nie som skutočný horolezec a chcel by som sa mu priblížiť. Chcel by som ísť do vyšších hôr, aby sa mi to podarilo. A chcel by som tam ísť aj preto, lebo by som tam bol bližšie k slnku a bolo by mi*

teplejšie. Mám tenkú tukovú vrstvu a v zime mi je zima.

A. F.: Keď sa ti to podarí a skončíš s lezením, čomu sa budeš venovať potom?

S. P.: Práci a...

A. F.: Mnohé horolezecké sily Slovenska sú v poslednom čase posadnuté nevyhnutnou potrebou tréningu. V niektorých prípadoch sa tréning dokonca stáva vrcholom celého horolezeckého snaženia. Podľa mojich skúseností, keď človek trénuje príliš veľa a zle, môže začať strácať chuť do života, môže si ublížiť a môže sa mu zhoršiť koordinácia pohybov – začne napríklad liezť po rukách oveľa viac ako je potrebné. Dospel som k názoru, že je lepšie netrénovať vôbec ako trénovať zle.

S. P.: Základným poznatkom z tréningu je, že pri ňom ubúda matéria z mozgu. Treba zosúladiť tréningovanie s myslením. Na extrémne cesty sa treba pripravovať, to je jasné. Tréning by mal byť zábavou, treba sa pri ňom ulievať, lebo potom sa človek dokáže ulievať aj na skale (pod ulievaním tu myslím čo najefektívnejšie vykonávanie cvikov).

A. F.: Keby som sa niekedy zbláznil a založil si fuškársku firmu, prijal by si moju ponuku?

S. P.: Výškové práce sú jediným prostriedkom ako získať dostatok financií pre lezca. Nechcel by som byť profesionálny fuškáč. Je to „págačka“, ktorá poskytuje iba financie a trochu voľného času na zotavenie sa z natierania.

A. F.: Prihováraš sa za dynamický spôsob lezenia alebo za hlbší zážitok zo staticky?

S. P.: Som za staticku v dynamike.

A. F.: Kde na Slovensku sa ti páči najviac?

S. P.: Na Dreveníku. Vo všeobecnosti mám rád bielu skalu. Najperspektívnejšou oblasťou je podľa mňa Zádielska dolina.

A. F.: A čo osadzovanie nitov??

S. P.: Nemohol by si mi zohnať príklepovú vrtáčku?...

A. F.: A kde sa ti celkove páčilo najviac?

S. P.: V Dolomitoch roku 1984. Poskytli mi najviac zážitkov, na ktoré najradšej spomínam. Bola tam najlepšia partia. Pôsobí však aj spomienkový optimizmus. Najmenej rád spomínam na Španielsko a Francúzsko z roku 1985 – nerád leziem po hradoch a zámkoch a nerád sa vozím v autobuse v štyridsaťstupňových horúčavách.

A. F.: Ako sa vyjadrujú Američania o Československu?

S. P.: Je tu vraj dobré pivo, chodia si sem hľadať manželky, sú tu pekné skaly, páči sa im etika lezenia na pieskoch, najmä Johnovi Bacharovi – nevedel si dobre predstaviť osadzovanie kruhov zdola...

„A sú tu dobrí ľudia“, dodáva očitý svedok rozhovoru, ktorý mi za ten čas, kým sme sa namáhalo dopletali ku koncu, uplietol sveter. Keď ma v ňom uvidíte, ... Aspoň niekto tu rozumne využíva čas!

Zoznam udelených I. výkonnostných tried v dobe od 1. 10. 1986 do 31. 9. 1987

Stredoslovenský kraj: Štefan Holko, ZVL Považská Bystrica; Dušan Pauer, ZVL Považská Bystrica; Mikuláš Gebura, Dušan Jendraššák, obidvaja Roháče Zuberec; Marián Ondrejko, Tatran Sučany; Vladimír Houba, Žilina-Závodie;

Východoslovenský kraj: Pavel Svoboda, Dominik Michalík, Jozef Hyžný, Štefan Bednár, Róbert Turjaník, Oleg Štulrajter, Jaroslav Michalko, Ladislav Janiga, Miroslav Malina, Marián Tonkovič, Milan Hoholík, Ladislav Gancarčík, Ján Kuba, Ján Matava, Pavol Holzer, Dušan Macko, všetci IAMES Kežmarok; Tomáš Sláma, Jaroslav Pitoňák, obidvaja IAMES Vysoké Tatry Starý Smokovec; Anton Krížo, Jaroslav Krížo, Ervín Velič, Ľubomír Rybanský, všetci Metropol Koši-

ce; Peter Burcák, Rudný projekt Košice; Ján Lachký, Slávia VŠT PS Košice; Miroslav Rybanský, Ľubomír Kyrč, Ľubomír Mederi, Michal Kuvik, Milan Šoltés, Ivan Kapušanský, Vladimír Servatka, František Šoltés, Jozef Fabo, všetci Tatran Spišská Nová Ves; Jozef Machnič, Tomáš Kočíš, Milan Baušin, Peter Salašovič, všetci Lokomotiva Humenné.

Poznámka: Zoznam nositeľov I. výkonnostnej triedy udelenej do 31. 8. 1986 bol uverejnený v IAMESÁK-u č. 4/86.

PORÚBKA PRI ŽILINE

Prehľad voľne lezených ciest

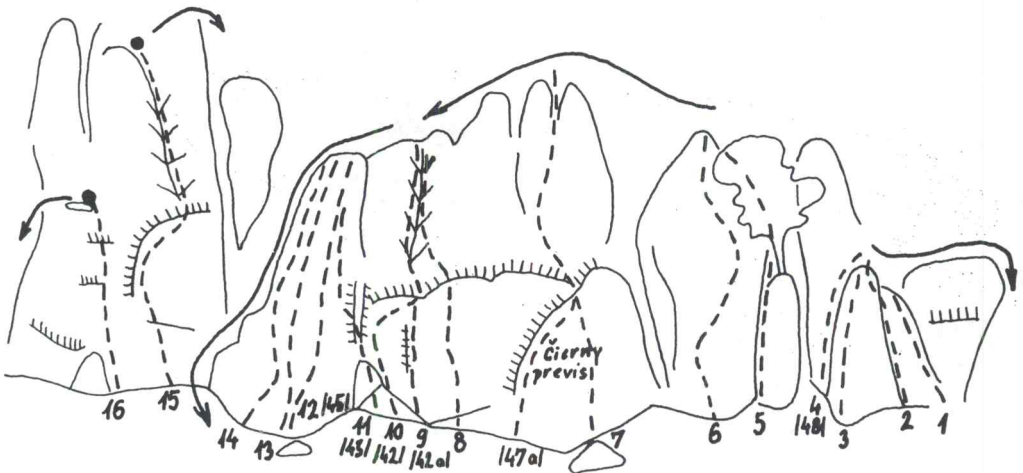
Výhodná poloha na strednom Slovensku a množstvo ciest rôznej obtiažnosti urobili z Porúbky jedny z najnavštevovanejších skaliek na Slovensku.

Vzhľadom k množstvu útvarov v Porúbke v našom prehľade uvádzame len útvary najznámejšie a v nich len zaujímavejšie voľne lezené cesty. Poloha a označenie útvarov sa zhoduje s označením v sprievodcovi Dieška a kol. Cvičné skaly na Slovensku na str. 133–134. Cesty sú číslované sprava doľava (u veží od údolnej cesty doľava) s tým, že číslo cesty zo sprievodcu Dieška a kol. je uvádzané v zátvorke.

V stenách Porúbky si výborne zalezuť začínajúci i extrémisti. Cesty sú väčšinou dobre vyskobené a je možnosť použiť vkladnice. Skala je dolomit („Lietačky“, časť tréningových stien a časť Slnecných stien) a vápenc. Takmer všetky uvedené cesty vedú v pevnej skale.

Možnosti? Veľmi široké. Buď preliezanie starých skobovačiek (tých však dosť rýchlo ubúda) alebo prvovýstupy v tých najhladších partiách, kde neuspeli ani domáci. Alebo nájsť si ešte nezlezený balvan skrytý v lese.

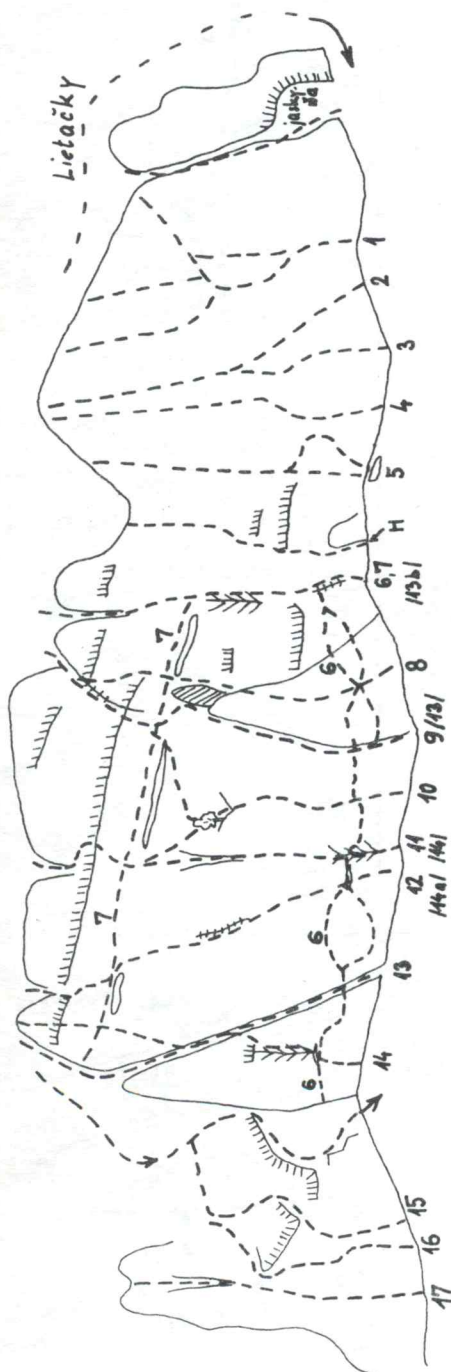
Väčšina najťažších ciest sa nachádza na Porubských stenách – na Lietačkách. Lahké cesty sú takmer všade.

IV Tréningové steny

1 Výbeh pre sliepky IV+	7 Vtáčí previs VII	13 Prostredná IV
2 Ručná škára V+	8 Hodina gymnastiky VII	14 Ľavá tréningová V
3 Pištova hrana V	9 Direttissima V+	15 Oltár VII-
4 Klasická cesta V-	10 Hravá V	16 Previsky VI+
5 Sokolík IV	11 Komín III	
6 Zajova stienka VII-	12 Stará cesta III	

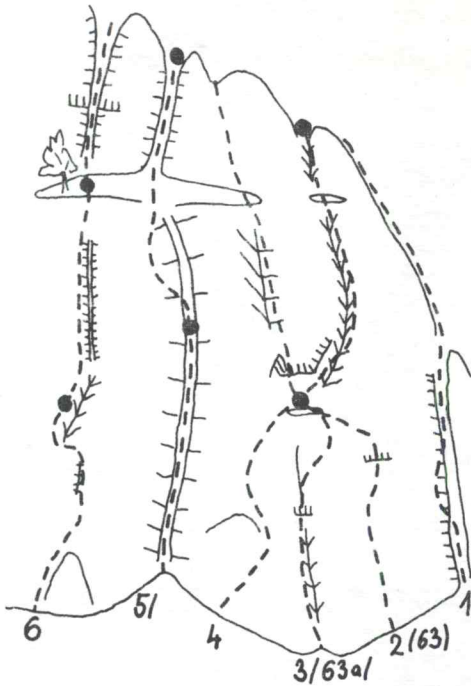
PORÚBKA – VOLNÉ LEZENÉ CESTY

I Porubské steny

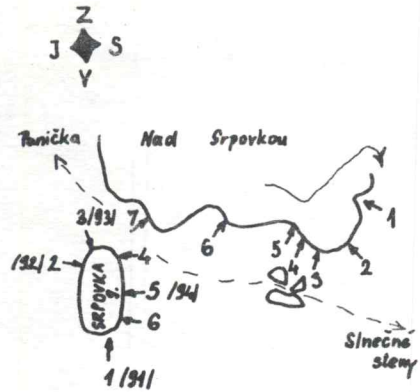
1 Zahrievacia IV	13 Položená III
2 Dvojskobová IV+	14 Kútik V
3 Ďurov variant VI-	15 Jojo VI+
4 Samotárska V+	16 Jednonitová VI
5 Kružkovanie viakov VII	17 Moja milovaná VII-
6 Dierka VII+	18 Harakiri VIII+
7 Porubský traverz VI+	
8 Stanov projekt VII-	
9 Partizánska VI	
10 Lámanie charakterov VIII-	
11 Prostredná VIII	
12 Lietačka VI	

● Text a nákresy LACO KRÁLIČEK
Pre IAMESAĀK prekreslil
STENLY ZELENŠÝ

VI Stredná Slnecná stena

- 1 Popradský komín III
- 2 Športová V+
- 3 Bujačka VI
- 4 Spirocheta blues V
- 5 Martinský komín IV
- 6 Bláznivý nit VI+

IX Srpovka

- 1 Hrana Srpovky
- 2 Stenová V
- 3 Stará cesta III
- 4 Omydlená VI-
- 5 Nebeská VI
- 6 Ľavá cesta V+

Nad Srpovkou

- 1 Komín III+
- 2 Ľahký kútik III
- 3 Pánsky kút V
- 4 Ferov pilier V+
- 5 Dámska IV+
- 6 Platnička VII-
- 7 Skobovačka VII+

X Panička

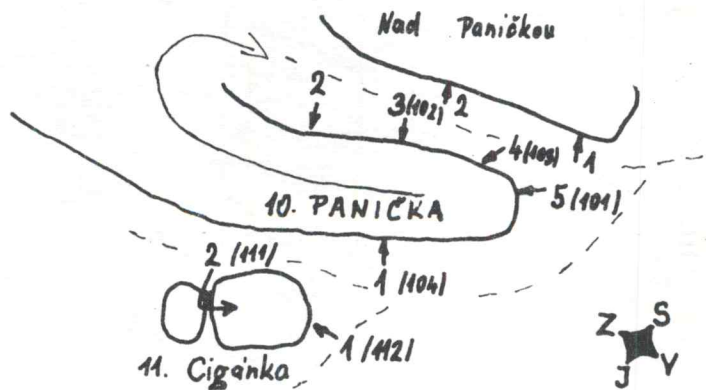
- 1 Parketová VI+
- 2 Špánkové pokusy VII
- 3 Nová cesta V
- 4 Šikmá škára V
- 5 Stará cesta IV

XI Cigánka

- 1 Trávnatá VI-
- 2 Stará cesta IV

Nad Paničkou

- 1 Pravá cesta IV+
- 2 Špániková platnička VI+

GORE-TEX

O Gore-texe sa už napísali celé ságy a aj napriek tomu je oddelenie „Gear“ (Materiál) časopisu Mountain zaplavované korešpondenčnými listkami s predstieraným záujmom o tkaninu. „Funguje?“, „Ako pracuje?“, „Prečo je taký drahý?“, „Chutí mu jesť?“ a podobne.

Čo je vlastne látka Gore-tex? Je to membrána z jednej alebo z oboch strán chránená tkaninou. Membrána je mikroporézna, má asi bilión pórov na cm². Každý z pórov je 700-krát širší ako molekula vodnej pary, ale tisíckrát užší ako kvapka vody. Táto skutočnosť umožňuje výrobcom vyhlasať, že Gore-tex je nepremokavý a priedušný.

Vyhlasujú, že je úplne nepremokavý vďaka odpudivej povahe PTFE (100 %-ný polytetrafluóretylén medzi výrobcami praženíc známy ako teflón). Na to, aby materiál mohol byť vyhlásený za nepremokavý, musí vyhovovať americkej norme stanovujúcej odolnosť voči presiaknutiu vodou pri istej konkrétnej hodnote vonkajšieho tlaku (ak začne materiál premočkať už pri nižšej hodnote tlaku ako je táto konkrétna kritická, nesplňa požiadavky pre nepremokavosť). V prípade Gore-texu je hodnota tohoto tlaku štyrikrát vyššia ako kritická.

Pokiaľ ide o priedušnosť, vyhlasujú, že majú najpriedušnejší nepremokavý materiál, ktorý je možné použiť všade. Priedušnosť sa meria pomocou prechodu vlhkej pary cez tkaninu za istý čas.

Vyhlasujú, že je skutočne odolný voči vetru vďaka tomu, že póry membrány sú veľmi malé a nie sú zoradené v jednej priamke. V membráne teda neexistuje nijaký vzdušný kanálik a vzniká tu tzv. mŕtva vzduchová bariéra, ktorá výrazne znižuje straty tepla konvekciou (prúdením).

Na druhej strane sú ľudia, ktorí neveria pánovi W. L. Goremu a jeho spoločnosti a ktorí ich hania. Vďaka tzv. prvej generácii Gore-texu, ktorý presakoval po znečistení telesnými tukmi, po delaminácii (oddelení vrstiev) a cez švy, ktoré niektorí výrobcovia nesprávne zatavovali, sa mnohí ľudia výrazne rozohnili.

Čo urobil Gore? Chybné vrátené výrobky zlepšil druhou generáciou materiálu. Nový výrobok mal inú membránu, ktorá spĺňala to, čo sľubovala.

Od Toma Holzela z Atlantic Alpine Clubu sme dostali takéto hodnotenie:

„1. V Gore-texe nezostanete suchí, ak sa výrazne potíte.

2. Situácia bude ešte horšia, ak budete pracovať v daždi. Keď je látka vlhká, v skutočnosti vôbec neprepúšťa paru.

3. Nedýcha v nijakom konvenčnom zmysle.

4. Na vnútornej strane sa vytvoria kľapky potu a ako by mohol Gore-tex odstrániť tekutý pot?

V mojom článku (v časopise Summit) sa pokúšam poukázať na to, ako je celá aféra okolo Gore-texu nadnesená. Jednu vec robí dobre – keď sa potíte len veľmi málo, uchová vás v suchu. Gore-tex je príliš lýž na to, aby vyhovel takým náročným požiadavkám, aké o sebe vyhlasuje.“

V jeho liste pre oddelenie Gear dodáva: „...prípad, kedy Goreho vedci nevedia, čo sa deje v obchode alebo naopak“.

Všetky tie reklamné vyhlásenia priviedli kohosi k myšlienke: „Gore-tex bude lietať, prechádzať sa po vode a zastavovať zatúlané guľky...“

Úplne súhlasíme – keď ľudia, ktorí stoja za myšlienkou, prestávajú mať o veci prehľad a nechávajú reklamných kovbojov za úradníckymi stolmi položiť ich špinavé pazúry na dobrú vec, nastávajú zlé časy.

Gore-tex isto nesplní všetko, čitateľovi časopisu však vyhovie vo väčšine požiadaviek. Udrží vás temer v suchu, dažďovú vodu neprepustí a potným parám umožní uniknúť. Ale všetko má svoje hranice a ak by ste si chceli na holé telo obliecť iba gore-texovú škripinku a šli by ste to skúsiť do zavýjajúcej víchrice, potom by vám niečo odmrzlo a hádam aj odpadlo.

Ale späť k veci. Sú aj švy nepremokavé? Gore odpovedá: „Iba švy, ktoré sú náležite zapečatené“. Oddelenie Gear dodáva, že hrubým používaním sa ochrana švov môže zhrnúť a ošúpať. Aj keď sa Gore snaží spolupracovať s výrobcami na lepení švov, mnohí vykonajú kus nedbalej práce a navyše niektorí výrobcovia nezalepia všetky švy – najmä na manžetách a spodnom leme vetrovky.

Áký tuhý a pevný je Gore-tex? Drsnosť povrchu je rôzna, vždy však pod prstami cítime aké-také zbrázdenie. Najmä v prípade pevnejších materiálov je zbrázdenie výraznejšie, a to umožňuje vode alebo snehu, aby sa na látke usadili. Samotná membrána je dobre chránená, látku však môžu poškodiť hrany lyží, mačky a akékoľvek ostré predmety. Môže sa Gore-tex prať? Áno, v rukách, v studenej vode pomocou mierneho čistiaceho prostriedku.

Prečo je Gore-tex taký drahý? Je to materiál náročný na výrobu, ťažko sa spracováva pri výrobe konkrétnych vecí. A v neposlednom rade majú tieto výrobky tuhnú zásobu reklám a mnohí top-boys sú v nich oháknutí. No a v kapitalistickom kruhu života treba za to všetko platiť. Navyše Goreho inovácie priviedli aj iných k aktivite, a tak tieto materiály stoja dnes v stredobode pozornosti.

Na trhu sa objavilo viacero nových supermateriálov. Ktorý z nich je najlepší? Ako ukazujú výskumy dr. Salza z holandskej vedeckovýskumnej spoločnosti (Dutch Organization of Applied Scientific Research) zdá sa, že Gore-tex. Citujeme: *Na dosiahnutie teplotného a pocitového pohodlia je prvoradá priepustnosť vodnej pary oblečenia. Je zrejme, že vodná para môže prenikať cez porézne štruktúry. V prípade dažďa však oblečenie musí byť navyše nepremokavé.*

Pri obvyklých metódach merania priedušnosti materiálu sa neberú do úvahy podmienky pri použití materiálu v praxi, pretože pri týchto testoch sa vonkajšia strana tkaniny udržiava v suchu.

V testoch opísaných v nasledujúcom článku sme vonkajšiu stranu látky neustále zvlhčovali umelým dažďom.

Prístroje a metódy

Látku sme nasadili a zapečatili na pohár, ktorý je sčasti naplnený vodou. Položíme ho na vyhrievanú platňu. Reguláciou teploty platne udržiavame teplotu medzi vzorkou a hladinou vody na konštantnej hodnote $36 \pm 0,3$ °C. Na vonkajšiu stranu vzorky necháme počas experimentu dopadať umelý dážď o hustote 4000 ml za hodinu.

Prenos vodnej pary cez vzorku určíme pomocou váženia pohára s vodou pred a po experimente, ktorý trvá hodinu. Keďže vážime celý pohár aj so vzorkou, kvôli skutočnosti, že vzorka absorbuje časť „dážďovej“ vody, a tým mení hmotnostné pomery experimentu, je potrebné urobiť korekciu merania. Korekciu

urobíme pomocou špeciálneho merania absorpcie. Na meranie absorpcie použijeme ten istý test, pohár so vzorkou však bude prázdny. Tak isto môžeme zmerať aj prenos vodnej pary pri suchom vonkajšom povrchu vzorky bez použitia umelého dažďa. Všetky merania sme vykonali pri teplote 21 ± 2 °C a relatívnej vlhkosti 65 ± 2 %.

Výsledky

Porovnali sme priepustnosť materiálu pre vodnú paru v dvoch prípadoch – keď je materiál zvlhčovaný a keď je suchý. Ukazuje sa, že prechod vodnej pary materiálom výrazne klesá, keď je materiál vlhký. Hoci v prípade ochladzovania materiálu rastie jeho schopnosť prepúšťať vodnú paru, ochladzovanie pomocou vonkajšieho dažďa neprináša kladný efekt, pretože voda pôsobí v oveľa výraznejšej miere ako upchávač pórov. Iba v prípade tkaniny Gore-tex sme zaznamenali zvýšený prenos vodnej pary pri ochladiení vonkajšej strany dažďovou vodou. Mikroteória prestupu vodnej pary látkou zatiaľ nie je úplne prepracovaná.

Pokusy teda ukázali, že Gore-tex ako jediný z dostupných materiálov má väčšiu schopnosť prepúšťať vodnú paru v prípade, keď je zvlhčený dažďovou vodou. Nechceme, samozrejme, naznačovať, že Gore-tex je najlepším materiálom pre všetky situácie. Pre špecifické situácie existujú lepšie materiály, požiadavke zvyšovania priedušnosti pri zvlhčení a pri súčasnej odolnosti voči vode však najlepšie vyhovuje Gore-tex.

Hodnota uskutočneného testu spočíva nielen v jeho výsledkoch a v diskusii, ktorú podnietil, ale aj v inšpirácii, ktorú dal ďalšiemu vývoju v oblasti nepremokavých materiálov. Výsledkom možno bude materiál odolný voči vetru a vode a súčasne „dýchajúci“ vo všetkých podmienkach.

● DAVE DURKAN, Mountain 109,
preložil ALAN FORMÁNEK

Kedy na Memoriál Róberta Kubína?

Memoriál Róberta Kubína bude tento rok 30. apríla 1988. Trať pretekov ie z Jánošíkovej bašty do Košíc-Čermela, cieľ je na Kondičnej lúke v Čermeli. Do pretekov sa započítavajú dve disciplíny – terénny beh a leze-

nie na cvičnej skale (traverz asi 20 m na rýchlosť). Po pretekoch usporiadatelia pozývajú na guláš, táborák, pálenie bosoriek a country muziku.

● (šh)

Memoriál Ing. Jozefa Psotku

AKO SOM NEVYHRAL

Stojím rozkročený na celú šírku chodníka a nemôžem sa ani pohnúť. Fúj, také krčce som ešte nemal. A na akom blbom mieste – v obidvoch krajčírskych svaloch súčasne. Skúšam to rozmasírovať i natiahnuť. Nič nepomáha. Ani spomínanie božieho mena nadarmo... Tak si sadnem na najbližší balvan, nohy natiahnuté do prostriedka magistrály a čakám až mi moje telo odpustí, že som ho tak týral. Ale tých pár kilometrov ešte mohlo vydržať!

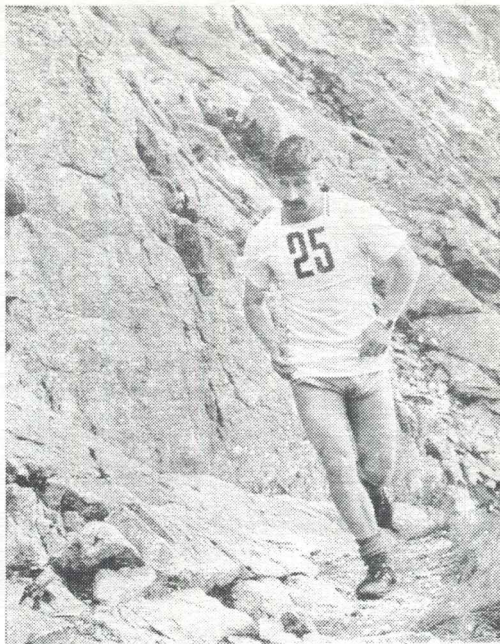
Sekundy bežia. Radšej ani nepozieram na hodinky. Tak Bóžo ma predsa len „odfajčí“. Škoda.

Klaudo riskoval. Po predchádzajúcom ročníku sa totiž kdeko sťažoval, že raňajkovať párky pred takýmito pretekmi nie je bohviečo. Mali v podstate pravdu. A tak vedúci spravil granda a ráno pred štartom čakal pretekárov švédsky stôl. Šunčička, masielko, syry, vajcia, kompóty, džem, čaj, mlieko, džus a čojaviemčoeste. Za normálnych okolností by na tom, samozrejme, strašne prerobil, pretože prvá skupina raňajkujúcich by vybielila taniere a pre ostatných by kuchyňa musela urobiť náhradnú stravu. Lenže tentoraz sa horolezecká nenažranosť neprejavila. Každý si spočítal, čo je lepšie. Či chvíľková rozkoš a potom dávenie niekde v polovici Večného dažďa, alebo asketický prístup. Väčšina sa s ťažkým srdcom rozhodla pre druhú verziu. A Klaudo si asi vydýchol.

No a potom sa Sliezsky dom začal vznášať vo vône masážnych emulzií, krémov, vodičiek a iných aromatických gebuzín. Okolo plesa sa rozklusávajú favoriti i lezci, ktorí sa riadia heslom „Nie je podstatné zvíťaziť...“ Aj ja patríam do tej druhej skupiny. Akurát heslo som si upravil na „Nie je podstatné zúčastniť sa, ale zvíťaziť.“ Pravda, nad všetkými to asi nepôjde. Mám jediný výkonnostný cieľ: Byť pred Peťom Božíkom. Hecovali sme sa vari tri mesiace, trénovali každý zvlášť a tajnými kanálmi sme zistovali, kto má koľko nabehané. Hin se ukáže, Lomikare!

Prihlásilo sa nás 74, štartujem kdesi v polovici. Obidve časovky som prebehol v auguste a už sa teším ako mi bude na Pofskom hrebeni zle. Tri, dva,

Víťaz III. ročníka Milan Blaško

jedna... No, a teraz bež! So mnou vyráža Ďuro Prochádzka, chalan od nás, ktorému síce ťahá na štyridsiatku, ale zato maratón behá za 2:48. Vyrzil spôsob „zo začiatku naplno a potom postupne pridávať.“ Držím sa ho najprv statočne, potom menej srdnato. Moje sedemstokorunové adidasky oťažievajú a menia sa postupne na letné vibrámy, duplexy, triplexy... Nad Večným dažďom si šliapem po plúčach a Ďurko má náskok dobrých 50 metrov. No fajn. Ešteže sme sa dohodli, že tento prvý hang treba ísť voľne...

Na kúsku rovinky sa ako-tak zotavujem. Kohosi som dokonca predbehol, čo mi dodáva morál. Tep sa mi ustálil na 220, dych je vyrovnaný, rytmicko-chrčavý. Ale bojujem a ani biele myši zatiaľ ešte nevidím. Asi po dvadsiatich minútach vidím vysoko-prevysoko červeno-modrých mravčiekoy. Cieľ časovky. Ježiš, to je ešte ďaleko! Zato Ďurove trenky mám takmer na dosah a to ma drží pri živote. Možno zmäkne. Fúj, tŕžiadostivosť, odporná to vlastnosť! Má ju však aj on, pretože keď ma začuje fučať, vysype zo seba všetko a v cieľi je 9 sekúnd predo mnou. Krik kamarátov na posledných metroch ma povzbudí, ale vidím ich štvormo. Ruka s pohárom

V cieľi prvej časovky na Poľskom hrebeni

Ženy mali tiež tvrdý mužský limit

čajú sa mi trasie, že by som mohol ísť do pekárne sypať mak. Hodím na seba fukerky a poďme ďalej. Práve dobehol i Zolo. Sotva si vydýchne a už je preč. „Kam letíš?“ myslím si. „Veď času dost.“

Presun na Zbojničku je príjemný, aj keď miestami je v Prielome tlačénica, občas lietajú šutre a jeden zo súperov mi stúpil na ruku. Trochu krvácam, ale aspoň vyzerám, že bez boja ma nedostanú! Bežíme v skupinke. Tatry sú v októbromom slnku krásne a v platniach Prostredaého hrotu vidíme štyri červené body. Zakývam im. Na chate je občerstvenie, kde sa zdržiavame vari pridllho. Poklus na Hrebienok sa v polovici mení na solídne tempo. Už nám začína prihárať. Trojhodinový limit na celú trasu nie je málo, ale nie je to ani priveľa. V duchu už rátam: V tréningu som bol z Hrebienka na Sliezskom za 45 minút. Bolo to po túre a večer pred tým som vypil asi tri litre piva. Čiže teraz to musím spraviť minimálne o tri minúty lepšie. Na Hrebienku si doprajem masáž, trochu jontáku. Ďuro ma už súri. Presviedčam ho, že máme čas, treba si oddýchnuť. Och, ja trkvas, keby som vedel, čo ma čaká o tri kilometre, neplytval by som takto drahocennými sekundami.

Okolo mňa prefrčala ďalšia skupinka. Potom sa blíži Juro Gantner. „Ako sa natahujú krajčíraky?“ kričím mu už z diaľky. „Neviem.“ Ale potom si spomenie: „Kruživé pohyby.“ Vstávam a zúrivo

krúžim raz jednou raz druhou nohou. A, čuduj sa svete, pomáha to. Už môžem kráčať, potom skúšam klusať. Ide to, hoci hore kopcom sa kŕče vyklusávajú dosť zle. Viem, že teraz už limit sotva stihnem, ale verím v zázrak. Čo ak mi idú zle hodinky? Nejak sa dotrápim na koniec stúpania. Tak, a teraz už len dolu kopcom. Nohy sa spamätali a idem ako o život. Cestou mi zamáva Robo Gálfy, no veľmi ho neregistrujem. Musím sa čertovsky sústrediť, aby som si nerozbil držky. Nemám žiadnu rezervu, bežím na poctivých sto percent. Musím to ešte stihnúť.

Nestihol som. Hodinky mi šli dobre. Nemal som sa flákať v Prielome, na Zbojníčke, na Hrebienku. Ale boli to krásne preteky. Aj atmosféra i večerné sedenie. A Bôžo sa mi nechceľal, hoci vyhral. Tento rok to skúsím zas.

● **PETER HARGAŠ**
Snímky: Ing. JURAJ BOBULA (2)
a Ing. VLADO LAUNER (2)

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

III. ročníka Memoriálu Ing. Jozefa Psoťku – október 1987 – Vysoké Tatry

Poradie	Meno a priezvisko	Rok nar.	Oddielová príslušnosť	1. časovka	2. časovka	Celkový čas	Súčet časoviek
1.	Milan Blaško	1961	Tatran Spišská Nová Ves	0:24:19	0:33:37	2:30:37	0:57:56
2.	Igor Viest	1955	IAMES Vysoké Tatry	0:25:07	0:34:25	2:42:25	0:59:32
3.	Pavel Zourek	1960	Loko Ingstav Brno	0:24:32	0:35:14	2:48:14	0:59:46
4.	Milan Filipký	1961	IAMES Vysoké Tatry	0:24:56	0:35:15	2:41:45	1:00:11
5.	Vladimír Kurek	1956	Slávia SVŠT Bratislava	0:25:56	0:37:02	2:42:02	1:02:58
6.	Stanislav Turlik	1954	Slávia Prešov	0:27:00	0:36:53	2:31:53	1:03:58
7.	Peter Lichý	1965	IAMES Kežmarok	0:26:20	0:37:38	2:51:38	1:03:58
8.	Ľubo Kuchtiak	1966	Roháče Zuberec	0:26:40	0:37:32	2:50:32	1:04:12
9.	Ján Filipký	1959	IAMES Vysoké Tatry	0:26:32	0:38:15	2:45:15	1:04:47
10.	Ivan Miro	1960	LŠ Poprad	0:26:02	0:38:55	2:43:55	1:04:57
11.	Stanislav Melek	1948	Slovan KD Malachov	0:26:48	0:38:12	2:42:12	1:05:00
12.	Stanislav Nadaj	1960	Bobrovec	0:26:12	0:38:55	2:47:55	1:05:07
13.	Peter Hámor	1964	Slovan Tatranská Polianka	0:27:03	0:38:12	2:36:12	1:05:15
14.	Jaroslav Mikuštiak	1947	SCP Ružomberok	0:27:33	0:37:46	2:45:46	1:05:19
15.	Jaroslav Michalko	1956	IAMES Kežmarok	0:26:09	0:40:11	2:35:11	1:06:20
16.	Milan Hvoštík	1960	Jasná Liptovský Mikuláš	0:25:16	0:42:03	2:52:03	1:07:19
17.	Ján Lachky	1956	Slávia VŠT PS Košice	0:27:51	0:40:05	2:55:05	1:07:56
18.	Tibor Kobzik	1961	SMF Žilina	0:29:44	0:39:12	2:53:12	1:08:56
19.	Peter Božik	1954	IAMES Bratislava	0:29:14	0:40:24	2:45:24	1:09:38
20.	Štefan Sluka	1957	Baník Špania Dolina	0:28:34	0:41:12	2:54:12	1:09:46
21.	Pavol Ohrádka	1960	IAMES Vysoké Tatry	0:27:07	0:42:42	2:38:42	1:09:49
22.	Jozef Plich	1956	Jasná Liptovský Mikuláš	0:28:10	0:41:46	2:51:46	1:09:56
23.	Juraj Procházka	1948	IAMES Bratislava	0:29:40	0:40:41	2:56:41	1:10:21
24.	Viliam Kyselá	1950	LŠ Poprad	0:28:47	0:41:57	2:54:57	1:10:44
25.	Ján Blaško	1950	TTS Trenčín	0:28:03	0:42:44	2:43:44	1:10:47
26.	Ivan Urbanovič	1960	IAMES Vysoké Tatry	0:28:14	0:42:36	2:46:36	1:10:50
27.	Pavol Štefan	1955	Chemlon Humenné	0:28:45	0:42:18	2:52:18	1:11:03
28.	Mikuláš Gebura	1955	Roháče Zuberec	0:27:33	0:44:00	2:54:00	1:11:33
29.	Ľudovít Siheľský	1948	Biotika Slovenská Lupča	0:29:40	0:42:31	2:51:31	1:12:11
30.	Ján Kostka	1965	LŠ Poprad	0:28:25	0:44:12	2:48:12	1:12:37
31.	Peter Procházka		LŠ Poprad	0:29:06	0:43:39	2:53:09	1:12:45
32.	Pavol Barabáš	1959	Slávia SVŠT Bratislava	0:29:20	0:43:29	2:57:28	1:12:48
33.	Milan Pěgrimek	1954	HO 1. mája Karviná	0:29:23	0:43:26	2:51:26	1:12:49
34.	Pavol Kaňák	1965	Chemlon Humenné	0:29:51	0:43:02	2:47:02	1:12:53
35.	Bohuslav Bílek	1945	Lokomotiva Záhřeb	0:30:49	0:42:22	2:51:22	1:13:11
36.	Igor Slezák	1964	IAMES Bratislava	0:29:41	0:44:06	2:50:06	1:13:47
37.	Jiří Najdekr	1947	Lokomotiva Olomouc	0:29:55	0:44:41	2:52:41	1:14:36
38.	Július Lamačka	1951	Slávia SVŠT Bratislava	0:30:20	0:44:33	2:49:33	1:14:53
39.	Boris Fúzy	1949	Jasná Liptovský Mikuláš	0:31:02	0:44:18	2:42:18	1:15:20
40.	Peter Striženeč	1963	Slávia SVŠT Bratislava	0:30:02	0:45:32	2:59:32	1:15:34
41.	Ervin Velič	1956	Metropol Košice	0:29:18	0:46:24	2:43:24	1:15:42
42.	Juraj Zátka	1944	Slávia UK Bratislava	0:29:59	0:46:13	2:54:13	1:16:12

43. Zoltán Demján	1955	IAMES Bratislava	0:30:49	0:45:41	2:45:41	1:16:30
44. Ľucián Očkovský	1955	IAMES Vysoké Tatry	0:30:24	0:46:20	2:52:20	1:16:44
45. Jozef Trišč	1963	Slávia Prešov	0:30:24	0:46:21	2:55:21	1:16:45
46. Milan Beňo	1955	Banik Špania Dolina	0:30:55	0:46:02	2:57:02	1:16:57
47. Alojz Školník	1957	Agrostav Rozhanovce	0:30:57	0:46:40	2:55:40	1:17:37
48. Peter Motlo	1962	ZVL Považská Bystrica	0:31:02	0:46:53	2:55:53	1:17:55
49. Otakar Srovnal	1942	Lokomotiva Zábřeh	0:32:45	0:45:51	2:50:51	1:18:36
50. Juraj Faško	1963	Slovan KD Malachov	0:29:12	0:49:49	2:40:49	1:19:01
51. Ambróz Šimko	1963	Agrostav Rozhanovce	0:30:32	0:49:24	2:55:24	1:19:56
52. Ján Sekerák	1960	LŠ Poprad	0:32:39	0:47:25	2:55:25	1:20:04
53. Andrzej Zalewski	1947	KW Katowice	0:30:12	0:50:04	2:46:04	1:20:16
54. Pavol Holzer	1950	IAMES Kežmarok	0:32:48	0:49:04	2:51:04	1:21:52
55. Pavol Adamec	1965	Slovan Tatranská Polianka	0:32:28	0:49:26	2:52:26	1:21:54
56. Jozef Antoň	1960	Javorina Levoča	0:33:21	0:49:54	2:57:54	1:23:15
57. Zbynek Valenta	1951	Slávia VŠ Košice	0:31:27	0:51:57	2:59:57	1:23:24
58. Juraj Gantner		Jasná Liptovský Mikuláš	0:31:40	0:53:40	2:57:40	1:25:20
59. Pavol Orolin	1970	IAMES Kežmarok	0:32:44	0:53:35	2:57:35	1:26:19
60. Jaroslav Dluhý	1961	IAMES Kežmarok	0:32:29	0:55:43	2:57:43	1:28:12

Neklasifikovaní pre nedodržanie časového limitu

1. Martin Psoťka	1964	Slávia SVŠT Bratislava	0:32:47	0:56:22	3:05:22	1:29:09
2. Marián Netri	1954	Slávia UK Bratislava	0:33:55	0:52:37	3:01:37	1:26:32
3. Miloš Budík	1955	Loko Ingstav Brno	0:30:58	0:43:20	3:04:20	1:14:18
4. Roman Jurík	1970	IAMES Kežmarok	0:35:45	0:56:55	3:01:55	1:32:40
5. Marián Bukovčan	1940	HS Nízke Tatry Juh	0:37:14	0:53:53	3:13:53	1:31:07
6. Ladislav Bočkor	1964	Montostroj Senec	0:30:25	0:44:41	3:00:41	1:15:06
7. Pavol Staník	1967	Iskra Liptovský Mikuláš	0:25:41	4:00:00	6:37:00	4:25:41
8. Peter Košík	1952	Slávia VŠLD Zvolen	0:36:09	0:59:11	3:08:11	1:33:20
9. Stanislav Borák	1952	Roháče Zuberec	0:32:45	0:50:38	3:00:38	1:23:23
10. Peter Hargaš	1954	IAMES Bratislava	0:29:47	0:45:45	3:01:45	1:15:32
11. Miloš Šivec	1957	Biotika Slovenská Lupča	0:34:24	0:58:17	3:02:17	1:32:41
12. Sláva Srovnal	1941	Lokomotiva Zábřeh	0:38:31	0:58:52	3:06:52	1:37:23
13. Róbert Hartoň		Slávia SVŠT Bratislava	0:33:31	0:58:22	3:05:22	1:31:53
14. Andrej Kysela	1950	LŠ Poprad	0:32:47	0:58:19	3:13:15	1:31:02

ŽENY

1. Mária Táborová	1953	Bobrovec	0:37:56	0:52:59	2:57:59	1:30:55
2. Helena Semanová	1958	IAMES Vysoké Tatry	0:34:17	0:56:03	3:01:03	1:30:20
3. Oľga Švoliková	1956	Slovan KD Malachov	0:37:00	0:57:18	3:13:18	1:34:18

Ženy na osemtisícovkách

Ženy sa hemžia na himalájskych vrcholoch v čoraz väčšom množstve. Ženský himalájizmus sa stal osobitným športovým odvetvím, ktoré dáva nežnému pohľadu možnosť demonštrovať jeho silu na najvyšších kopcoch. Prvou osemtisícmetrovou korisťou v ženskom vrecku bolo Manaslu zdolané v roku 1974 Japonkami.

Bol to začiatok invázie, ktorá vypukla v posledných rokoch:

1983 – 2 výstupy, 1984 – 5 výstupov, 1985 – 6 výstupov, 1986 – 8 výstupov. Dodnes vykonal ženy z 13 krajín 37 výstupov na 11 osemtisícoviek. Najpopulárnejšími štítmí sú Mount Everest, Nanga Parbat a Gašebrum II, z ktorých každý obdržal 6 ženských výstupov. Nezdolaná zostáva Kangchenjunga, Lhotse a Makalu. Z 27 úspešných žien je 5 Francúzok, 5 Poliek, 4 Japonky, 3 Nemky, 2 Američanky (z USA), a po jednej Belgičanke,

Kanaďanke, Čičanke, Angličanke, Českoslováčke, Indke, Talianke a Juhoslovanke. Najúspešnejšia je Wanda Rutkiewiczová z Poľska, ktorá vyliezla na Everest, K2 a na Nanga Parbat. V tejto štatistike nie sú zahrnuté 3 výstupy na predvrchol Broad Peak (poľský, francúzsky a rakúsky), juhokórejský výstup na Annapurnu, považovaný za mystifikáciu a výstup Francúzky Laurence de la Ferrière na Yalung Kang, keďže tento štít nepatrí medzi „veľkých 14“.

● J. N.

PERSPEKTÍVY SKALOLEZENIA

Skalolezenie prežíva vo svete konjunktúru. Svedčia o tom nejedny medzinárodné preteky – napríklad Sport Roccia v Taliansku, vo francúzskom Grenobli dokonca preteky v hale... A zrejme nejde len o módu. UIAA totiž ustanovila špeciálnu komisiu, ktorá má pripraviť koncepciu (v období, keď vyjde toto číslo *Iamésáka*, zrejme už bude i rozpracovaná a schválená) rozvoja skalolezenia v medzinárodnom meradle, jednotné medzinárodné pravidlá, charakterizovať jednotlivé disciplíny. Hovorí sa o majstrovstvách Európy, o svetovom šampionáte. Pravda, čo z toho bude, ešte uvidíme. Ale iste je to podnet, aby sa so skalolezením robilo niečo i u nás. Nie s jednotlivými pretekmi, z ktorých viaceré sú iste na výbornej úrovni. Ide o celkovú novú koncepciu rozvoja skalolezenia v ČSSR, o ktorej som sa porozprával s jej autorom, Marošom Marekom, predsedom komisie skalolezenia VHZ ÚV ČSZTV.

● **Pre mladších čitateľov by si mohol vari zaloviť v pamäti a spomenúť niektoré údaje z histórie skalolezenia.**

Súťaže v skalnom lezení majú svoje korene v pretekoch na čas v ZSSR a v bouldristických pretekoch v USA. Začali sa rozvíjať v 50. rokoch. Hoci obe súťaže majú rôzne kritériá hodnotenia športového výkonu, obidve formy majú jedno spoločné: Súťaž v lezeckom skalnom umení. Pravda, u nás sa dlho chápalo skalolezenie iba ako preteky v lezení na čas. Ale tak isto sa mohlo hneď zo začiatku nájsť iné kritérium hodnotenia. Napríklad Ivan Dieška spravil roku 1975 oddielové preteky na bratislavskej platni tak, že sa liezlo s horným istením, na vytýčenej trati boli zvončeky a dolezenie ku každému zvončeku (a zazvonenie) znamenalo určitý počet bodov. Vyhral lezec, ktorý v stanovenom časovom limite získal najviac bodov. Prirodzene, nesmel zliezť ani vypadnúť.

● **Takže tam bolo vlastne viac kritérií. Prečo sa to podľa teba neujalo?**

Vtedy asi skalkárov plne uspokojovalo lezenie na čas. A možno sa to neujalo práve preto, že to boli hybridné preteky, v ktorých sa hodnotila rýchlosť, taktika i schopnosť vyliezť veľmi ťažké cesty. Dnes je budúcnosť v špecializácii, v pretekoch zameraných na jednu zložku – buď rýchlosť alebo ťažkosť alebo tvorivosť. My sme v tomto období nevedeli o bouldristických pretekoch nič. Ale s príchodom obdobia voľného lezenia sa nám otvorili nové možnosti.

● **Skalolezenie teda nie sú len preteky na čas...**

Je to veľmi zúžené chápanie tohto pojmu. Rád by

som, keby sa lezcom dostal do krvi pojem „preteky v skalnom lezení“ a všetci iste budeme vedieť o čom je reč. Ale hovorme zatiaľ o skalolezení. Ak mám skalolezenie charakterizovať ako pojem, musím začať trochu zošíroka: Horolezectvo môžeme rozdeliť na dva druhy: a) horolezectvo (nepresne alpinizmus) s rovnováhou medzi fyzickou a špecificky horolezeckou psychickou zložkou výkonu (bez ohľadu na charakter terénu); b) horolezectvo, v ktorom výrazné zníženie špecificky horolezeckej psychickej zložky výkonu umožňuje stupňovanie fyzickej zložky (sem patria aj preteky v skalnom lezení na čas a bouldristické preteky). Logicky ho môžeme rozdeliť na dve disciplíny: preteky na rýchlosť a preteky na ťažkosť. Preteky na rýchlosť majú viacej foriem – sú to preteky na krátkych tratiach (do jednej lanovej dĺžky) a preteky na dlhých tratiach (dve a viac dĺžok). Toto delenie nie je len formálne, je predsa veľký rozdiel liezť v krajne ťažkom teréne 30 metrov alebo 80 metrov... V lezení na ťažkosť sa poradie určí podľa toho, kto ako vysoko vyliezol. Pri rovnosti bodov rozhoduje počet pokusov. Čiže pretekár nemusí preliezť celú trať. Ale sú i preteky na ťažkosť, na ktorých musíš preliezť celú trať. Tie by som vari nazval bouldristickými pretekmi, aj keď to nie je celkom presné. Tretia forma tejto disciplíny je tvorba liepakov – boulderov.

● **V zahraničí sú i zástancovia istenia zospodu. Čo si o tom myslíš?**

Na jedných pretekoch som sa zhováral so zástupcom Bulharov a ten delil preteky podľa toho, či sa istí zhora alebo zospodu. Ja sa domnievam, že na pretekoch musí byť lezec maximálne istený, musí sa na istenie maximálne spofahnúť, pretože v skalolezeckých pretekoch ide vyslovene o súťaž v skalnej gymnastike a psychická zložka výkonu je potlačená. A tak, ak istenie zdola nie je absolútne bezpečné, preteky sa posúvajú do oblasti hazardu.

● **Bol si na pretekoch na Kryme, kde štartovali lezci zo západnej Európy. Bol tam aj W. Güllich...**

Bolo to roku 1984 a z 55 pretekárov preliezlo trať iba 7. Güllich bol medzi nimi, ale nevyhral. Čas ako hodnotiace kritérium sa mu veľmi nepozdával a nevyhovoval mu. Možno preto, že nevyhral, možno na to nie sú zvyknutí a faktom je, že tam bolo treba vedieť hodne z gymnastickej dynamiky, výbušnosti. Ale pravda je i to, že sovietski špecialisti na tieto preteky sú naozaj výborní.

● **A ako bude vyzerať štruktúra pretekov u nás?**

Vrcholným podujatím by mali byť neoficiálne

majstrovstvá ČSSR v pretekoch na rýchlost i na ťažkosť. Verím, že sa časom dostanú na úroveň oficiálnych majstrovstiev ČSSR uznaných aj ÚV ČSZTV. V oboch disciplínach budú národné majstrovstvá. Zrejme vzhľadom k terénu nebude možné usporadúvať na tej istej skalke preteky na rýchlost i na ťažkosť. Na majstrovstvá Slovenska sa bude postupovať z majstrovstiev krajov. Tie bude tvoriť štvoro pretekov. Majstrovstvá kraja budú otvorené a budú sa súčasne zaraďovať do Slovenského pohára.

Takže Slovenský pohár ostáva a vyhrá ho pretekár, ktorý bude najúspešnejší na všetkých pretekoch.

● A čo pravidiel?

Na medzinárodných pretekoch sa budeme riadiť pravidlami, ktoré vydá UIAA. Pre celoštátne a nižšie podujatia budú platiť tie isté pravidlá, ale upravené pre naše podmienky.

● Zhováral sa PETER HARGAŠ

Poslední romantici v Dolomitoch

Československým šmelinárom priaznivo naklonený po taliansky hovoriaci horský vodca z Alleghe Olindo neskrýva pred nami prekvapenie nad tým, že máme v úmysle znásilniť jeho milovanú Civetku za jeden deň. Napadlo ho pravdepodobne, že si nerozumieme, pretože v jazykovej škole nás naučili divné veci, alebo že sme blázni, netušiaci, čo idú liezť. Nám sa však jeden z najvýraznejších zárezov severnej steny vidí vo sviežich stavocho ducha za deň preleziteľný a lámeme si hlavy, prečo tade ešte nevedie cesta. Je to preto, že zimné pôsobenie v Dolomitoch nie je medzi zhýčkanými západniarmi milujúcimi „pravé“ lezenie v móde, alebo preto, že skala je dolámaná a zle odlišiteľná, alebo tam už cesta je, len o nej nikto nevie?

To zatiaľ nevieme. Je však isté, že všeobecný nezaujím o zimné Dolomity je jedným (nie hlavným!) z dôvodov československej úspešnosti v týchto horách. A práve lákavá možnosť kraľovania jednookých medzi slepcami nám poskytuje „povinnosť“ liezť v rozbitej skale obsypanej prachovým snehom. Iba ak sa nám

podarí uspokojiť Chlebobarcov a opäť presláviť naše horolezectvo v zahraničí, môžeme ísť do Chamonix, kde však vraj aj tak budeme púhou priekopou okolo veží Profita, Boivina a Escoffiera. Nie je to ale skôr tak, že medzi slépmi aj jednooký oslepe?

Malá atraktivnosť zimných Dolomitov pre agresívneho horolezca skrýva však v sebe pri inom uhle pohľadu pár sympatických výhod. Možno tu nájsť vysoko-horskú samotu tak postrádanú vo vyhlásených oblastiach, skutočné dobrodružstvo z objavovania...

Zimné bivaky chát Coldai a Tissi sú prázdne a zdá sa, že drevo, ktoré tam nachádzame, je prichystané práve pre skupinu našincov prichádzajúcu v pravidelných každoročných intervaloch na týždenné januárové turné. Zimné bivaky chát Coldai a Tissi sú prázdne a zdá sa, že drevo, ktoré tam nachádzame, je prichystané práve pre skupinu našincov prichádzajúcu v pravidelných každoročných intervaloch na týždenné januárové turné. Zimné bivaky chát Coldai a Tissi sú prázdne a zdá sa, že drevo, ktoré tam nachádzame, je prichystané práve pre skupinu našincov prichádzajúcu v pravidelných každoročných intervaloch na týždenné januárové turné.

Tissiho chata, z ktorej má človek severnú stenu Sovy (Civetty)

ako na dlani, je dosiahnuteľná od hornej stanice sedačky z Alleghe za jeden deň šliapania. Najlepšie je to na lyžiach. Mierumilovnejším a prezieravejším typom sa naskytá možnosť zvládnuť to s prenocovaním na chate Coldai, ktorá je asi na polceste. Hádajte, ako sme to urobili my!

Vstávame o druhej, na lyžiach sa zväzame do širokého sedla medzi Civetou a Tissiho chatou. Stúpame do snehového žľabu a s batohmi, ktoré sme si tam večera vyniesli s vysokou dávkou predvídavosti, pokračujeme ďalej až na jeho koniec. Je ešte stále tma, varíme si horúci mok. Slnko nie a nie vyjsť, rozsvetujeme si preto vlastné a začínam hľadať. Okrem iného nachádzam krúžok po predchádzajúcich zlanováčoch. Má nalomené očko a tuším, kto hŕ zatĺkal. Dopredu sa derie Ládo, špecialista na lezenie v rozbitej skale. Oznamuje mi, že som pomalý a že to mohol ísť liezť radšej s niekým iným. Páli za sebou všetky mosty a ich popolom nám posypáva hlavy. Čakáme s trpezlivou odovzdanosťou, prerušovanou privalmi bezbranného hnevu.

Po niekoľkých dĺžkach je pred nami kľúčový problém spodnej časti steny. Hladká platňa škrípe pod Jarovými mačkami. Nakoniec dolieza na snehové pole nad nami. Pohľad, ktorý si s Láďom navzájom venujeme, je tentokrát oprostý od obvyklého druhého zmyslu – sem so žumarami! Vyznieva to ako bytostná potreba, ako výkrik „VÓDÚÚ!“ nesúci sa púšťou.

Je čas neskorého utorňajšieho obedu a pred očami máme previsnuté oblé žliabky vybudované z nekvalitného materiálu. Z chaty vyzerali pomerne leziteľne, teraz však radšej podvedome uhýbame

doľava na veľkú žltú vežu so snehovou čiapkou. Nad ňou je to však podobné. Začína byť jasné, prečo nie je v sprievodcovi v kúte čiara. Sme v slabých dvoch tretinách steny, z lezeckej časti steny sme však nepreliezli ešte ani polovicu. Nasledujúce diskusie o tom, či by sa nám páčilo stráviť v Cívete päť dní, či by sa dali miesta nad nami preliezť voľne, či by sa vôbec dali preliezť a podobne vrcholía v skutočnosti, že štandovacia skoba sa ukazuje výhodná aj na zlanenie. Pri ďalších zlaňákoch Jaro, ktorý jediný vie ako vyzerajú, starne aspoň o desať rokov.

Logická línia zostáva otvorená pre ďalšie generácie dobyvateľov. Nemám však odvahu nikomu zo spriaznených estétov lezenia odporučiť ju do pozornosti. Chorobou pripútaný k lôžku ležím na chate Coldai a do romantického filmu v hlavnej úlohe s akouosi talianskou strapaňou sa viera úvaha o zimných Dolomitoch. Predsa to len bolo dobrodružstvo, lepšie ako som očakával. Aj keď to nezmenilo základný zdedený názor, že v zime sa mi páči liezť to, čo je v zime ľahšie ako v lete, totiž ľady, žľaby a trávy...

● ALAN FORMÁNEK

Uvoľňovanie pracovníkov na športovú i mimošportovú činnosť v horolezectve

A. Zamestnávajúca organizácia krátkodobo uvoľní pracovníka na mimošportovú činnosť v ČSZTV, ktorá je v zmysle ustanovenia § 124 Zákonníka práce a § 21 Nar. vl. č. 54/1975 Zb. plnením funkcie vo všeobecnom záujme. Jedná sa o tieto činnosti v ČSZTV:

- funkcionárska činnosť v orgánoch ČSZTV (výbory, komisie, odbory a pod. ÚV, ČÚV, SÚV, KV, MV, OV ČSZTV, delegácia na aktivity, konferencie, zjazdy, porady a pod.)
- čl. 1. Smerníc ČSZTV č. 16/1986, povinné lekárske prehliadky, ktoré sa zaznamenávajú do preukazu ČSZT)
- § 4 odst. 1 Vyhl. č. 89/1961 Zb. a školenia usporiadané zložkami ČSZTV – § 126 odst. 1 ZP. Pod pojmom krátkodobosť sa rozumie spravidla 4 dni v mesiaci – Uz. vl. Č. 281/65 bod. IV/o/7

B. 1. Zamestnávajúca organizácia môže dlhodobou uvoľniť pracovníka:

- na športovú činnosť na účasť na majstrovských popr. povinných medzinárodných súťažiach, vrátane cesty, nie však na vlastnú športovú prípravu, a to v kategórii dospelých v rozsahu 50 hodín ročne – čl. 5 Smerníc ČSZTV č. 14/86. Analogicky možno použiť na majstrovské horolezecké, skialpinistické, skalolezecké disciplíny. Úprava sa vzťahuje na športovcov i na členov realizačných tímov, ktorými sú tréneri a asistenti. Dobrovoľní pracovníci, rozhodcovia, cvičitelia, tréneri a ďalší funkcionári, pokiaľ nie sú členmi realizačných tímov, sa uvoľňujú len výlučne k účasti na vybraných športových akciách, spravidla medzinárodných alebo celoštátnych – čl. 7 Smerníc ČSZTV č. 14/86.

Podmienkou uvoľnenia je, že (krátkodobé a dlhodobé) túto činnosť nemožno vykonať v mimopracovnom čase a o uvoľnenie požiadajú príslušná zložka ČSZTV na tlačivách „Žiadosť o uvoľnenie“. Príslušnou zložkou je:

- pri uvoľňovaní športovcov príslušná TJ – čl. 5/2 Smerníc č. 14/86
- pri uvoľňovaní funkcionárov a rozhodcov výbor horolezeckého zväzu alebo ním poverená TJ – čl. 7/2 Smerníc.

Pracovník je povinný predložiť zamestnávateľovi žiadosť o uvoľnenie, a týmčas a dopredu požiadať o poskytnutie pracovného voľna na výkon týchto úkonov vo všeobecnom záujme – § 29 Nar. v. Organizácia poskytne pracovníkovi pracovné voľno s náhradou mzdy vo výške priemerného zárobku – § 124 ZP. Výnimka:

- pri uvoľňovaní na školenie náhradu mzdy poskytuje usporiadateľ školenia – § 126 odst. 1 ZP., § 15 odst. 2. FMF Finančný spravodaj 1972/10, 101.

Príslušná zložka ČSZTV, ktorá žiada o uvoľnenie, uhradí (refunduje) poskytnutú mzdu zamestnávajúcej organizácii v tom prípade, ak táto požiada o refundáciu – vystaví faktúru – pred uvoľnením pracovníka – odst. 2 Uz. vl. ČSSR č. 361/85. Mzdu refunduje príslušná zložka ČSZTV, ktorá požiada o uvoľnenie: Výnimka: uvoľneným športovcom sub. B. 1. náklady refundácie hradí výlučne príslušná TJ – čl. 5/2 vykonávacieho pokynu k Smerniciam č. 14/86. Táto úprava sa vzťahuje na všetky športové odvetvia, ktoré nie sú olympijské a komplexne zabezpečované. Organizácia nemusí požiadať o refundáciu:

Pokiaľ náhrada mzdy je krytá v rámci použiteľného objemu jej mzdových prostriedkov.

2. Uvoľnený pracovník je v pracovnom pomere k niektorej zložke ČSZTV
3. Uvoľnený pracovník sám alebo jeho spolupracovníci nahradia zmeškanú prácu bez zvýšenia osobných nákladov a uzatvoria o tom zmluvu s organizáciou podľa § 27 odst. 2 Nar. vl. č. 54/1975 Zb., že takto zmeškaný pracovný čas odpracuje (čl. 9/1 Smerníc č. 14/86, čl. 11 Smerníc č. 15/86, čl. 3/1 Smerníc č. 4. 16/86). Mzda sa nerefunduje za pracovné voľno poskytnuté na výkon lekárskej prehliadky športovcov, nakoľko v týchto prípadoch o uvoľnenie nežiada zložka ČSZTV, a teda náhradu mzdy by malo uhradiť zdravotnícke zariadenie.

- B. 2. Organizácia môže dlhodobo uvoľniť pracovníka na výkon funkcií v ČSZTV a uzatvorí o tom s príslušnou zložkou ČSZTV dohodu podľa § 25 odst. 1. písm. o./ZP Mzdu (odmenu) poskytuje telovýchovná zložka a medzi ňou a pracovníkom vznikne pracovnoprávny vzťah so všetkými právami a povinnosťami účastníkov. Po skončení výkonu funkcie je organizácia povinná zaradiť pracovníka na jeho pôvodnú prácu a pracovisko – § 147/odst. 1 ZP.

- B. 3. Ostatné prípady dlhodobej potreby výkonu športovej i mimošportovej činnosti v podmienkach horolezectva (oddielové expedície, zájazdy, preteky, sústredenia) sa môžu riešiť:

- poskytnutím dovolenky
- poskytnutím náhradného voľna za odpracované nadčasy
- poskytnutím pracovného voľna z dôvodu iných dôležitých dôvodov, týkajúcich sa pracovníka podľa § 128 odst. 1 ZP a § 27 odst. 2 Nar. vl. č. 54/1975 Zb.

V prípadoch poskytnutia pracovného voľna sa neposkytuje náhrada mzdy a jej zložiek (prémie, osobné ohodnotenie a kráti sa odmeny za zameškané dni). Za 100 takto zameškaných dní sa pracovníkovi kráti dovolenka o 1/12 a ďalších 25 zameškaných dní o ďalšiu 1/12 – § 16 odst. 1 Nar. vl. Organizácia môže uzatvorit' s pracovníkom dohodu, že takto zameškaný čas odpracuje – § 27 odst. 2 Nar. vl. Normy:

Z. č. 65/1965 Zn. v znení č. 72/1982 Zb. (Zákoník práce) §§ 124, 126, 128 Nar. vl. ČSSR č. 54/1975 Zb. §§ 21, 23, 27, 29, Uznesenie vlády ČSSR č. 361/85, vlády ČSR č. 8/86, vlády SSR č. 26/86, Smernice ÚV ČSZTV č. 14/86 o krátkodobom uvoľňovaní pracovníkov pre športovú činnosť v ČSZTV. Vykonávacie pokyny k smerniciam č. 15/1986, Smernice ÚV ČSZTV č. 16/86 o krátkodobom uvoľňovaní členov a funkcionárov ČSZTV pre mimošportovú činnosť v ČSZTV. Smernice ÚV ČSZTV sú publikované v prílohe Telovýchovný pracovník č. 18/1986, Vyhl. FMF č. 90/72 Zb., Smernice FMF č. 101 v FS 1972/10.

● Spracoval JUDr. LUCIÁN OČKOVSKÝ predseda právnej komisie pri Výbore HZ SÚV ČSZTV

ZO ZÁJAZDU PAMÍR 1987

Zájazdu VZH SÚV ČSZTV Pamír 1987 sa zúčastnilo 32 účastníkov (19 – Stredoslovenský kraj, 11 – Východoslovenský kraj, 2 – ČSR). Všetci účastníci zájazdu sa pred odchodom podrobili lekárskej prehliadke na telovýchovnom lekárstve KÚNZ (OÚNZ) podľa miesta bydliska a majú vyrovnané členské príspevky. (Zistené priamou kontrolou.)

Doprava. Do tábora Ačik-Taš bola zabezpečená nasledovne: Bratislava–Moskva–Oš letecky s jednodňovým zdržaním v Moskve. Z Ošu sme ďalej pokračovali autobusmi asi 250–300 km cez sedlá vysoké 2500 a 3630 m (Taldyk), čo trvalo asi 10 hodín jednak pre nie najlepši technický stav autobusov, ale aj zlé cesty – 50 % prašné. Najmä v oblasti sedla Taldyk a posledných asi 100 km od tábora Ačik-Taš. Táto časť cesty bola nielen značne nepríjemná, ale aj nebezpečná. Do tábora Ačik-Taš sme dorazili 11. júla večer. Celkovo po 24 hodinách od odchodu z Moskvy. Spätočná cesta prebiehala podobne, tiež s jednodňovým zdržaním v Moskve – dve noci. Let z Ošu do Moskvy bol s medzipristátím v Oremburgu. V Moskve Domodedove sme museli čakať v noci asi 2,5 hodiny autobusu Inturistu na odvoz do hotela Šport.

Športové výsledky. V dňoch 13.–14. júla takmer všetci absolvovali aklimatizačnú túru na Pik Piotrovského (asi 4900 m). Od 13.–16. júla nás prevádzali helikoptérou do základných táborov na Moskvine a Fortambeku, pričom vcelku vyhoveli našej požiadavke. Z týchto táborov sme najskôr podnikli aklimatizačné túry na Pik Vorobiova, Pik Čtyrjoch a Biely Kameň.

Počasie bol nestále, premenlivé s častým snežením aj v základnom tábore. Predpoklad trvalejšieho zlepšenia nebol. Podmienky, za akých sme podnikali výstupy, boli dosť nepriaznivé, hlavne veľa snehu – lavíny.

Napriek tomu sa podarilo vystúpiť 11 účastníkom na jednu sedemtisícovku a ďalším štyrom na dve sedemtisícovky. Výstupy neboli realizované len tradičnými cestami, ale vystupovalo sa aj ťažšími výstupmi – Markelovou cestou na Pik Korženevskej (lezenie kl. IV–V), Chochlovou cestou na Pik Komunizmu (Iad 50–70°). Z Iadovca Fortambek realizovala trojica Velič – Bočkor – Rybanský prvovýstup na Plató vpravo od cesty Getmanova (kl. V–VI) v celkovej dĺžke 52 lezeckých dĺžok a 30 hodín čistého lezenia. Zlýžované boli vrcholy Piotrovského (Melek, Sluka) a Pik Čtyrjoch (Sluka). Ostatné výkony sú rozpísané v nasledujúcej tabuľke:

Stravovanie. Bolo zabezpečené v základných táboroch na dobrej úrovni. Výškovú stravu sme si spravidla doniesli svoju a niečo sme dofosovali v tábore Ačik-Taš. Táto strava ale nespĺňala naše očakávania. Samozrejme, na kuchárske zvyklosti, zloženia stravy, si bolo treba navyknuť a prispôbiť sa im.

Zdravotné zabezpečenie – úrazy. Prakticky hneď po príchode do tábora Ačik-Taš sa vyskytli u väčšiny účastníkov hnačky, ktoré pretrvávali u niektorých aj v táboroch na Moskvine a Fortambeku. Príčiny zrejme boli v nedobre umyťom ovocí a zelenine, následky cesty autobusom, prechod na netradičnú stravu, dôsledok postupu do výšky. Hneď na začiatku bol hospitalizovaný M. Šintaj na výškovú nemoc, o pár dní neskôr L. Bútora na žalúdočné potiaže s horúčkou. (Tiež Raffaj, Jacina, Hudek, Settey, Bobuľa mali ťažkosti so žalúdkom a Sluka, Hudek, Holzer zas nedobre znášali postup do výšky. Najhoršie na tom bol B. Paňák, ktorého najskôr trápila hnačka a potom zápcha. Až po 8-dňovom trápení ho odviezli 3. augusta do Ošu, kde mu zistili vred na dvanástorníku.)

V spodnej časti výstupu na Ošaniny zachytila lavína 3 našich horolezcov a J. Krnáča strhla asi 30 m pričom prišiel o posledný článok malička na pravej ruke. Po zostupe bol prevezený do Daraut Kurganu, neskôr do Ošu a 3. augusta odletel z Moskvy do ČSSR, kde mu poskytli konečné ošetrenie. T. Haberland si rozbitím okuliarov pri zostupe z Ladového Plató v zlom počasí zapríčinil asi na 2 dni snežnú slepotu.

Všeobecne možno konštatovať, že zdravotné zabezpečenie tábora nebolo na dostatočnej úrovni, nakoľko nevedeli spoľahlivo určiť diagnózu, nedostatočný bol sortiment liekov (zápchu liečili tými istými tabletkami ako hnačku).

Po viac alebo menej úspešnom pôsobení v horstve sme sa všetci stretli v tábore Ačik-Taš, odkiaľ sme 5. augusta nastúpili spätočnú cestu.

Záverom môžem skonštatovať, že dosiahnutím vrcholu nad 7000 m pätnástimi účastníkmi, čo je takmer 50 % členov zájazdu navyše v pomerne zlých podmienkach, hovorí o dobrej športovej úrovni zájazdu i jeho úspešnosti. Spomedzi ostatných zahraničných výprav sme boli prvá, ktorá dosiahla vrchol sedemtisícovky 11 dní po príchode do tábora Ačik-Taš.

● STANISLAV MELEK,
vedúci zájazdu

Štít Komunizmu (7495 m) zo základného tábora Moskvín.

Snímka Stanislav Melek

Meno	Dosiahnutý vrchol, cesta, dosiahnutá výška
Milan Gejdoš	Pik Korženevskej-Markelov, Pik Komunizmu cez s. Chochlova-Borodkinom, Pik Piotrovského a Pik Vorobiova
Stanislav Melek	Pik Korženevskej-Markelov, Pik Komunizmu cez s. Chochlova-Borodkinom, Pik Piotrovského Pik Vorobiova
Milan Martinka	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Komunizmu cez s. Chochlova-Borodkinom, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova
Jaromír Dolejš	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Lenina
Vladimír Žákovský	Pik Komunizmu cez s. Chochlova-Borodkinom
Jaromír Zelenka	Pik Korženevskej-Markelov, Biely Kameň, plato pilierom Burevestnik, pokus o prvovýstup 30-ti letie
Lubomír Rybanský	Pik Lenina, prvovýstup na plató „YETI“
Pavol Holzer	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova, Borotkin pilier 6150 m
Oleg Ďuriš	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova
Miroslav Bobuľa	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Komunizmu – len do výšky 7000 m, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova
Dušan Dinga	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Vorobiova, Borotkin pilier 6150 m
František Hudek	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova, Borotkin pilier 6150 m
Marián Šintaj	Pik Korženevskej-Markelov, Pik Piotrovského, Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova
Juraj Settey	Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Vorobiova
Václav Brož	Pik Korženevskej-Cetlin
Lubomír Bútora	Pik Komunizmu – len do výšky 7000 m, Pik Čtyrjoch, Pik Piotrovského,
Štefan Sluka	Pik Čtyrjoch, sedlo Chochlova 6500 m, Pik Piotrovského – zlyžované aj Pik Čtyrjoch 6400 m
Bystrík Paňák	6400 m na Piku Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského,
Ivan Raffaj	6000 m na Pik Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského,
Alexander Ružbašan	6150 m na pilieri Burevestnik, Biely Kameň
Janský Peťovský	6150 m na pilieri Borodkin, Pik Piotrovského
Jozef Hutník	6150 m na pilieri Borodkin, Pik Piotrovského
Milan Kapusta	6200 m Pik Kirova, pilier Burevestnik, Biely Kameň
Ladislav Bočkor	prvovýstup na plató „YETI“
Tomáš Haberland	6200 m Pik Kirova, pilier Burevestnik, Biely Kameň
Marián Jacina	6400 m na Piku Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského
Lubomír Olejár	6400 m na Piku Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského
Ivan Nemky	6900 m na Piku Korženevskej, Plató Burevestnik, Biely Kameň, pokus o novú cestu na 30-ti letie
Juraj Krnáč	6150 m na pilieri Burevestnik, Biely Kameň, pokus o novú cestu na 30-ti letie
Jaroslav Mikuštiak	6400 m na Piku Korženevskej-Cetlin, Pik Piotrovského, Pik Čtyrjoch
Jaroslav Krížo	Pik Kirova, Biely Kameň, Burevestnik, 6200 m
Marián Haluška	6300 m Pik Korženevskej, Biely Kameň, Burevestnik-Plató

Aconcagua v zime

V auguste 1981 vyliezol japonský horolezec Tsuneo Hasegawa prvý zimný výstup pôsobivou južnou stenou Aconcaguy. Pri výstupe postavil tri tábory. Druhý zimný výstup – v alpskom štýle a z prvého sólového náporu – urobil v septembri 1986 španielsky horolezec Fernando Ruiz (23) – nanešťastie so zlými komplikáciami. Začiatkom septembra urobil prvý

pokus spolu s Juanom Antonioma Lorenzom. Dosiahli výšku 5000 m a „viento blanco“ (biely vietor) ich prinútil vrátiť sa. 8. septembra začali znovu, ale Lorenzo sa od Fernanda oddelil a vrátil sa späť. Fernando liezol variant francúzskej cesty z roku 1954 a Messnerovej z roku 1974. V stene strávil 5 a pol dňa a 13. septembra dosiahol hrebeň medzi dvoma vrcholmi Aconcaguy. Prvé dni bolo počasie dobré, potom však prišla pekelná

búrka s 200-kilometrovým vetrom a teplotou -40°C . Fernando zostupoval severnou stranou, kde strávil zlú noc v zničenej chate „Independencia“ a 6 noci v „Berlíne“ čakajúc na helikoptéru alebo lepšie podmienky. Bol bez jedla a tekutín, ruky a nohy mal vážne omrznuté. 22. septembra musel ísť 38 km z Plaza de Mulas ku diaľnici. Prežil, ale musel zaplatiť prstami na rukách a nohách.

● J. N.

Žije ešte klasické horolezectvo?

Reťazovky, všeobecné používanie padáka, čoraz ťažšie cesty v čoraz kratšom čase – to je logický vývoj horolezectva podľa Boivina, Profita, Loretana. Nadväzujú tieto podniky na odkaz klasického horolezectva?

Slovo novinára

Na podobné otázky talianskeho časopisu Alp dali mnohí prednosť mlčaniam. Azda preto, že aj im nie je mnoho vecí jasných. Na druhej strane sa Emanuele Cassarà, Jean Michel Asselin z časopisu Montagne Magazine, Roberto Mantovani, šéfredaktor časopisu Rivista della montagna a Ken Wilson, zakladateľ Mountainu pridali do diskusie.

Každý z nich a priori zavrhol myšlienku, že súčasná epocha by mohla znamenať koniec horolezectva. Už príliš často sa vykrikovalo „vyriešený posledný veľký problém“, príliš často sa opakovalo, že „všetko lezieťelné sa zliezlo a neostalo už skoro nič“.

„Veľké podujatia, ktoré točia kolesom dejín, či chcete alebo nie, stále existujú. Mení sa iba spôsob otáčania. Je, pravdaže, ťažké nájsť skutočnú evolúciu v obklopení všetkých tých balónov, ktoré nafúkli tí s menej čistými úmyslami alebo v obklúčení sponzorov, ktorí si upravili veci na svoj obraz, aby boli atraktívnejšie médiám a aby im z toho plynul väčší zisk“, hovorí Roberto Mantovani.

Jean Michel Asselin sa zamýšľa nad podujatiami Profita: „Čo sa stane po Profitovi? Azda nevieme odpovedať, ale možno je to iba preto, že naša predstavivosť na to nestačí. Profit viac brán otvoril ako zavrel a musíme v ňom osláviť inovátora, v ňom a v tom jeho padáku. Počkajme! Kľzný padák je zatiaľ iba novorodencom, vďaka ktorému možno pomyslieť na mnoho nových najabsurdnejších výziev.“

S Asselinom v podstate súhlasí Ken Wilson, ktorý si pri obrane padáku berie na pomoc historickú paralelu. „Už dlhú dobu sa na zostup aj výstup používajú mnohé urýchľovacie prostriedky – napríklad lyže, deltaplán. A to ani nehovorím o tom najčastejšie používanom, ktorým je lanovka – kto by dnes ešte pomyslel na to, aby vyšiel na chatu Torino alebo na Midi peši?“ Ken však vidí progresívnejšie použitie padáka skôr v Himalájach ako v Alpách, kde „padák už neprinesie nijakú výraznejšiu zmenu. V Himalájach však rýchlosť letu umožní čeliť ťažším výstupom, okrem samotnej oveľa menšej náročnosti

zostupu oproti zostupu bude pravdepodobne možné postupovať s menším množstvom materiálu.“

Roberto Mantovani hovorí: „Horolezectvo je v prvom rade objavovanie myšlienky, tej horskej, objavovanie fantastického a metafyzického. Je to, čo znamená liezť po skale a po ľadovci a súčasne navštevovať svety, ktoré sú aj miestami mysle. Chodenie do hôr je jav, ktorý má historické korene v našej kultúre, ale aj činnosť, ktorá môže umrieť a vzápätí sa zreprodukovať v iných formách.“

Máme do činenia s jasnou dvojdielnosťou: Na jednej strane znovupoznávanie a bezpodmienečné zlepšovanie „divadelného“ horolezectva, stále viac obecenstva, ale aj športu. Na druhej strane individuálnejšie, intímnejšie hľadanie, ktoré má svoje korene v tradičnej horolezeckej kultúre.

Slovo horolezca

„Neviem, prečo by sme si mali myslieť, že reťazovky nie sú v duchu klasického horolezectva“, hovorí Jean-Marc Boivin. „Nie je to predsa nijaká novinka, že zdokonalenie techniky prinieslo so sebou aj zmeny v horolezectve. Pri týchto zmenách sa zvyklo vždy vykrikovať, že klasické horolezectvo sa skončilo. Teraz, keď máme lepší materiál a techniku, logickou evolúciou horolezectva je liezť ťažšie veci za kratší čas. A takisto nie je pravdou, že by v novom podnikaní chýbalo dobrodružstvo, treba ho len hľadať inde. Napríklad: Cestu, ktorú mám v úmysle niekedy vyskúšať, nikdy nelezím predtým s priateľom. Keby som tak urobil, ubral by som si zo zážitku objavovania a dobrodružstva!“

Erhard Loretan dodáva: „Reťazovky sú logickým vývojovým stupňom v horolezectve a nie sú v protiklade s klasickou horolezeckou filozofiou. Rozdiel je v tom, že objavovanie nie je namierené až tak na nové cesty ako na zlepšenie techník, ktoré umožnia preliezť staré cesty novým spôsobom. V Himalájach je to zatiaľ trochu iné, tam je stále ešte dosť možností pre nové cesty a okrem toho je tam prítomný faktor výšky, ktorý vytvára magické prostredie...“

Patrick Cordier nemá na vec ten istý názor: „Bojím sa, že nedávny veľký úspech lezenia a pozornosť, ktorú mu médiá venujú, zmenili povahu horolezeckej činnosti. Horolezectvo sa stalo masovým športom a privilegovali sa aj jeho súťaživejšie formy. Lezenie sa oddelilo od horolezectva a stalo sa samostatným športom. Je síce pravdou, že aj v minulosti hrali ambície dôležitú úlohu, peniaze však znamenali menej – dnes ich sponzori a médiá urobili niečím základným. Nemožno však povedať, že by tradičné horolezectvo vymrelo, je predsa mnoho spôsobov ako sa venovať horolezectvu.“

„Kto povedal, že v Alpách už nie je možné vyliezť novú cestu?“ pýta sa Maurizio Giordani. „Predsa dokonca aj pri hľadaní len v samotných Dolomitoch môžeme nájsť mnoho možností. Zaiste, chce to fantáziu, dobrodružného a objaviteľského ducha. Ducha, ktorý vždy oživuje horolezectvo. Ja sa venujem modernému horolezectvu, ale nezdá sa mi, že by som robil veci natoľko odlišné od tých, ktoré sa robili pred 20 rokmi. Zmätok, ktorému by sme sa mali vyhnúť, je medzi športovým lezením a horolezectvom. Ja pestujem športové lezenie kvôli tréningu, zdá sa mi to užitočné a navyše ma baví...“

V interview, ktoré poskytol Profit po svojej zimnej trilógii časopisu Mountain, Christophe zdôrazňuje potrebu dobrodružstva. Nachádza ho aj v iných športoch: „...Pre mňa je slovo rekord spojené s dobrodružstvom. Vytvorenie svetového rekordu v skoku do výšky, to je dobrodružstvo...“

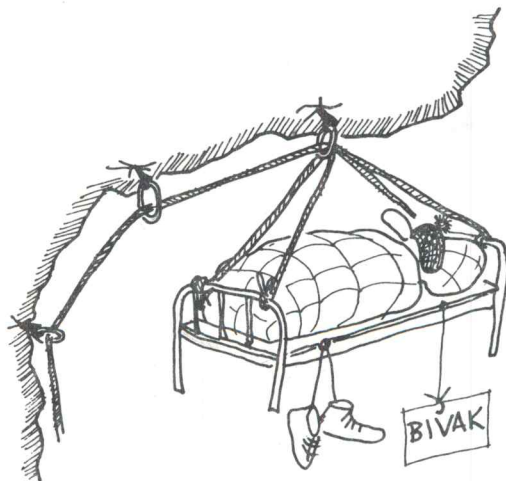
Walter Bonatti má na dobrodružstvo iný názor. „Niekoľko rokov sa v horolezectve realizujú nové formy a iný typ vývoja. V rámci honby za dobrodružstvom sme prešli na určité zvláštne kombinácie Guinnessových rekordov, v ktorých sa združili vysoké hory a opitosť z letu na deltapláne alebo na padáku. Veľmi sterilné je skalkárstvo, ktoré predstavuje, aspoň pre nás, jednoduchú exhibíciu umenia lezenia. Po odhalení tajomstiev sa dobrodružstvo vytráca aj z veľkých stien. Nemôže existovať tam, kde technické prostriedky a organizačné kapiláry prekračujú človeka a jeho spontánne sebaurčenie. Tam, kde sa ničia alebo aspoň banalizujú také prírodné faktory ako neznámo, prekvapenie, zvláštnosť, neistota, prekérnosť, odvaha, velebenie, samota, izolácia, zmysel bádania a objavovanie, chuť improvizácie. Podľa mňa nemožno hovoriť o klasickom horolezectve, ak používame techniky cudzie tradíciám horolezectva.“

Riccardo Cassin hovorí: „Zostup z vrcholu je horolezecký fakt, taký istý ako výstup. Použitie padáku, deltaplánu, helikoptéry a tak ďalej, úplne mení dimenzie podniku. Je jasné, že veľmi obdivujem týchto šampiónov a ich výčiny považujem za výnimočné. Ale jedna vec je ísť peši z Courmayeuru pod Walkerov pilier s vedomím, že ste nikdy neboli

v masíve Mont Blancu a druhá vec je urobiť to, keď to poznáte, na nástup vás dovezie helikoptéra a z vrcholu zletíte padákom... Pokračovanie klasického horolezectva vidím skôr v podnikoch uskutočnených bez veľkého huku – ako napríklad akcia Floriana Castelnuoveho a Danila Valsecchiho, ktorí za 13 hodín vyliezli severozápadnú hranu na Cengalo a cestu Marimonti na Puntu Sertori, zostúpili po vlastných, vrátili sa na Badile, zostúpili severnou hranou a vyliezli severovýchodnou. Bez pôdpory, sponzorov. Je to rozdiel.“

Pre Hansa Marguerettaza je osobný vývoj jediným vývojom, ktorý uznáva. „Aj ja som robil reťazovky a podniky podobného charakteru. Potom som pri týchto akciách začal používať padák a bol som veľmi oduševnený lietáním. Natoľko, že dnes som šťastí zanechal reťazovky. Leziem, skáčem s padákom a chodím na prechádzky do lesov s tou istou radosťou a navyše so zmyslom slobody, ktorý som predtým nepocítoval. Skutočne si myslím, že vývoj je ukrytý v tom, keď si človek uvedomí, prečo robí niektoré veci a príde na to, že ich robí z presvedčenia a nie podnecovaný sponzormi alebo rivalitou. Ozajstná evolúcia je osobná a vnútorná, horolezectvo sa vyvíja iba ak sa vyvíjajú horolezci.“

● **MIRELLA TENDERINI, MARCO SCOLARIS, Alp 28 (august 1987), upravil ALAN FORMÁNEK**

BIVAK DE LUXE. NAKRESLIL STANO MIKOVČÁK

■ ■ Po svojej letnej efektnej trilógii – severných stenách Eigeru, Matterhornu a Grandes Jorasses prelezaných za 23 a pol hodiny – sa Christophe Profit rozhodol tento výkon zopakovať v zimných podmienkach, o čo sa už pokúšal v roku 1986. „Vedel som“, hovorí, „že sa to dnes nedá urobiť v zime za jeden deň, chcel som teda celý prechod uskutočniť v jednom ťahu bez spánku alebo odpočinku.“ Ten istý nápad dostal aj športový konkurent Profita Eric Escoffier, a tak sa dvaja neobyčajní maratónci postavili do štartovacích blokov. ■ ■

So smrťou v batohu

Dňa 12. marca 1987 o 2,45 nastúpil Christophe Profit do Crozovho piliera na Grandes Jorasses, ktorý mu trval 6 hodín. Výstup bez akýchkoľvek problémov, na štíte tábory novinárov a pekelný balet helikoptéry. Majúc na pamäti kritiku použitia helikoptéry pri svojej letnej reťazovke zletel o 9.15 na svojom ultralahkom padáku do Courmayeuru. Tam naňho čakala televízia a lekárska pomoc. Mikrobosom sa vrátil do Chamonix a po stretnutí s tlačou ho helikoptéra previezla pod Eiger. Do steny nastúpil o 16., aby ju preliezol v noci. Podmienky boli zlé – veľa snehu a asi 30-stupňový mráz. Počas lezenia prežil niekoľko kríz. Na úsvite preliezol Božský traverz a po 17 a 1/2 hodinách doliezol na vrchol plný novinárov, filmárov a pomocníkov. Dolu chcel zletieť opäť na padáku, štartovacie podmienky však neboli dobré a aj Profit bol unavený – chtiac-nechtiac sa nechal zviezť helikoptérou. Po posilnení, kúpeli a lekárskeho výskumoch (váha, krv, srdce) na Kleine Scheideggu preletel do Zermattu pod Matterhorn. O 14.15 opustil chatu Hörnli a o 15.15 začal liezť v severnej stene. Darilo sa mu dobre a o 20.20 po piatich hodinách lezenia stanul na vrchole. Celá trilógia mu trvala 42 hodín. Na Crozovom pilieri stratil 2,5 kg váhy, na Eigeri 4,5

a na Matterhorne 1,2 – spolu 8,2 kg z aj tak skromnej hmoty tela. Či pociťoval nedostatok spánku? Nie, o to viac mu však bolo zima a boleli ho svaly. Na celom podniku sa zúčastnili aj novinári, film, priamy prenos tlačovej konferencie na štítoch. Obletovaný krúžiacimi helikoptérami Christophe nemal pokoj ani v stene.

■ ■

Prechod Erica Escoffiera nemal toľko sprievodu, keďže je skromnejšej povahy. Retazovku začal 11. marca 1987 na Eigeri – dosť nešťastne, pretože nemohol nájsť nástup do steny a stratil niekoľko hodín, v dôsledku čoho bol nútený odložiť štart na druhý deň. Severná stena Eigeru mu trvala tak isto dlho ako Profitovi – o niečo dlhšie ako 17 hodín. Na Kleine Scheideggu sa vrátil helikoptérou a do Zermattu prešiel vlastným Peugeotom 309. V noci napadol sneh a severná stena Matterhornu vyzerala nemilo, napriek tomu však do nej Eric o 10. nastúpil. Lezenie bolo ťažké a noc ho zaskočila 300–400 m pod vrcholom. Jean Afanassieff zavola helikoptéru, lezec však potvrdil, že ráno chce pokračovať ďalej. Keďže noc bola studená (–30 až –35 °C), na lane mu spustili teplé veci na prenocovanie. Načahujúc sa po

sáčku Eric stratil jeden z čakanov, a to bol posledný signál ku kapitulácii. „Nezostalo mu nič iné ako vzdať sa“, písali noviny, „a oznámiť sa so synom Kevinom, ktorý sa pred niekoľkými dňami narodil v Lyone a ktorého ešte nevidel.“

„Ako hodnotíš svoju porážku?“ pýtali sa Erica. „Profit mal 80 %-nú šancu a ja iba 50 %-nú. Každú z ciest, ktoré mal vo svojej reťazovke, liezol už najmenej dvakrát. Ja som bol na Eigeri prvýkrát a do prípravy som vložil oveľa menej úsilia, chcel som – ako to mám v povahe – vložiť viac na improvizáciu. V tejto veci má však pravdu Christophe – máme do činenia s príliš veľkým rizikom, než aby sme si mohli dovoliť luxus improvizovania.“

■ ■

Obaja lezci sa v ťažkých miestach istili lanom, na Eigeri však v najnebezpečnejších situáciách istenie nebolo možné. Profit tam liezol – ako potvrdil – na svojej hranici a bol blízko panike. Obe podujatia boli financované firmami na výrobu materiálu. Obaja sú skúsení pretekári s pevnými nervami, znalci svojho remesla. Navyše, v stávke je život, pretože nikto nemôže vylúčiť prípad, kedy sa hodnota bezpečnosti priblíži k nule. Cesta k výhre je však tvrdá. Na druhej strane dávajú impulz k nasledovaniu slabším lezcom, najmä mládeže, ale to ich, zdá sa, netrápi.

Na dueli hviezd sa zúčastnilo

celé Francúzsko prostredníctvom televízie a rozhlasu. Jean Afanasieff natočil film o prechode Escofiera, v novinách a časopisoch sa objavili ilustrované reportáže. Jedno, čo nás v nich zarazilo, je úplné nevšimnutie si – či skôr zamlčanie – prólogu k tej efektnej trilógii. Totiž už o rok skôr všetky

tri steny preliezol v zime Juhoslovan Tomo Česen. 6.–7. marca Eiger za 12 hodín, 9. marca Grandes Jorasses (Rubáš) za 4 hodiny a 11.–12. marca Matterhorn za 10 hodín. Nebolo pri tom ani televízie ani helikoptér, nemal padák a bol iba v rádiovom spojení s priateľom sediacim pod stenou. Tomo si

nebudoval životnú kariéru a navyše nedostal od nikoho ani deravý groš. Aj on je tichým bohatierom v tom nezvyklo love so smrťou v batohu.

● **Taterník 1/1987, preložil ALAN FORMÁNEK**

NA HOLŠTEJNE

● Ivo Doušek, hlavný rozhodčí
Tomáš Skříčka, ředitel závodu

V. ročník otevřeného přeboru jihomoravského kraje ve sportovním lezení Sloup, Holštejn, 25.–27. 9. 1987

Přeboru se zúčastnili soutěžící z Čech, Moravy a Slovenska a dále zástupci NDR a Bulharska, jako pozorovatelé byly přítomny delegace z MLR a Itálie. Vzhledem k naprosté nepřízni počasí (v sobotu i v neděli trvalý déšť, teplota 11 °C) nemohly být použity původně připravované cesty. Z téhož důvodu neproběhla soutěž mužů nad 35 roků („rakváči“). S touto soutěží, stejně jako se soutěží v kategorii 16–18 let, se počítá v příštím ročníku. Kvalifikační závody mužů a soutěž žen proto proběhly na převislých stěnách nad hřištěm ve Sloupu u Macochy. Muži se kvalifikovali do finále na dvou cestách. Lezci 1. a 4. skupiny soutěžili na Argentíně a No future, lezci 2. skupiny na Cestě černých a Indii a konečně lezci 3. skupiny zápolili na Číně a Weisserově cestě. Ženám bylo přelézt Páleníčkovu cestu. Lezení probíhalo se spodním jištěním. Při rovnosti dosažených bodů rozhodovala dále pomocná kritéria – počet pokusů a čas.

Nedělní finále mužů se uskutečnilo na Převislé spáře Lidomorny na Holštejne. Po celou dobu finále opět vydatně přšelo.

Všichni soutěžící byli podrobeni vyšetření předlokty a ruky, které provedli členové zdravotnické komise ČHS. Výsledky vyšetření budou použity v metodickém dopise o předcházení a léčení poranění a poškození z přetížení při sportovním lezení.

V době konání přeborů zasedala Trenerská rada ČSHS, která na základě výsledků přeborů nominovala první dva muže a vítěznou ženu na halové mistrovství světa ve sportovním lezení do Grenoblu, které se uskuteční v listopadu 1987.

Navzdory nepřízní počasí se závody těšily značnému zájmu diváků, kteří byli spokojeni nejenom

výkony soutěžících, ale i s občerstvením, které včetně udrny zajistili členové TJ Sloup.

Tradičním návštěvníkem přeboru byl i televizní štáb, který pořídil několik záběrů pro vysílání redakcí BBS, Aktualit a krajového vysílání.

Sobotní večer v hotelu Zlatá lípa v Lipovci byl vyplněn kulturním programem. Na pořadu byly dia pozitivy Pamír 87, Peru 86, Dolomity 87. Na své si přišli i milovníci country při poslechu kapely HO Wíbram Brno.

Pořadatelé děkují za vydatnou pomoc při uspořádání závodů KV ČSTV a horolezeckých oddílů, jejichž členové se podíleli na organizaci přeboru. Hodnotné věcné ceny věnovaly: KV ČSTV, HO Lokomotiva – Ingstav Brno, TJ Gottwaldov, TJ Nová Ves a redakce časopisu Hotejl, VHS Brno.

Kvalifikace mužů

1. skupina

Poradí	Jméno	Oddíl	1.	2.	celkem
1.	Rastislav Šulík	ENO Nováky	40	20	60
2.	Ján Strečko	TJ Slávia Agro Kaľná n. Hronom	40	20	60
3.	František Korl	Slávia VŠT Košice	40	0	40
4.	Ivan Sekaj	Loko Bratislava	40	0	40
5.	Tomáš Haberland	Metropol Košice	40	0	40
6.	Peter Babič	Meteor Prievidza	40	0	40
7.	Ladislav Fides	Baník Prievidza	40	0	40
8.	Pavol Zauška	Meteor Prievidza	40	0	40
9.	Stanislav Kavuliak	TJ Slávia Trnava	40	0	40
10.	Jozef Doriňák	Loko Bratislava	40	0	40

Pořadí	Jméno	Oddíl	1.	2.	celkem	Soutěž žen					
2. skupina						1. Martina Poláčková	Loko Bratislava	120			
1.	David Semiginovský	RH Liberec	45	50	95	2. Leona Žáková	Loko Brno	120			
2.	Michal Antoš	Přírodní vědy Praha	45	50	95	3. Eva Kosová	Rudný projekt Košice	120			
3.	Jakub Přihoda	SBČS Praha	45	50	95	4. Patřicia Družbacká	Slávia VŠT Košice	110			
4.	Milan Panoch	TJ Břevnov Praha	45	50	95	5. Lenka Hlávková	Loko Brno	100			
5.	Michal Lopota	Loko Liberec	45	50	95	6. Jana Nešporová	Horál Brno	100			
6.	Tomáš Hasal	TJ Gottwaldov	45	30	75	7. Marcela Chramostová	Loko Brno	90			
7.	Tomáš Sláma	SBČS Praha	45	30	75	8. Maja Kolewa	BLR. TD	90			
8.	Petr Boček	Spartak Hodkovice	45	30	75		Koprivkíte				
9.	Jaroslav Hujčiček	TJ Gottwaldov	45	20	65	9. Iveta Súkeníková	Loko Bratislava	75			
10.	Zbyšek Zelik	TJ Gottwaldov	35	20	55	10. Alena Čísařová	Loko Brno	60			
3. skupina						11. Alena Macháčková	Loko Bratislava	60			
1.	Zdeněk Konečný	Zbrojovka Brno	60	40	100	12. Iveta Mihalaková	Metropol Košice	45			
2.	Jiří Nešpor	Horál Brno	60	30	90	Finále mužů					
3.	Miroslav Ondra	Start Vamberk	60	30	90		dosazené	Pokus	Čas		
4.	Pavel Štupla	Loko Brno	60	30	90	1.	jistění				
5.	Petr Fiala	Horál Brno	60	30	90	1.	Zdeněk Konečný	Zbrojovka	7	2	6:03
6.	Robert Svoboda	Loko Brno	60	30	90	2.	Rastislav Šulík	ENO Nováky	3	1	1:20
7.	Marek Žák	Loko Brno	60	30	90	3.	Jiří Nešpor	Horál Brno	3	1	1:40
8.	Oldřich Fiala	Sokol Nová Ves	25	30	55	4.	Petr Fiala	Horál Brno	3	1	1:43
9.	Pavel Fiala	Sokol Nová Ves	25	30	55	5.	Pavel Štupla	Loko Brno	3	1	1:45
10.	Miroslav Hoferek	Zbrojovka Brno	35	10	45	6.	Ján Strečko	TJ Slávia Agro	3	1	2:12
11.	Tomáš Kastner	Vysočina	25	10	35			Kalná n. Hronom			
12.	Tomáš Neuman	Vysočina	25	10	35	7.	Miroslav Ondra	Start Vamberk	3	2	3:11
13.	Pavel Horák	Vysočina	10	5	15	8.	David Semiginovský	RH Liberec	3	5	8:27
14.	Petr Brych	Horál	35	nelezl	35	9.	Michal Lopota	Loko Liberec	2	1	0:48
4. skupina						10.	Jakub Přihoda	SBČS Praha	2	1	0:55
1.	Mann	Lipsko	40	0	40	11.	František Korl	Slávia VŠT Košice	2	2	7:21
2.	Winter	Eilenburg	40	0	40	12.	Marek Žák	Loko Brno	2	4	8:00
3.	Kostadinov	Koprivkíte	40	0	40	13.	Michal Antoš	Přírodní vědy Praha	1	1	0:11
4.	Kraus	Lipsko	30	0	30	14.	Robert Svoboda	Loko Brno	1	1	0:29
5.	Nikolov	Koprivkíte	30	-	30	15.	Konstadinov	BLR Koprivkíte	1	1	0:31

Sekaj, Winter a Mann nenastoupili do finále.

64. týždeň IAMES

Tradičný horolezecký týždeň IAMES bude mať tento rok už 64. ročník a bude s medzinárodnou účasťou.

Usporiadateľ: Horolezecký zväz SÚV ČSZTV Bratislava; **termín:** 8.-14. augusta 1988; **miesto:** Vysoké Tatry.

Štáb 64. tradičného horolezeckého týždňa IAMES:

Náčelník týždňa – Rudolf Macho; zástupca náčelníka – Ing. Ivan Vozárik; hospodár – Štefan Haberland; tajomník – Dana Pl-

chová; zástupca starých IAMES-ákov – Karol Medved; člen štábu – Ľudovít Trautenberg; čestný člen predseda HZ SÚV ČSZTV – RNDr. Jozef Michalov, CSc.

Program 64. tradičného horolezeckého týždňa IAMES:

6. 8. 1988 – sobota: Registrácia účastníkov 64. THT IAMES v Dome HS TANAP-u v Starom Smokovci od 8⁰⁰-14⁰⁰ hod., otvorenie výstavy fotografií s horolezeckou tematikou za spolupráce Mestského kultúrneho strediska Vysoké Tatry – o 16⁰⁰ hod.

12. 8. 1988 – piatok: Pietna sláv-

nosť na Symbolickom cintoríne o 15⁰⁰ hod. Stretnutie účastníkov slávnosti o 14³⁰ hod. pred Horským hotelom pri Popradskom plese.

13. 8. 1988 – sobota: Slávnostný zraz účastníkov 64. THT IAMES o 10⁰⁰ hod. v hoteli Grand v Starom Smokovci. Program zrazu: Otvorenie, príhovor predsedu HZ SÚV ČSZTV, zhodnotenie 64. THT IAMES, odovzdanie teľovýchovných a zväzových ocenení zaslúžilým funkcionárom a športovcom, vyhlásenie príprav na 65. THT IAMES na rok 1989, diskusia, ukončenie.

ŽENSKÁ OTÁZKA

● LOUISE SHEPHERDOVÁ

Kedže v posledných rokoch sa zvyšuje záujem o emancipačné špekulácie, nie je prekvapujúce, že podobné trendy sa vynorili aj v ženskom lezení. Taký veľký záujem však nemusí nevyhnutne odzrkadliť pravé emancipované postoje.

Skalné lezenie je výhonkom horolezectva, a preto aj ono zdedilo niektoré zo starých tradícií mužskej dominantnosti a misogynistických hodnôt (misogynstvo je nenávisť k ženám). Dávno známe „staré pravdy“ nás poučajú: „Žena môže byť rozrušujúcim vplyvom expedície“ (Ed Hillary), „Ženy sú skazou horolezectva“ (Gino Solda). Podobné názory sa dnes rozštiepili do viacerých skupín. Niektorí otvorene

tvrdia, že ženy nemôžu a nikdy nedosiahnu mužský štandard, iní zastávajú názor, že ženy sú vo všeobecnosti slabé v šparach, na strmej skale a v „smelých“ cestách.

Nerovnosti medzi mužskými a ženskými športovými výkonmi sú vysvetľované dvoma teóriami. Prvá sa týka biologických faktorov, ktoré nevyhnutne limitujú atletický potenciál ženy. A druhá tvrdí, že psychologické a sociologické faktory, korene ktorých ležia v kultúrnom vývoji, bránia ženám pri realizácii ich potenciálu.

Ktorá z týchto teórií je podporená dôkazom? Je pravdou, že muži sú vo všeobecnosti vyšší, ťažší, silnejší, majú väčšie kardiovaskulárne kapacity a viac svalovej hmoty ako ženy. Rovnako je pravdou, že sú sebavedomejší, súťaživejší, nezávislejší a agresívnejší. Rosie Andrews však napríklad v časopise „Mountain 97“ poukazuje na to, že „psychické obmedzenia ženských skalných lezkyň sa zdajú relatívne bezvýznamné,... a špecifické črty telesného typu môžu byť

rovnako výhodou aj nevýhodou – malé dievčenské teličko je nevýhodou pri dočahovákoch a výhodou v tenkých špárach, úzkych komínoch a pri malej vzdialenosti medzi chytmi a stupmi.“

V rámci psychologických atribútov je situácia ležúcich žien horšia. Lezenie je športom, v ktorom sú sebavedomie, súťaživosť, nezávislosť a snaha dostať sa na vrchol veľmi dôležité faktory. Relatívny nedostatok týchto kvalít u žien je vo všeobecnosti ich nevýhodou. Azda jediná výnimka nastáva v situácii, v ktorej sa na obťažnosť výstupu kladie väčší dôraz ako na štýl. Súťaživosť vedie mužských lezcov k vzájomnému prenasledovaniu sa v číselnej hre, čo má za následok pozorovateľné zhoršenie štýlu. (Veľmi zjavné to je napríklad v austrálskej oblasti Arapiles – viac prestížne je neuspieť na 26 ako vyliezť 22 v dobrom štýle.) Naproti tomu sa ženy zvyčajne pokúšajú o cesty, o ktorých si myslia, že sa v nich „zablsnú“ a ležia preto zvyčajne v lepšom štýle. Nie je to preto, že by mali viac lezeckej etiky ako muži (dokonca aj najhorlivejší mužský jo-joer uzná rozdiel medzi neúspešným výstupom a mnohohňovým obliehaním), ale skôr pre nedostatok sebavedomia v schopnosti uspieť na ďalší deň. Žena oveľa skôr prijme porážku a po páde cestu dokončí s oddychovaním, ako by sa mala spúšťať dolu a začínať znovu. Táto tendencia vzdávať sa znamená, že ženy sú obraňované pred obliehaním v situáciách, v ktorých je to potrebné alebo aspoň vítané, napríklad pri lezení prvovýstupov alebo pri lezení na hranici možnosti. Tak iba málo prvovýstupov je dielom dievčat a aj z toho mála vyvíjal vo väčšine prípadov veľkú iniciatívu mužský partner. Lezenie prvovýstupu vyžaduje rozhodnosť, sebavedomie, bezočivosť, vieru, že línia je zleziteľná, odvahu vliezť do neznáneho územia a na druhej strane vôľu stráviť čas a úsilie čistením skaly a umiestňovaním kruhov alebo iného istenia. Psychologická prekážka odstraňuje ženy vykonávať činy takejto povahy. A ako ďalšie zastrážovadlá pôsobia strach z neúspechu a strach zo skúšania spolulezcovej trpezlivosti (najmä keď je lepším lezcom).

Prívrženci biologickej teórie pripisujú psychické a psychologické rozdiely medzi mužmi a ženami hormonálnym a genetickým danostiam, ktoré sú na ľudských časových váhach konštantné a nemenné. Táto teória udeľuje ženskej úlohe známku nevyhnutnosti. Dve lezkyne sa mi zdôverili, že podľa nich sú ženy psychologicky a hormonálne ochránené pred riskovaním a že táto zodpovednosť sa v nich vyvinula na ochranu existujúcich a potenciálnych ratolesť. Verím, že tento postoj je nielen nesprávny, ale pre majiteľa takejto sebazvečnenej povahy aj nebezpečne zhubný. Keď budú ženy veriť, že sú biologicky a nevyhnutne limitované, budú psychologicky obmedzené pred dosiahnutím ich maxima.

Sociologická teória, podporená nedávnymi psychologickými objavmi tvrdí, že príčiny nezhôd medzi mužskými a ženskými vystúpeniami sú iba v malej miere skryté v našej biológii. Oveľa väčší podiel nesie naopak naša socializácia. Dokumentujú to napríklad vysokotréňované atlétky, ktoré sú v ich kapacitách veľmi blízke ich mužským náprotivkom. Biologické faktory teda nie sú fixné, môžu sa zmeniť a zmenia sa vo vhodnom prostredí.

História vhodne dokumentuje, že skutočné schopnosti človeka zväčša predstihnú to, čo očakáva. Ľudia majú totiž tendenciu prispôbiť svoje správanie a vý-

Wanda Rutkiewiczová, prvá Európanka na Mt. Evereste (16. októbra 1978 o 13,45 h).

Snímka Willy Klimek

kony prijatým štandardom, ktoré sú založené na všeobecných vierach a očakávaníach. Je takisto vo zvyku limitovať ľudské schopnosti. Ako príklad slúžia rôzne druhy uzavretých stupnic, ktoré museli v ďalšom vývoji otvoriť brány vyšším stupňom. Minulosť skalného lezenia je plná svedectiev o „nemožných“ stenách a technických cestách, ktoré sa nikdy neprelezú voľne. Výkony dnešnej skalnej gymnastiky vzdorujú najextravagantnejším predstavám hrdinov včerajška, a tak mnoho lezcov oľutovalo ich unáhlené vyhlásenia s do rozpakov uvádzajúcou rýchlosťou. Všetko to svedčí o tom, že ľudia nie sú natoľko biologicky a psychologicky obmedzení. A platí to pre obe pohlavia.

Vzťahy mužov k lezeniu sa za dlhé roky zmenili pomerne málo. Lezú najmä preto, že to chcú kvôli skutočnej hodnote športu pre nich ako pre individuality. Ženy lezú, pretože chcú alebo preto, že ich partner lezie. V poslednej dobe sa však našťastie zvyšuje počet žien, ktoré lezú pre seba. Veľká väčšina žien však stále lezie pod vplyvom „klasických“ síl a je nepochybné, že ženy, ktoré sú na lezenie motivované úplne odlišnými zdrojmi, nepôjdu za rovnakými cieľmi a aspiráciami ako muži alebo ženy, ktoré sa lezením realizujú. Nie je možné porovnávať vystupovanie týchto rôznych skupín. Na túto skutočnosť mnoho lezcov ešte stále neprišlo a ženy, ktoré vidia liezť na útesoch, hádžu do jedného vreca.

Ako som už spomenula skôr, psychologické rozdiely medzi vysokotréňovanými atlétkami a atlétmi sú minimálne. Naopak, neatletická žena je zvyčajne znateľne slabšia a sádeltatejšia ako neatletický muž. Nie je teda prekvapujúce, že v páre netrénovaných

rekreačných lezcov bude žena na strmej ceste horšia ako jej partner. Rovnako je to so špárovým lezením.

Jedným zo silných dôkazov podporujúcich sociologickú teóriu je rozdielnosť v relatívnej úrovni výkonnosti žien a mužov v rôznych krajinách. Napríklad vystúpenia vrcholných mužských lezcov z USA a Francúzska sú v posledných rokoch skoro rovnaké, francúzske lezkyne sa však len nedávno začali dotahovať na úroveň Američaniek. Je to preto, že ženské lezenie nebolo vo Francúzsku dlho akceptované. Keď som pred časom bola vo Francúzsku, hovorila som s miestnou lezkyňou, ktorú som videla liezť ako prvú. Súhlasila s tým, že je veľmi nezvyklé vidieť Francúzku naviazanú na horný koniec lana. Túto skutočnosť pripisovala najmä postojom francúzskych lezcov. Pre ich sebaľúbivosť bolo neobyčajne dôležité byť vodcom a zámerne zachovávali mýtus, že vedenie je nebezpečné. Ženy tento postoj ešte zhoršili tým, že mužskú „lepšiu súdnosť“ prijali a zostali bez pomoci. Podotýkam, že tento syndróm nie je obmedzený len na Francúzsko.

Myslím si, že tradičná úloha žien ako ističiek a vyberačiek postupových bodov nie je príčinou na zvečnenie týchto funkcií. Som za podporenie nezávislosti žien a za urýchlenie príchodu éry skutočnej rovnosti pohlaví. Som presvedčená, že iba ona môže prispieť ku zlepšeniu scény a kvality každého lezeckého zážitku.

● Z časopisu *Australian Rock* preložil a po praktickej konzultácii s najlepšimi slovenskými lezkyňami upravil ALAN FORMÁNEK

Filmový festival 1987 v Trente

Hlavnú cenu minuloročného festivalu horolezeckých filmov v severotalianskom Trente, ktorou je Zlatý horec, získal film *Les Conquerants de l'Impossible - Ronati* (Dobyvatelia nemožného - Bonatti) od Bernarda Choqueta z Francúzska. Odmenený bol pre inteligentné spracovanie archívneho materiálu. Je to film o Bonattihom začiatkoch, z ktorých najvýznamnejšie bolo nešťastie na pilieri Fréney, spolu s obrázkami, výstrižkami z novin a rozhovormi. Bonattihom príbuzný v šoku, blahoželanía jeho manželke po návrate, zviazaná mŕtvola jeho priateľa naložená do

auta. Zábery, ktoré by v tom čase boli odsúdené ako dotieravé, sú skutočne bolestné a neopakovateľným spôsobom znovuvytvárajú ducha tragédie.

Strieborný horec a cenu za najlepší film o voľnom lezení získal *Seo!* od Pierra-Antoina Hiroza z Francúzska. Zobrazuje Catherine Destivelle a Luciena Abbeta lezúcich v severnej Afrike. Scenária je prekvapujúca a lezenie úžasné. Jediné výhrady by človek mohol mať proti pravdepodobne neúmyselnému zobrazeniu afrických dedičanov ako prívetivých divochov z cestopisov z 50. rokov. Cathy prichádza na

scénu ako priateľská, zábavná spoločníčka a, akože inak, brilantná lezkyňa, ktorá sa nenechá odradiť najodstrašujúcejšou expozíciou.

Ďalšou prechádzkou po saharskej ríši bol film *Sahara Vertical* od Seppa Woermanna, oslava modrého a zlatého. Pôsobivé šoty v hlavnej úlohe s Heinzom Mariacherom a Luisou Jovane, lezúcich v severoafrickej púšti sú dokresľované ohromnou guľou slnka na oblohe. Podarilo sa dokonca nafilmovať niekoľko okázalých pádov. Film vyhral nižšiu cenu kvôli kamere a lezeckému štýlu.

V minulosti pracoval Woermann s Nemcom Gerhardom Baurom a ich spoločný profesionálny štýl je zjavný. Baur bol častým víťazom festivalu v Trente, minulého roku sa mu to však nepodarilo: Jeho *Fleischbank Ostwand* (Východná stena Fleischbanku) zostala prekvapujúco neohodnotená. Baur dáva do protikladu klasické lezenie zo starých fotiek s moderným súťaživým lezením, úžasným, ale bezpečným. Takýmto spôsobom zdôrazňuje vysoký stupeň osobnej obete, ktorá je potrebná pre vrcholné lezenie. Ukazuje nám hrdinov, ktorí vytvárali horolezectvo – Herzoga, Fiechtla, Dülfera, Preussa, Solledera – a potom modernú skupinu voľných lezcov alebo himalájistov. Vo svojom filme stojí ako nestranný pozorovateľ, má rád návrat do histórie a komentáre k rôznym udalostiam. Jeho kamera je nástrojom odovzdaného novinára.

Medzi minuloročnými filmármi bol veľmi populárny horolezecký životopis. Okrem filmov o Bonattim a Desmaisonovi sa zjavili filmy o Casarottovi a Luisovi Trenkerovi. Messner zopakoval svoju osemtisícovú kariéru vo filme *Messner: In Nome della Montagna* (Messner: V mene hôr) a Philippe Lallet vo svojom filme *Profession Grimpeur* (Povolanie lezec) podal 26-minútový profil Erica Escoffiera. Eric vystupuje na expedícii na Evereste, lezie v Bouxe a na pretekoch Sport-Roccia v Bardonecchii. Strieborný horec za najlepšie horolezecký alebo skialpinistický film z vysokohorského prostredia putuje do rúk Fulvia Marianiho zo Švajčiarska za film *Cumbre* (Veža). Zobrazuje sólovýstup Marca Fedrinioho na Cerro Torre za jeden deň a vracajúceho sa pri svetle mesiaca (Iamesák 2/87). Pedrini bol natoľko oddaný myšlienkou filmu, že na vrchol vyšiel dvakrát, aby mohol kameraman urobiť zábery aj z najvyšších častí lezenia.

Veľké sklamanie z filmu Jeana Afanassieffa *Everest le Troisième Pole* (Everest – tretí pól), ktorý bol predminulú jeseň taký vychvaľovaný, vyplynul z toho, že Afanassieff zameškal vyvrcholenie trojdenného výstupu Hornbeinovým kuloárom na vrchol. Záčiatok a zábery z táborového života sú veľmi dobré. Afanassieff sa ukazuje ako vnímavý filmár zobrazujúci členov expedície. Strašné sú zábery zo zašívania

ramena Erharda Loretana, ktoré si poranil mačkou. Konečný úspech expedície však nebol nafilmovaný, vznáša sa nad ním skôr neurčité ticho.

Na festivale premietli spolu 68 filmov. Veľké percento neboli horolezecké filmy v pravom slova zmysle, mohli však stáť pod spoločným dáždnikom vďaka svojmu duchu, lokalizácii alebo kultúrnemu obsahu. Takýmto bol napríklad film *Erdsegen* (Požehnanie zeme) od Karin Brandauerovej, jemný, vyvážený film posadený na prelom storočia do sedliackej spoločnosti uprostred hôr.

Kanadania poslali film *The Climb*, rekonštrukciu výstupu Hermanna Buhla roku 1953 na Nanga Parbat. Uzreli sme austrálske video o voľnom lezení v Arapiles, jeden sovietsky a jeden mongolský film. Medzi filmy, ktoré nemali páru, patril *Kayak en Poudreuse* (Kajak na prašane), smiešny a veľmi zábavný film o skupine kajakárov skúšajúcich si svoje zručnosti vo vysokohorskom prostredí. Zábavné šmykanie sa na banánových šupkách sa strieda s neočakávanými vystreleniami z priepastí, prevrhnutiami, „tesnotkami“, uviaznutiami na skalách. Smiech sa stupňuje, keď sa k lodiam pripnú padáky a jeden blázon vyletí do vzduchu so svojim kanoe zaveseným na klzáku. Film necháva visieť vo vzduchu aj nás – podarí sa mu to alebo nie?

Zvláštnou časťou festivalu boli videonahrávky. Cenu za najlepšie video vyhral Kurt Diemberger za nahrávku *Tashigang – ein Tibetisches Dorf Zwischen Menschenwelt und Götterwelt* (Taschigang – tibetská dedina medzi svetom ľudí a bohov). Diemberger natočil video v spolupráci s Juliou Tullis, so svojou dcérou Hilde Diemberger a zaťom Christianom Schockgruberom. Hilde a Christian strávili tri roky v dedinke Taschigang vysoko v nepálskych horách. Žili s rodinou, ktorá ich adoptovala ako vlastných. Keď ich Kurt a Julie z času na čas navštívili, boli privítaní ako príbuzní mladého páru a mohli sa slobodne zúčastňovať na všetkých činnostiach a ceremóniách dediny. Mohli teda byť nevťieravými pozorovateľmi, a preto ľudia vystupujúci vo filme pôsobia úplne prirodzeným dojmom. Pracujú, zbierajú a modlia sa ako obvykle a kamera ich pritom nevyrušuje. Výsledkom je obsažné zobrazenie skutočného života v spoločnosti, ktorá je veľmi vzdialená našej. Pôvodne sa predpokladalo, že film Tashigang získa jednu z hlavných cien filmového festivalu, nanešťastie bolo však na festival doručené len spomenuté video novovytvoreného filmu. Nanešťastie najmä preto, že film by bolo mohlo vidieť oveľa viac ľudí.

● AUDREY SALKELD,
MIRELLA TENDERINI,
Mountain 116, preložil ALAN FORMÁNEK

Piaty deň hôr

Je dobré, ak akcia, ktorej sa darí a ktorá sa z roka na rok rozrastá o nové nápady, naďalej pokračuje a nezaspí kdesi v kútku. Takže ani vlní členovia horolezeckého oddielu pri TJ Slovan Tatranská Polianka nezaspali a už po piatykrát usporiadali Deň hôr. 28. novembra 1987 sa už skoro ráno otvorili dvere a na stoloch sa začal hromadiť horolezecký, skialpinistický a lyžiarsky materiál, nechýbalo ani ošatenie na športovanie – všetko prichystané na burzu, ktorá prebiehala po celý deň a bolo na nej veru rušno i teplo. Predávalo sa a kupovalo všetko: Od skôb, karabín, čakanov až po lyže a lyžiarky.

Tí, čo si chceli oddýchnuť od rušnej burzy, radšej dali prednosť miestnosti vedľa, kde sa premietali diapozitívy. Úvod patrilo z. m. š. Zdislavovi Drlíkovi. Farebné diapozitívy z Nepálu a spod Everestu doplnil svojím rozprávaním o pôsobení československej expedície Sagarmatha '87.

Vysoké Tatry – lákajú nás ich steny, komíny, piliere, zasnežené sedlá a doliny, pohľady z vrcholov, zaujmú nás i drobné kvietky trčiace z puklín studených skál, kde si vydobyli malé miestečko pre svoj život. Tento neopakovateľný svet na svojich diapozitívoch sprístupnil v tento zachmúrený jesenný deň autor publikácie „Tatry naše malebné“ Milan Legutky.

A do tretice, ešte raz diapozitívy – Libor Balík a jeho cyklus „Rok horolezca“, v ktorom priblížil jarne a jesenné pieskovcové skalky Čiech a NDR, letný Kaukaz, Západné Alpy, Dolomity a zimné Vysoké Tatry.

Aby čakanie na hlavný program nebolo dlhé, dalo sa posediť v útulnej kaviarničke (III. cenová skupina, pre športovcov zvlášť

odporúčaná, pretože v nej platí zákaz fajčiť), alebo si pozrieť výstavu fotografií, na ktorú prispeli P. Hámor, F. Moštek, Ing. P. Liptaj, Ing. L. Šťastný, J. Vlasák i Milan Legutky.

Keď konečne nastal večer, zaplnila sa kinosála ústavu. Náš tradičný premietač a zároveň i spolutvorca filmov Jiří Tesař bol už pripravený spustiť prvý film „Špicbergy 1986, 1987“. Priamym komentárom ho obohatili Peter Šperka a Viktor Beránek, účastníci lyžiarskeho prechodu cez Špicbergy. Nasledovalo „A čo si dáme dáť“, film Jiřího Poláka, téma ťažkého lezenia v stenách a špárach Adršpachu. O pôsobení československej expedície v peruánskych Andách hovoril film „Peru 1986“ i priamy komentár jeho autora m. š. Jindra Martiša a vedúceho výpravy z. m. š. Ing. M. Neumanna. Záver patril filmu „Můj Everest“ o expedícii na najvyšší vrch zeme v roku 1987 s už neopakovateľným priamym komentárom v podaní priamych účastníkov Róberta Gálfyho, MUDr. Mariána Bukovčana – lekára expedície pre jeho filmársku časť a autora filmu J. Martiša.

● B. Čížiková

Tatranská tisícovka

Bol horolezcom telom i dušou, človekom, ktorý nadovšetko miloval hory, im sa natrvalo upísal a ony si vybrali aj svoju daň: 15. januára 1984 Ing. Jaroslava Gazíka strhla lavína v Červenom žľabe.

Za niekoľkoročného pôsobenia v Lokomotive Štart v Poprade a v HO pri TJ Slovan Tatranská Polianka sa vypracoval medzi najlepších horolezcov v podtatranskej oblasti. Osem rokov pôsobil v oblastnom družstve, v roku 1976 získal I. výkonnostnú triedu, stal sa cvičiteľom II. trie-

dy. Na svojom konte okrem mnohých túr v letných i zimných Tatrách má i prvý československý priestup na Mont Maudit, ktorý vykonal spoločne s Mirom Pelcom. V roku 1983 v rámci oddielového zájazdu v Júlskych Alpách spravil niekoľko výstupov v severnej stene Triglavu. Aký bol? Takým, aký stále žije v našich spomienkach.

Chodte smelo do hôr, ale nezabúdajte, že odvaha a sila vám nič nepomôžu, keď nebudete opatrní.

Pamätajte si, že neopatrnosť jediného okamihu môže zničiť celoživotné šťastie. Nikdy nekonajte unáhle, dávajte pozor na každý krok a od začiatku výstupu myslite na to, ako sa môže skončiť.

(Eduard Whymper)

A tak nečudo, že v nás už dávno driemala myšlienka ako si Jara pripomenúť. Tá sa 18. októbra 1987 stala skutočnosťou. V rámci oddielu sa zrodil I. ročník Tatranskej tisícovky – memoriál Ing. Jaroslava Gazíka. Na štarte pri rampe v Tatranskej Polianke sa postavilo 17 mužov a 2 ženy, aby sa dali do boja so sebou, s kopcom a tisícmetrovým prevýšením i s nástrahami jesenného počasia. Postupne nechali za sebou Tatranskú Polianku, Sliezsky dom, Večný dážď, prebehli Kvetnicou a pri Dlhom plese sa už všetci mohli šťastne usmievať, pretože boli v cieľi. Po šálke horúceho čaju bohato ochuteným teplými vitamínmi sme sa všetci ponáhľali späť do Tatranskej Polianky, kde čakalo občerstvenie. V dobrej nálade, mierne unavení sme sa usadili na stoličkách a čakali na slávnostné vyhlásenie výsledkov: 1. Peter Hámor, 46 min 00,2 sek.; 2. Radim Chaloupka, 48:04,3; 3. Ladislav Baláží, 53:07,3. Najlepší čas zo žien dosiahla L. Petriláková, 1 h 7 min a 43,8 s.

Malá Dáška Gazíková potom vylosovala majiteľa ceny útechy. Po prihovore Ing. S. Lacku sme zatemnili okná, rozsvietilo sa svetlo diaprojektora, aby sme si slovom i obrazom pripomenuli Jara.

I. ročník Tatranskej tisícovky – memoriál Ing. Jaroslava Gazíka, máme za sebou a dúfame, že II. ročníka sa zúčastnia tí čo Jara poznali i tí, ktorí majú chuť len tak si vybehnúť „Tatranskú tisícovku“ (Tatranská Polianka – Dlhé pleso), alebo aspoň sa prejsť a povzbudiť tých, čo budú na trati.

● B. Čížiková

Preteky v doline Machnatô

Dňa 31. 10. 1987 usporiadala komisia horolezectva pri OV ČSZTV okresnú súťaž v športovom lezení na skalkách v doline Machnatô. Celkom bolo vytýčených 10 súťažných výstupov. Liezlo sa s horným istením, hodnotenie bolo bodovacím systémom. Obťažnosť súťažných výstupov bola V+ až VII klasifikácie UIAA. *Výsledky:*

Okresná súťaž ženy: 1. Bibiana Mlynčeková, Tesla Liptovský Hrádok – 133 bodov; 2. Mária Táborová, Bobrovec – 50; 3. Sylvia Chrapčíková, Jasná Liptovský Mikuláš – 33.

Okresná súťaž muži: 1. Zbyhněv Mandrysz, Iskra Liptovský Mikuláš – 288; 2. Jaromír Zelenka, SCP Ružomberok – 245; 3. Zdeněk Lukeš, Jasná Liptovský Mikuláš; – 174.

Súťaž hostí: 1. Martin Tomko, Rudný projekt Košice – 253; 2. Miroslav Badáni, Slovan Malachov – 243; 3. Dušan Zajac, ZVL Považská Bystrica – 204.

Celkové poradie: 1. Zbyhněv Mandrysz, Iskra Liptovský Mikuláš – 288; 2. Martin Tomko, Rudný projekt Košice – 253; 3. Jaromír Zelenka, SCP Ružomberok – 245.

Celkom sa súťaže zúčastnilo 29 pretekárov z 9 oddielov. Všetkých 10 výstupov nepreliezol ani jeden súťažiaci. Víťaz, Zbyhněv Mandrysz, preliezol 9 výstupov. K získaniu plného počtu 313 bodov mu chýbalo 25 bodov. V súťaži žien je potrebné vyzdvihnúť výkon Bibiany Mlynčekovej, ktorá presvedčivo zvíťazila rozdielom 83 bodov pred 2. v poradí Máriou Táborovou a v konkurencii mužov získala v okrese 6. miesto, v celkovom poradí 11. miesto!

Materiálne zabezpečenie a najväčšiu pomoc pri organizácii súťaže poskytol HO TJ Jasná, Liptovský Mikuláš.

● Zdeno Lukeš

Tak sa nám to nepáči

Čo by ste urobili, keby niekto prišiel pod himalájsku stenu mesiac po vás, po tom, čo ste ju zafixovali lanami a skoro ju preliezli a povedal by vám, že aj on ide liezť vašu cestu?

14. marca 1987 dosiahla juhoslovanská expedícia miesto základného tábora pod Lhotse Shar a začiatkom apríla sa im temer podarilo preliezť juhovýchodný hrebeň. Dosiahli vrcholové snehy, nad ktorými ich už neočakávali nijaké technické potiaže (výška 7200 m).

11. apríla zavítali do základného tábora dvaja členovia francúzskej vojenskej expedície. Povedali, že majú povolenie na Lhotse Shar a na hlavný vrchol Lhotse, ale neurčili presne cestu?! (Neskôr sa ukázalo, že mali povolenie na východný hrebeň.) Navrhli nám, že budú liezť našu cestu, my sme však, samozrejme, ich ponuku odmietli, pretože už bolo všetko pripravené na výstup na vrchol. Francúzi však povedali, že svojej myšlienky sa nevzdajú.

Základný tábor postavili presne na druhej strane Island Peaku

(6100 m), ktorý ležal medzi nami a nimi. O niekoľko dní sme ich skutočne stretli v našej ceste ako ju fixovali vlastnými lanami, pričom žumarovali po našich. Takýmto spôsobom zafixovali cestu až do výšky 6500 m a odtiaľ pokračovali iba po našich lanách.

Čo sme mali urobiť? Mali sme sa s nimi hádať v stene? Vždy som si myslel, že ľudia, ktorí chodia do hôr, majú aspoň malý zmysel pre fair-play. O niekoľko dní ma Francúzi informovali, že už dostali povolenie pre náš hrebeň; pravdou však bolo, že dostali ten istý list ako my, v ktorom nás Ministerstvo turistiky žiadalo o spoluprácu v zmysle medzinárodného priateľstva. Uvažoval som, ako by som mohol spolupracovať s človekom, ktorý ma už dvakrát oklamal...

Poslali sme list na Ministerstvo turistiky, v ktorom sme žiadali, aby Francúzi prestali žumarovať v našej ceste. Očakávali sme však, že sa tak nestane, pretože zrejme už zainteresovalo francúzske veľvyslanectvo. 12. mája sme sa kvôli ohromnému vetru vzdali. Dosiahli sme najvyšší bod vo výške 7450 m. Cestou späť sme očistili kopec a musím priznať, že sme mali Francúzov a tej ich ignorácie dosť.

Keď sme prišli do Káthmandú, boli sme veľmi prekvapení správou v novinách – 8. mája vybuodovala francúzska vojenská expedícia tábor IV vo výške 7600 m!!

Veľmi zvláštne. Medzi 8. a 12. májom sme boli v stene a Francúzi boli mohli dosiahnuť maximálne výšku 7200 m v mieste, kde sa končila samotná stena, nechať tam trochu materiálu a vrátiť sa späť. Zmýlil sa ich výskomer o 400 m alebo šlo o tlačovú chybu v novinách? Keďže stále ešte verím v čestnosť ľudí, rád by som uveril, že

šlo o omyl takéhoto druhu, aj keď to bude veľmi ťažké.

- **Z informácií Horolezeckého zväzu Slovinska, Ljubljana**

Horolezecká škola v Manangu

Horolezecká škola v Manangu (3000 m, údolie Marsyandi) bola vybudovaná medzi májom a septembrom 1979 ako dar Juhoslávie pre Nepál. Prvý kurz tu prebehol na jeseň 1979, škola však bola slávnostne otvorená až roku 1980. Dodnes ju absolvovalo viac ako 170 Nepálcov a niekoľko cudzincov. Medzi 25. augustom a 15. septembrom sa tu konal dodnes posledný z kurzov. Viedli ho traja inštruktori z Juhoslávie – Marjan Kregar, Peter Markič a Andrej Štremfelj. Zúčastnili sa ho 24 „študenti“ z Nepálu, a jeden z Južnej Kórey. Po teoretických a praktických inštrukciách vyliezli spolu s inštruktormi na panenský vrchol (5820 m). Záverečnú skúšku úspešne zložilo 20 adeptov.

Horolezecká škola v Manangu. V pozadí v skupine Annapurna.

Snímka Bojan Pollak

Budova horolezeckej školy v Nepále bola vybudovaná pod vedením známeho juhoslovanského horolezca Aleša Kunavera (zahynul 2. novembra 1984 pri nešťastí helikoptéry). Nepálska vláda navrhla názov Horolezecká škola Aleša Kunavera, ktorý bol oficiálne prijatý pri príležitosti

kongresu UIAA v Benátkach. Kunaverova iniciatíva patrí medzi najkrajšie ukážky medzinárodnej spolupráce v horolezectve a výraznou mierou pomáha zvýšiť vzdelanosť domorodého obyvateľstva.

- **Józef Nyka, foto Bojan Pollak**

RÉSUMÉ

M ako moralita (M as morality): Some ethic problems of climbing; **Diskusia o čistote lezenia:** (The discussion about differentiations in climbing new routes); **49. zhromaždenie UIAA** (49th UIAA meeting): Information; **Po Amerike nielen o Amerike** (After America not only about America): Interview with Svetko Poláček who took part on the trip across the sea the last year; **Porúbka** (Boulders of Porúbka): Guide, informations about the rockclimbing area near Žilina; **Gore-tex:** Microview, principles, effects; **Juzekov memoriál – 3. ročník** (3rd memoriál of Jozef Psotka): Impressions from the race in High Tatras, list of the bests; **Perspektívy slovenského skalolezenia** (Perspectives of Slovan speedclimbing); **Poslední romantici v Dolomitoch** (Last romatics in Dolomiti): Three old-fashioned climbers failed to open a new route in the North face of Civetta; **Uvoľňovanie pracovníkov na športovú a mimošportovú činnosť v horolezectve** (Leave for the climbers – law aspects); **Zo zájazdu Pamír '87** (From the trip to Pamir mountains): **Žije ešte klasické horolezectvo?** (Does the classical mountaineering still live?); Interview with climbing philosophers and philosophing climbers; **So smrťou v batohu** (With the death in the rucksack): The best achievements of Profit and Escoffier in the last year; **Na Holštejne** (On the rocks of Holštejn): About the climbing competition; **Ženská otázka** (Sex and jugs and rock'n'roll): Emancipation of the climbing women; **Filmový festival v Trente** (Film festival in Trento in 1987); **Kronika** (Chronicle)

